ATEITIS

Nr. 9 1931

MĖNESINIS MOKSLEIVIŲ ŽURNALAS

TURINYS

		pusl.
1.	Nauji žygiai	417
2.	*K. Grigaitytė.* O didis, o geras, Viešpatie (eilėr.)	419
3.	*A. Vaičiulaitis.* Pro ūkaną (eilėr.)	419
4.	Mes ir jie	420
5.	*Bern. Brazdžionis.* Karas (novelė)	422
6.	*Kz. Čibiras.* Gyvenimo menininkė (Marijos Pečkauskaitės asmenybės eskizai)	428
7.	*F. Breimeris.* Tarp saulės ir šešėlių (eilėr.)	437
8.	*Ant. Paplauskas.* Naktis po uosiu (eilėr.)	437
9.	*A. Maceina.* Gyvenimas ir poezija	438
10.	*H. Senkevičius.* Kas atsitiko kartą Sidone	445
11.	*J. Kuzmickis.* Estetikos reikšmė	456
12.	*J. V. Eichendorf.* Ryto malda	459
13.	*G. Houben.* Belgijos moksleivių jaunimas	460
14.	*J. Gustas S. S.* SOS.	463
15.	*A. Graževičius.* Liaudies dainų elementas V. Krėvės kūryboje	469
16.	Apžvalga	478
17.	Mūsų veikimas	480

„ATEITIES“ Redakcija ir administracija { Kaunas, Laisvės al. 3; Tel. 26-76. Darbo valandos 9—1.

„Ateities“ kaina: Lietuvoje metams 15 lt., pusm. 8 lt. Moksleiviams: metams 6 lt., pusm. 3 lt. Užsieny: metams 20 lt. pusm. 10 lt. Atskiras numeris 1,75 lt.

Administracijos žodis skaitytojams

I. Gerbiamajam «Kosmo» ir jo populiaraus skyriaus «Gamtos Draugo» redaktoriui prof. Pr. Dovydaičiui, apsivertusiam gausybe skubesnių darbų, nespėjus prieš vasaros atostogas suredaguoti balandžio, gegužės ir birželio m «Gamtos Draugo», savo laiku negalėjome jo pasiųsti ir skaitytojams. Dėl to gavome iš skaitytojų nemaža paklausimų, kodėl nesiunčiamas su «Ateitimi» ir tasai įdomus priedas. Kai kas buvo ėmęs spėlioti, ar iš viso tasai priedas būsiąs. Pranešame skaitytojams, kad «G. Dr» redaktorius, kiek atspėdamas nuo kitų darbų, stengiasi praėjusių mėnesių «Gamtos Draugą» baigia redaguoti, o adm-ja, atspausdinusi, neužtruks jo ir pasiųsti. Su šiuo «Ateities» sąsiuviniu jau ir siunčiame metiniams «Ateities» skaitytojams to «užsilikusio» priedo du lanku. Tikimasi, kad ligi metų galo jau bus pasiųsta ir kiti lankai, o jeigu su kuriuo sąsiuviniu skaitytojai priedo negaus, tenesibaido, jis bus pasiųstas vėliau, kai bus išspausdintas.

II. Įpusėję š. m. antrąjį pusmetį, norime atkreipti gerb prenumeratorių dėmesį į atsilyginimo reikalą. Turime nemaža skaitytojų, kurie ligi šio laiko dar yra nemokėję š. m. prenumeratos. Yra gerokai įsiskolinusių ir «Ateities» platintojų, net iš senesnių laikų. Labai prašome visus skolininkus atjausti žurnalo leidimo sunkumus ir savo įsiskolinimą adm-jai neatidėliojant išlyginti.

„Ateities“ administracija.

ATEITIS

Mėnesinis moksleivių žurnalas

9 Nr. 1931 m. rugsėjo mėn. XXI

Nauji žygiai

Kiekvieni mokslo meai ateina su naujais reikalavimais ,nuo kurių atsisakyti būtų ne tik negarbinga, bet kartu ir nuodėminga, nes laiko reikalavimai yra Dievo reikalavimai. Todėl kiekvienas katalikas jaunuolis, o ypač tas, kuris turi laimės per mokslo šventoves artintis prie tiesos suradimo, yra šventai įpareigojamas pirmoj eilėj pažinti šių neseniai prasidėjusių metų reikalavimus, o paskui juos vykinti praktikoj. Tad ko jie iš mūsų reikalauja?

Jau praėjusiam „Ateities“ nr. esame minėję, kad mes stovime didžių įvykių angoje. Visokeriopas bolševizmas pro visus plyšelius veržiasi į mūsų šalies gyvenimą, chaosu versdamas visa, ką vyresnieji mūsų idėjos broliai yra sukūrę milžiniškomis dvasios pastangomis. Mes gyvename ypatingo idėjų sąmyšio metus, kada pakrikimas, pasiėmęs draugu tingų mūsų neapdairumą, siurbiasi į mūsų žmonių galvojimą ir veikimą. Visi graibstosi pagalbos, ieško išeities, ir daugelio akys pakrypsta maldaujančiu žvilgiu į katalikiškojo mokslus einančiojo jaunimo pusę.

Mus žmonės vadina T a u t o s ž i e d u. Bet žiedo ypatybė ir yra ta, kad jis aiškiai išsiskiria iš kitų žolių, savo harmoninga vienybe ir maloniu kvapu viliodamas praeivio akį. Mes esame įgiję kilnų vardą, bet už tat kilnumas įpareigoja jį ir pateisinti. Ši pareiga daros ypatingai šventa dabartiniu visuotinio pakrikimo metu, nes tauta išganymo laukia tik iš mūsų.

Todėl šitie nauji mokslo metai visų pirma reikalauja iš Ateitininkijos *išskiriamojo pobūdžio,* kuris geriausiai gali pasireikšti *nepalaužiama ištikimybe savo principams.* Jau seniai mums kartojama: būkite ištikimi savo idealui, būkite tvirti savo nusistatymuose. Bet šiandie reikia šaukte šaukti, reikia ugnies raidėmis šį reikalavimą įrašyti į kiekvieno jaunuolio širdį! Gyvenimo chaose, tokiam chaose, kuris dabar šėlsta aplinkui mus, principai yra vienintelė pagalba, vienintelis užuvėjos uostas. Šiandie savos nuomonės stoka, lyg koks prakeikimas, slėgia moderniškojo žmogaus mintį. Šiandie veikimas eina visai ne pagal įsitikinimus. Tarp principų ir gyvenimo atsivėrė bedugnė.

Mes esame pašaukti ją užgrįsti, užgrįsti, surišdami savo pažiūras su savo gyvenimu į vieną organingą visumą. Nieko mums nepadės žodžiai, nei susirinkimai, nei paskaitos, nei nerviškas veikimas, jei privatinis mūsų gyvenimas, mūsų pasilinksminimai, mūsų mokslo darbai nebus persunkti ištikimybe principams. Šią valandą, su principais negalime daryti kompromiso net nė menkiausiuose dalykuose. Mes dažnai kartojame anuos Kalno Pamokslo žodžius: „Viešpatie, argi ne tavo vardu mes pranašavome, ar ne tavo vardu išvarinėjome velnius ir ar ne tavo vardu darėme daug stebuklų?“ (Mat. 8, 22). Bet gerai pagalvokime, jei Kristus ateitų į mūsų pasilinksminimus, kuriuose fokstrotas nešokamas tik tol, kol sėdi vyresnieji, ar jis mums nepasakytų, kaip atsakymą į tą mūsų pasigyrimą, irgi Kalno Pamokslo žodžius: „Aš niekuomet jūsų nepažinau! Atstokite nuo manęs jūs, piktadariai!“ (Mat. 8, 23). Taigi išsiskirkime iš Kristui prieštaraujančios minios, iškilkime aukščiau jos užgaidų, nes mes esame pašaukti jai vadovauti ir tik tuo būdu pateisinti į mus viltis sudėjusių žmonių laukimą.

Antrasis šių metų reikalavimas yra *idealizmo reikalavimas*. Jis irgi nenaujas. Bet jis šiandie vėl keltinas dėl tų ypatingų aplinkybių, kuriose esame atsidūrę. Mes daug vargstame, todėl kartais gali ateiti dvasios nuovargis, nenoras dirbti, nepasitikėjimas kovą laimėti. Ir tokią juodą valandą vienintelis mūsų išsigelbėjimas bus tik *nepalaužiamas tikėjimas į savo idealą*. Toje kovoj galime laukti įvairių smūgių ir iš įvairių pusių, nes pasaulėžiūrinis pakrikimas viešpatauja daugybėj sričių. Jaunimas neliks šitoj kovoj pasyvus. Todėl jis turi jau iš anksto apsiginkluoti vieninteliu nenugalimu ginklu — *idealizmu*.

Taigi *ištikimybė principams ir šviesus idealizmas* yra svarbiausi ir pagrindiniai prieš akis stovinčių metų reikalavimai. Mūsų laukia nauji žygiai, būkime verti garbingų riterių vardo!

Net tiesa ir teisėtumas laikosi ir platinasi tik kova. Didieji vyrai visuomet buvo didi kovotojai už tiesą ir teisėtumą.

Vysk. E. v. Ketteler.

K. Grigaitytė

O didis, o geras, Viešpatie!

O didis, o geras, Viešpatie,
Tavo kančių apmąstymuos
Užspaudžiau kaip gyvybę
Aš tūkstantį gėlų.
Sulaužiau platinos rėmus į buitį
Ir pėdas Tavo kruvinas
Bučiuoti ateinu.
Kaip žemė po lietaus
Gyvybės prisisunkusi,
Kaip rožės purpuro medum pritvinę,
Taip maldos žodžių balzamas
Sopėjimus visus užspaus krūtinėj.

O didis, o geras, Viešpatie,
Prikėlei sielą kaip gatvę dulkėtą...
Ar palme stiebsiuosi,
Ar drebule nulinksiu,
Jei tik nepulčiau Tau po kojų,
Numirtų ir siela nemirtingoji!

A. Vaičiulaitis

Pro ūkaną

Pro širmą ūkaną violončėlė iš Mozarto
Nusitiesė kaip saulėta vaga ant vieškelio suarto.
Ir gaudau ją ir ja žaidžiu
It pirmykščiu žodžiu.

Tarp mėlynųjų debesų plasnodama tu mirgi.
Aš visko atsisakęs irgi
Norėčiau paskutinį kartą
Žvaigždžių vainikuose pasismagint ant žirgo sarto.

Gal to nebus? —Jau žemė nuotaka mane pagavo
Ir pasodino savo meilumų ir rūpesčių konklavoj,
O užmaršios jaunystės lepų guolį raustantį aušra
Suvyniojo šilkų skara.

Mes ir jie

Naujųjų laikų žmogus, apakintas individualistiško savo išdidumo, ištarė aną demoniškąjį „non serviam“. Jis panorėjo Dievą pašalinti nuo pasaulio karaliaus sosto ir pats jame atsisėsti. Žmogus pakartojo puolusių angelų maištą. Šis dvasinis sukilimas, ši dvasinė revoliucija, norinti išgriauti dieviškąją pasaulio santvarką, dabar dar tebeeina visu smarkumu. Kokia mūsų, katalikiškojo jaunimo, rolė šitoje kovoje? Mes turime dabar pasielgti kaip tie gerieji, Dievui ištikimi angelai. „Kas kaip Dievas!“ — turi būti dabartinis mūsų šūkis, kuriuo pradėtume kovą su maištingaisiais demonais, norinčiais įsigalėti taip mumyse, taip pasaulyj.

DEMONAI MUMYSE

1) Mados demonas slėgia mumyse dieviškuoju kilnumu pašvęstą savarankiškumą, per didelę kovą išlaisvintąją asmenybę vėl verčia nusilenkti beskonės minios užgaidoms, nusilenkti „daugumos balsui“ arba „liaudies valiai“, kuri dažniausiai yra ne kas kita, kaip egoistiškiausių gaivalų išsiveržimas. Minia niekados nesvarsto ir nesivaldo. Visos aistros, kurios asmeniniam gyvenime nedrįso išlįsti dienos šviesom, minios įkarštyj pradeda būriais rinktis ir šokti pašėlusį šokį. Mada taip ir nori, kad asmeninis apsigalėjimas ir apsisvarstymas būtų paaukotas šitų šokinėjančių velniukų valiai, kuri tėra aklų instinktų ir nežaboto gaivalingumo valia.

2) Nenuoseklumo demonas stengiasi pražudyti mūsų gyvinime krikščioniškąją logiką, kad savo pažiūrų netaikintume praktikai. Šiandie labai giriami tie, kurie savo pasaulėžiūrą aiškiai išpažįsta. Bet keistuoliais ir savotiškais įsišokėliais laikomi tie, kurie reikalauja šitos pasaulėžiūros principus pritaikinti visoms gyvenimo sritims, pradedant viešuoju ir baigiant privatiškuoju gyvenimu. Šiandie labai daug kalbama apie pasaulėžiūrinį įsisąmoninimą. Tuo tarpu net dauguma tų kalbėtojų nerealizuoja to įsisąmoninimo praktikoj. Šitoks nenuoseklumas suskaldo šių dienų žmogų į dvi prieštaraujančias dalis, kurios apkartina visą jo galvojimą ir veikimą. Tai daugelio veikėjų ir teoretikų tragedijos šaknys.

3) Pateisinimo demonas ieško visoms šio laiko blogybėms pagrindo mokslo, meno ir praktinio gyvenimo srityse. Tai labai charakteringas mūsų laikų bruožas. Ir seniau buvo daug prietarų, daug nedorybių ir nuodėmių. Bet tada prietaras buvo laikoma prietaru, nedorybė nedorybe ir nuodėme nuodėme. Tuo tarpu šiandie nuodėmės darymas stengiamasi pateisinti mokslo, dorovės ir net religijos reikalavimais. Moderniškasis žmogus nejaučia kaltės, nejaučia todėl nė vidinio grynumo reikalo. Jis labai rūpinasi kūno higiena, tuo tarpu dvasios nešvarumui pamato ieško ne prigimties silpnume, bet neva josios reikalavimuose.

Štai demonai mumyse pačiuose, kurių nenugalėję, nedrįskime eiti toliau!

DEMONAI PASAULĖŽIŪROJ

1) Chaoso demonas bando šiandie pasaulėžiūroj sudaryti tokį idėjų kratinį, kad žmogus, negalėdamas susigaudyti, turėtų arba visiškai viską paneigti arba pasidaryti abejingas net ir prieštaraujančioms pažiūroms. Tam reikalui šiandie į jaunimo galvas pumpuojama vienybės mintis, pagrįsta ne išvidiniu sutarimu, bet išviršiniu sulyginimu, paremtu tokiu netobulu ramsčiu, pv., kad ir tautiškumo ideja. Šiandie bandoma užginčyti net ir aiškiausios tiesos, kad tik sukėlus širdyse abejojimą ir nepasitikėjimą. Šiandie jau iš anksto pasmerkiami visi tie darbai ir visos tos įstaigos, kurios ketina būti aiškios pasaulėžiūros. Tai chaoso demono siautimas, norįs įtraukti į savo ratą visas mintis ir pažiūras, kad jas visiškai sunaikintų.

2) Abejingumo demonas kelia pasitenkinimo jausmą šitokia būkle daugelio žmonių sielose. Jie valgo, veda žmonas, augina vaikus,

dienomis sėdi už tarnybos stalų, vakarais kortuoja ir miega. Tai įprasta dienos programa. Jie nelaužo galvos jokiomis dvasios problemomis, nesirūpina jokiais kultūrinio gyvenimo reikalais. Jie saldžiai sau snaudžia ir šypsosi nutukusiam stabui. Jiems labai juokinga atrodo, kaip anais kaž kada būtais laikais batsiuvis Böhme domėjosi mistikos klausimais, o politikas Dantė rašė poemas; arba kaip Konstantinopolio karaliaus dvaras smarkiai ginčijosi dėl teologinių dalykų, o minia entuziastiškai sutiko Efezo susirinkimo nutarimą, kad Marija yra Dievo Gimdytoja. Visa tai jiems nesuprantama, nes jie nežino, kad pasaulėžiūra nėra kokių profesijonalų reikalas, bet kiekvieno žmogaus sielos gelmių šauksmas.

DEMONAI MOKSLE

1) K r i k d y m o d e m o n a s stumia paskiras mokslo šakas ligi visiško nesusikalbėjimo. Nuo renesanso laikų mokslas pradėjo eiti skaldymosi linkme. Tiesa, šis kelias pagamino specialiųjų mokslų klestėjimą, bet jis taip pat privedė mokslus prie netekimo vienybės. Ir dabar juo labiau žinijos sritis specializuojasi, juo labiau auga reikalas visuotinės sintezės, kuri organiškai vienybėn suimtų bendriausiu pobūdžiu visus praėjusių amžių žmonijos proto laimėjimus. Deja, krikdymo demonas, kilęs iš dabartinio chaoso, labai priešinasi tokiai sintezei. Dėl to bus suprantamas ir tas didis priešinimasis katalikų universitetams, kurie iš savo esmės yra pašaukti sintetinti mokslą. Šitokio priešinimosi matome ir pas mus. Jis reikia tinkamai įvertinti.

2) N e l y g s t a m o n e p r i k l a u s o m u m o d e m o n a s skelbia, kad mokslas yra pats sau tikslas, kad jis neturi jokio sąryšio su religija, kad kalbėti apie religinius mokslo pagrindus yra labai juokingas dalykas. Tuo tarpu užmirštama — geriau, norima užmiršti — kad mokslas kaip tik ir yra išaugęs iš religijos. Religija taip mokslui, taip menui turėjo į kultūrą įvedančios reikšmės. Šaltis ir reikalas apsiginti pažadino žmones statyti šėtras. Bet šie darbai dar neišėjo iš prigimties srities. Kultūrai priklausą jie pasidarė tik tada, kai imta statyti šventyklas. Tik tada gimė architektūra. Žaismo noras stūmė žmones išrasti muzikos instrumentus, bet tikrasis m u z i k o s m e n a s gimė tik tada, kai šie instrumentai suskambėjo kulto reikalui. Taip yra su visomis kultūros sritimis ir šakelėmis. Religija kultūrą gimdo, auklėja ir subrandina. Atitrūkusi nuo religijos, ji pameta gaires ir žūsta savo paklydime. Taip yra ir su mokslu. Mokslas giliausias savo esme turi būti tarnavimas Amžinajai Tiesai, jei nenori likti menkų ir žemų žmogaus instinktų tarnu.

DEMONAI TAUTOSE

1) E g o i z m o d e m o n a s, sukėlęs plėšriausius karus, dar ir šiandie ieško aukų žmonijos šeimoj. Kolektyvinis egoizmas, versdamas individą jam pasiaukoti, vykdo dar žiauresnę ir nežmoniškesnę neapykantą, negu individualinis išdidumas. Mes esame pergyvenę laikus, kada iškilo tautų apsisprendimo teisė, žadėjusi pasauliui artimo meilės įvykdymą. Deja, ji virto tautinio egoizmo šūkiu, kuris vėl sukelia karą, o jame vėl žūsta visoks apsisprendimas, palikdamas tik plikąją jėgą. Moderniškieji kolektyvai, vis tiek kuriais vardais jie vadintųsi, dar nesupranta, kad Kristus įsakė mylėti artimą ne tik individams, bet ir kolektyvams. Tai didžiausia dabartinio pakrikimo tautų tarpe priežastis.

2) P o l i t i k o s d e m o n a s veda vilkinimo politiką ne tik menkuose, bet ir pirmaeilės svarbos teisingumo reikaluose. Jo valdomi tautų atstovai šimtus kartų važiuoja pasitarimams, konferencijoms, rašo protokolus, paktus, sutartis, tuo tarpu pavergtos tautos dejuoja piktoj vergijoj ir užgrobti kraštai laukią išlaisvinimo. Ir kol šis demonas sėdės parlamentų rūmuose ir posėdžių salėse, tol apie Vilnių mes negalime nė svajoti. Į jį kelias gali nuvesti tik per teisingumo pripažinimą. Deja, šio žodžio raidės politikoj yra nublukusios. Dar daug laiko praeis, kol aukštosios diplomatijos atstovai pajus jojo reikalą.

Bern. Brazdžionis

Karas

Novelė

— Seneli, kodėl mums niekuomet apie karą nepapasakoji. Sako, buvai ant Kaukazo, buvai gruzinę įsimylėjęs, su vengraitėm čardašą šokai ir Sibiro taigose po tris mėnesius užlaikydavai pypkę neužgesusią. Sušals kandiklis, pavirs į ledą, paliks permatomas, kaip stiklinis, o pypkė rūksta ir rūksta, kaip amžino ugniakalnio viršūnė. Seneli, gal žinai kokią istoriją iš Didžiojo Karo, — klausia Bartuškos pusbernis jau antri metai tik už duoną, vandenį ir druską pristojęs, du kartus pūdymą užvertęs ir du kartus atvertęs. Iš Švenčionių atbėgo, iš anapus demarkacijos. Pasieny bijojo palikti, kad neįtartų šnipinėjusį . Mat, jis atbėgo juodžiausią lapkričio naktį, per pačias vėlines, vienmarškinis, rankose kaž kokius popierius nešdamas. Tik prieš patį apyaušrį, pusę nakties nepriklausomos Lietuvos laukais ir pievomis, trakais ir paupiais paėjęs, sustojo, apsidairė, pasižiūrėjo atgal ir užkišo popierius už ančio. Pro parūkavusio ryto šerkšnu balzganą, kaip krauju pamargintą orizontą, iškilo saulė, ir nusvirusios baltų berželių skaros skardžiais varpeliais vėjo pajudintos po tris kartus paskambino. Tada jis atsiklaupė, pabučiavo šaltą žemę. Tris kartus pabučiavo laisvos tėvynės žemę ir tiek pat kartų sukalbėjo po sveikamariją.

Spangus speigas spigino nudžiugusį veidą ir atlapą krūtinę. Bet ne speigas buvo šaltas ir ne gruodas kojas badė. Jis atsiminė, kaip jo brolis prieš pusę metų buvo sugautas, nuteistas ir sušaudytas. Atsiminė kaip tėvą lenkų žandarai išvarė sukaustytą į Vilnių. Atsiminė motiną, kuri nuėjo Aušros Vartų Mergelei pasimelsti ir nebegrįžo. Nebegrįš ir jis į aną geltono smėlio apneštą sodybą, nes kaip ėjo, taip atėjo ligi pat Žaliosios, lig

---

3) Jėgos demonas fizine ir moraline prievarta terorizuoja visus tuos, kurie turi mažai orlaivių ir tautų. Ir reikia labai aukštos dvasios kultūros, kad didžiųjų tautų politikai neturėtų drąsos bent viešai pareikšti grobuoniškų savo tikslų, o nacionalistiškas gaivalas negrasintų kitai tautai, kaip darė vokiečių hitlerininkai, susirinkę Tilžėje ir žiūrėdami į Lietuvos pusę.

MES IR JIE

Kas esame mes? Mes esame visi tie, kurie pašaukti anaujinti gyvenimą Kristuje, išvaryti minėtus demonus iš visų sričių ir visa palenkti Kristaus Karaliaus valdžiai. Kas yra jie? Jie yra visi tie, kurie kovoja su Kristumi, su Jo mokslu, su Jo įsteigtąja Bažnyčia. Jie irgi turi organizacijas, turi savo narius, savo užtarėjus ir rėmėjus. Jie irgi leidžia laikraščius, rašo knygas ir sako prakalbas. Čia eina didžios grumtynės. Istorija ir yra ne kas kita, kaip kova tarp tikėjimo ir netikėjimo. Giliai išnagrinėkim šitą tiesą ir josios šviesoj įvertinkim ir savo šalies įvykius.

didžiulės girios, kuri nuo Panevėžo lig Vabalninko neturi galo ir nuo Vabalninko ligi Panevėžio pradžios nesimato.

Jis svetimas ir nieko nežino apie senelį nei apie jo dukterį Elziūnę. Jis mano, kad teisybė, ką bernai apie Prakopą nusijuokia ir kad Elziūnė tikras kūnas ir tikras kraujas Prakapo Dominyko. Gal todėl ir mergaitę jis eidamas į kalvę pakutena už pasmakrės ir pakalbina paėmęs už smakro. Gal todėl jo ir senelis neužneša lazda per nugarą. Čia užaugę vaikai žino Dominyko ranką, ir moterys daug šviesiais vakarais prikalba apie dukterį Elziūnę.

Atsakytų Dominykas:

— Ė, rakaliai, nežinote nei jūs nei jūsų tėvai nežino, kas yra karas.

Archeologų darbai.

O dabar jis pažiūri į vaikiną, prasmingai pakrato galvą ir nusigręžęs į kitą pusę nueidamas uždainuoja. Balsas plonas, plieninis, pasidrėkęs. Kaip vargonų dūdos mažosios oktavos sol po mišparų nueina Dominyko daina, nueina pats Dominykas lengvai palinksėdamas:

...ir skundas pavergtos tėvynės
suspaudė man širdį staiga
ir kardą smeigiau į krūtinę —
aidėk amžinoji taiga!..

Ilgai žiūri Bartuškos pusbernis į nepaprastą girios juodumą. Ilgai stovi užmiršęs darbą ir šeimininko prisakymą. Kad senelis uždainavo ir jo sielos žaizdą, kad ta daina ne per pušeles kaip ruda voverė nušoko. Kada jis ištrauks iš po seklyčios pastogės tuos baltus popierius kur atsinešė ir nuneš ir atiduos juos valdžiai. Jis nepaskaito rašto ir nežino, kad gal ten jo brolio mir-

ties nusprendimas, o gal keliai ir keleliai į Gedimino pilį iš visos Lietuvos surašyti. Jis tik ilgai žiūri ir ilgai girdi tą didelę Sibiro belaisvių dainą:

aidėk amžinai taiga...

*

* *

Vincas pririša bėrąją prie kalvės, ir užeina į Prakapo kiemą. Ūžia dumplės, ir kūjis ant priekalo bam bam bam muša ir atsimuša.

— Negaliu dabar kumelių kaustyti. Iš valdžios uždrausta, kad nelankiau aną vasarą kaustymo kursų, — šaukia kalvis, smailiais ilgais ūsais latvis kalvis, tyčiojasi iš vargšo Bartuškos pusbernio.

Kalvis Zarinš seniai čia gyvena. Prieš Didįjį karą kalė prie dvaro pono. Daug uždirbo ir dar daugiau pragėrė. Gera tada buvo gyventi. Valdžia lietuvį už nieką laikė. O „abur Zarinš" buvo latvis, buvo kalvis ir buvo meistravas. Dešimtį metų prie lietuviškos valdžios išgyveno, bet anų laikų ir ano pono vis neužmiršta. Jis pyksta kam lietuviai visokius vakarinius kursus steigia ir vaikams priverstiną mokslą įveda.

— Abur mano vaikas eis Mintaujos mokyklą, jeigu negalesiu namie laikyti.

Vincas pririšo bėrąją prie kalvės ir sako:

— Tai aš palauksiu, kol Girša atneš tau diplomą iš tris kart valytos ministerijos. — Juokiasi Vincas. Nes Vincas žino, kad nėra šeštadienio, kada kalvis nesėdėtų pas Giršą. Ir nėra sekmadienio, kad neišeitų iš Giršos pro užpakalines duris, Hackelės lydimas, paėmęs ją už karolių ir tarytum dainuodamas: vienai matei vien pat meite.

— Cha, cha, cha, — nusijuokia kalvėje vyrai patenkinti, o kalvis vienu kartu perkerta per du pirštus storumo geležgalį, sukeikia kažin kokį latvišką velnią ir vėl kietą geležį deda į žaizdrą, kaitina, judina ūsą ir tyli.

Vincas randa Prakapą sėdintį ant slenksčio ir piaustantį grėbliadančius. Ir jis prašo:

— Seneli, kodėl man niekuomet nepapasakoji apie karą?

Kodėl jis sako niekuomet. Jis seniau neklausdavo. Jis tik aną dien teklausė, o senelis nieko nesakė, kaip niekuomet nieko nesako ir apie savo ūkį, apie karves, kurios ir per didžiausią kaitrą nezylioja ir apie Elziūtę, kuri jas gano ir kuri ganydama už pustrečio lito uogų per dien prirenka, arba kuri žiemą eina pas mokytoją grindų plaut, išmoksta visokių „karbatkų" išmegsti ir jaunajam vikarui išaudė tokį gražų rankšluostį, ir kuri per atlaidus ir per „brostvinę" neša Marijos Nekalto Prasidėjimo altorėlį.

— Apie karą. Ką aš tau pasakysiu apie karą. Ką tu suprasi apie karą. Ė, jus rakaliai, nežinote nei jūs, nei jūsų tėvai nežino, kas yra karas. Jie buvo fronte, šaudė, penėjo uteles, patys

buvo nevalgę — juokas! Bet ar jie matė germaną? O aš tai mačiau. Aš nebuvau ant Japonų vainos, nemačiau juodašimčių, bet mačiau germaną ir žinau ką reiškia karas. Mano Barbora būtų ir dabar gyvenusi. Karas prarijo. O jau buvo viskas gangreit praėję. Nubliovė armotos, kaip žala telyčia pavasarį išėjusi iš kumečių tvarto, įmetė kažkoks pasiklydęs kareivis į mano šulinį diržą su šoviniais — ir dabar vanduo paraku atsiduoda, paverkė močia vieną naktį, paverkė kitą ir paskui, nereikėjo nei šluostytis, pačios ašaros nudžiūvo. Ir jau buvo viskas gangreit praėję. Išgirdom vieną ryt — į Panevėžį plienčikų atvarė. Bėgsiu, sako boba, gal brolienės Petrelį kamuoja, nunešiu čystą skarelę ant kaklo ir škaplierius uždėsiu, kad ten svieto gilumoj Dievo neužmirštų...

— Nedurnavok, sakau, Barbor, oi gausi. Ką žinai tu kokie liuteronai tie, kur jį varo. Ar galo nori gaut. Ar sunku jiem šautuvas paspausti. Bet kas tau. Greičiau tėvą iš numirusių prikelsi, nekaip bobą perkalbėsi.

Išbėgo.

Nesulaukdamas, į pavakarį ir aš buvau rinkoje.

Žmonių pilnos gatvės, pilni kiemai, pilnas miestas. Vaikštau, klausinėju ir niekur nerandu.

— Tegul bus pagarbintas, — sakau, — ar nematėt mano Barboros?

Kiekvienas skuba, kiekvienas bėga, o aš vis kiekvienam:

— Tegul bus pagarbintas, — sakau, — ar nematėt mano Barboros.

— Praleiskit, susimildami, praleiskit, — pažįstu balsą. — Petreli gyvas, Petreli mano vaikėli, širdis nujautė, kad pamatysiu, rankos nujautė, kad apkabinsiu.

Barbora. Pažįstu margai klėtkuotą skarą. Einu artyn.

— Barbor, nelisk, šaus!

— Dominykai, pulkim abu...

— Halt! — germanas ištiesia šautuvą.

Barbora klėst, iškėtė rankas, žiūri, varto žalias akis. Aš prasimušu pro minią, kaip į mirtį puolu ir pagriebiu ją už rankų, už abiejų taip aukščiau alkūnės. Ji nustebusi pamėlynuoja ir kaip lydeka ištraukta iš Pyvesos žiauktelėja.

— Ar jau nušovė?

— Jau.

Aš noriu atkeršyt tai kvailai bobai ir todėl greit atsakau:

— Jau.

Parapijonys sudėjo pinigų grabui, varpininkas visą valandą visais varpais davė dangui ženklą, kad atidarytų dūšiai vartus.

Parapijonys kalbėjo, kad Prakapienė kare žuvo. Ak, ar ne velnias man tada pamaskatavo liežuvį. Tai ne jie, ne germanai, aš nušoviau savo Barborą.

*

* *

Dienos kaip Didžiojo karo invalidai, ir naktys, kaip liūdni karstai iš lavoninės. Slenka sunki armija į priekį, kas koją, kas ranką, kas galvą palikę. Kas be kojos — eina medinėm lazdom pasiremdamas, kas be rankos — vėjas blaško tuščią rankovę, kas be galvos... ne, galva yra, galvą įdėjo į karstą, galvą parinktą iš šimto galvų, prie kūno iš šimto kūnų.

Aš matau, negeras tas palyginimas, bet kaip kitaip jas pavadinsiu. O gal tai senų elgetų eilė per šv. Roko atlaidus pagal šventorių, o gal tai sunkus švinas, į kurį įdėta ir širdis, ir mintys, ir žodžiai. Taip įdėta, kad nebegalima išimti, toks sunkus, kad nebegalima nupilti. Ir kas sakė, kad šiandie antradienis, o ryt trečiadienis, nes nėra vardo nei ant vieno saulėtekio, nei ant dangaus nėra dienos pavadinimo, nes tie patys žilvičiai šlama už Vabalninkų vieškelio ir vakare toli girdėti vandens sėminas ir kas naktį Grižulio ratai apvirsta. Kas naktį mėnuo susisukęs kaip sena kapeika, arba kaip bažnytinio meno parodoje savamokslio mozaikos madona.

Mėnuo žino, kada jam patekėti ir kada nusileisti, ir Vincas žino, kada Prakapas atsigula ir kada užmiega.

Tada Elziūnė atidaro langą, ir jis įdėjęs po du pirštus į burną skardžiai skardžiai nušvilpia. Aidas užlūžta už pavieškelės žilvičių ir giria gerai girdi gražų ir ilgą švilpimą.

Vincas jau berno algą ima ir sekmadienį chromavos odos aulais batus užsimauna. Vincui tarytum ne tėviškė. Jis galėtų pas kitą ūkininką, pas brangesnį išeiti, bet, kad senelio Prakapo dukters akys tokios mėlynos ir gilios, kad jos kasos geltonos labai gražios ir kad Elziūnė vis po metus pridėdama sudėjo 18 metų. Elziūnė sudėjo 18, o Vincas 21 ir išėjo į kariuomenę.

Dienos, kaip Didžiojo karo invalidai, o naktys, kaip liūdni karstai iš lavoninės.

18 mėnesių Vincas turėjo šautuvą Nr 1855, darė manevrus pagal demarkaciją ir labai norėjo iššauti taip kokį vieną kartą, kad nušautų tą amžinų posėdžių Ženevą.

Ir dabar toks mažas, rodos, Bartuškos gyvenimas ir taip liūdna krūtinėje.

Parsinešė iš kariuomenės dvejas, kur Elziūnė numezgė ir dovanojo pirštines ir atidavė jai atgal.

— Gal nešiltos buvo, Vinceli, žiemai turiu dubeltavas.

— Šiltos, per daug šiltos. Bet pažiūrėk, kas čia — penkiolika litų mokėjau. Ir ištraukė dailias, „zomčines“, guzikėliais užsegamas. — O čia šalikas, šilkinis, nemanyk...

Šaliką uždėjo Elziūnei ant kaklo. Šalikas švelnus kaip mylimo pabučiavimas.

— Gali pasinešioti.

Elziūnė paima jo rankas, žiūri ir nebepažįsta Vinco.

— Liūdna tau buvo pas senelį?

— Senelis geras. Ir žinojau, kad tu sugrįši.

— Ir tu vis tebeganai ir tebemelži jo karves?

— Vis.

— Ir tu manai, kad jis ne kvailas, tas senis. Kam jis laiko tuos gyvulius. Nei žemės, nei lauko. Niekur pasauly nėra tokio kito.

— Kam taip sakai. Senelis geras. Jis mane užaugino, jis mane taip myli.

— O aš tavęs nemyliu?

Elziūnė nieko nesako. Nes jis apima ją per liemenį, ir ji tegirdi jo širdį, jo sunkų alsavimą.

— Ar nori į miestą?

— Į miestą?

Pusantrų metų jį turėjo miestas. Ar nori? Ji nieko nenori. Ji nori numirti. Numirti iš laimės.

Vakare grįžta Dominykas.

— Vincai!

Vincas atsistoja vidury grįčios. Aukštas, tiesus kaip klevas sodžiaus pakluonėje.

— Nepažinau tavęs, Vincai, pareinančio. Mačiau. Bet kodėl nepr ėjai pasikalbėti, nepasveikinai. Elze, kodėl nepakvietei, būčiau seniai galvijus parginęs. Tokia šventė.

Ir senelis Dominykas atsimena ilgus žiemos vakarus, kada jie su Elziūne kalbėdavo apie Vincą, apie karą, apie Elziūnės motiną, kuri Aušros Vartų mergelei pasimelsti nuėjusi pagimdė dukterį, kurią jis paėmė ir užaugino, nes lenkų kareiviai vydami lietuvius maldininkus, kapojo kančiais moteris, ir Elziūnės motinos gili žaizda nebeužgijo.

Atsimena Dominykas tuos vakarus, kada Elziūnė padėjusi galvą ant jo kelių užmigdavo ir jis per naktį, per visą baltos mėnesienos naktį glostydavo jos auksinius plaukus, supindavo ir išpindavo ilgas gražias gintarines kasas.

Jis atsimena vasaros saulėlydžius, kada laistydavo daržėlį ir dainuodavo apie seną sodininką įsimylėjusį į karaliaus dukterį, kuri senelį kiekvieną rytą už kiekvieną baltą rožę, jo abu sausus, kietus, senus veidus pabučiuodavo.

Ir Dominykas tik dabar tikrai jaučia, kad jis myli Elziūnę ne kaip dukterį. Tik dabar jis tikrai jaučia, kai Vincas, tiesus kaip klevas sodžiaus pakluonėje ir šaltas kaip stabas, pasako:

— Sudie, seni, mes išeinam.

— Kur?

Mergaitės pečiai dreba. Jos akys išverstos, kruvinos.

— Bet senelis...

O Vinco balsas tvirtas:

— Rinkis!

Jis nežino, kad nėra ko rinktis. O senelis tyli. Baltas ir gyvas. Bet jis nesako, kad jie broliai, jis nebegali pravert mirštančių lūpų.

Kz. Čibiras

Gyvenimo menininkė

(Marijos Pečkauskaitės asmenybės eskizai)

Dulkių pasauly tarnauti šviesos pasauliui.

Yra menininkų: muzikų, rašytojų, architektų, skulptorių, tapytojų, artistų. Jų kūriniais grožimasi. Per jų kūrinius garbinamas Dievas. Pasiklausę meniškos muzikos, įsižiūrėję į tikru artizmu nutapytą paveikslą, susižavėję architektūros šedevru, sakome: žiūrėkite, kiek čia grožio! Kiek sielą pagaunančio didingumo ir dvasiškiausios didybės! Tikrai turėjo būt plati, geniali ir reta siela, kuri tai sukūrė. Ir tai kasdieniškoji pilkuma ir žemiškosios dulkės sielą prislėgia, mes instinktyviškai ieškome aplinkui atspindžių tų rinktinių sielų, kurios prometejiškai atneša mums dieviškosios ugnies. Šviesiau darosi mums tada. Per tos šviesos prizmę dvasios akys įstengia žvilgterėti aukštyn. Ir jaučiame: siela darosi laisvesnė nuo medžiagos varžtų — ji skrenda tolimon, šviesion, nuostabion šalin, o iš ten, atsigręžusi į žemiškąją kovos areną, ji skaudžiai pajunta visą savo tragizmą, visą laikinojo ištrėmimo našlaitystę. Ir ilgisi tada ji. Kiek gėrio atnešė nemirtingieji: Homeras, Dantė, Šekspyras, Gėtė, Mykolas Angelas, Fra Angelikas, Leonardas da Vinči, Palestrina, Mocartas, Beethove-

---

Elziūnė puola ir apsikabina senelio kaklą.

Durys užtrenktos. Pro langelį eina vidun vakaro sutemos. Senelis nebealsuoja.

Danguj krenta žvaigždė.

*

* *

Vincas neša ištraukęs iš Bartuškos pastogės atsineštus popierius. Kariuomenėje jis išmoko skaityti. Popieriai prirašyti lenkiškai. Bet jis supranta, kad ten lyg sužymėta kur stovi ir kokios Lietuvos kariuomenės dalys, kažkokie skaičiai, ženklai.

Kodėl jis patikėjo kalbom apie senelio Prakapo ir Elziūnės meilę, kodėl jis neklausė jos.

Ir kodėl jis nežino kaip mylėjo seserį.

Jis nutarė:

— Elziūnė jo nemylėjo. Ji myli Dominyką.

Ir todėl jis eina per Žaliąją, per kurią atėjo.

Vakaras kaip generolas apsikabina krūtinę medaliais—mažos ir didelės mirga žvaigždės ir jam rodos, lyg per keletą varsnų girdi, kaip už pašilio Bartuškos arkliai dobilų atolą kremta, kaip jo Elziūnė Dominykui žilą sidabrinę galvą glosto ir margas genelis papuvusią pušį vis sustodamas, vis pasilsėdamas kala...

nas ir kiti. Visi jie žmonijai brangūs, nes į jos sielą prakalbėjo dieviškai, nes į amžinąją mįslę paliko didelių atsakymų.

Bet esti — nors labai maža ir labai reta — *gyvenimo menininkų*. Jie visų mirtingųjų vainikas. Be jų mums būtų šalta ir nyku. Visa mūsų planeta tebūtų tik sustingusi bežadė šiaurės tyruma. Jie įprasmina mūsų buitį. Praskina kelius. Apie juos sakoma tas pats, ką susižavėjęs O. Wilde pasakė apie Kristų: — Žiūrėkite, tai didžiausias menininkas, apdainavęs pasaulio kančias ir iš savo paties gyvenimo sukūręs puikiausią meno veikalą.

Meno menininkai sielą tik pažadina ir liepia jai ilgėtis. Gyvenimo menininkai skina kelius aukštyn ir vedasi jais sielą į Aukščiausiąjį Gėrį ir Grožį. Jie kuria *gyvuosius* meno šedevrus. Dėl to jie ir vadinami didžiausiais menininkais.

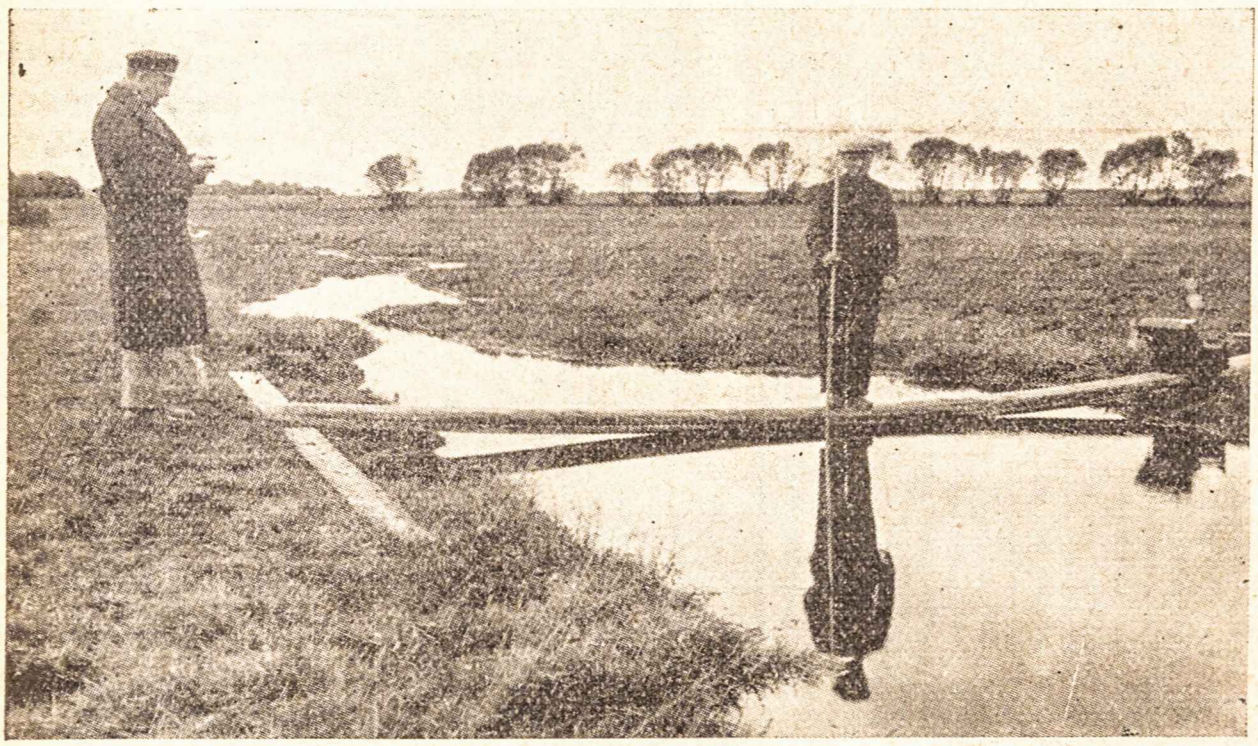

Upelio vandens matavimas elektriniu malūnėliu.

Židikai — kuklus šiaurinės Žemaitijos bažnytkaimis. Visai nedidelis: krūvelė medinių namukų su kiek juos puošiančia dviejų aukštų „Blaivybės“ sale, pašto agentūra, pradžios mokykla ir sena, bet pasakiškai jaukia, vasarą žaliumynuose skęstančia klebonija. Visai arti jos nedidelė, žemaitiškai nuteikianti akmeninė bažnytėlė: atrodo sunki, bet viduj skoningai išpuošta originaliais paveikslais ir altoriais. Šventoriuje po didžiuliu medžių vainiku rymo keli kryžiai su medinėm koplytėlėm, o jose nežinomų kaimo dailininkų kūriniai — iš medžio išpiaustytos šventųjų statulėlės. Tai labai charakteringas — ir, deja, jau nykstąs — žemaičių dievdirbių menas: liūdni, skausmingi smūtkeliai; skausmingoji Dievo Motina septyniais peiliais perverta širdim, ant kelių laikanti nuimtą nuo kryžiaus sūnaus kūną; šv. stigmatizuotasis Pranciškus ir kiti melancholiškais veidais šventieji, švento-

sios. Nežiūrint visos jų technikos netobulumo, kai kuriuose tų kūrinėlių įdėta tiek lietuviškos sielos, tiek paslėpto artizmo, tiek kažkokios didelės rimties, susimąstymo, filosofijos...

Rytais per šį šventorių grįždavo į kleboniją šv. Mišių išklausiusi, kaip žemaičiai sako „labá mokyta ir mums visiems labá ana gera pana Marija" — Šatrijos Ragana. Kukliai apsirengusi, labai paprasta. Gan dažnai nuo šventoriaus ar sodo viršūnių iš rėkiančių, švilpiančių špokų tuo momentu vienas staiga nusileidžia ant Marijos pečių, žaidžia apie jos galvą, rankas. Ji laiminga šypsodamosi su savo sparnuočiu palydovu eina į vieną kambarių, jį lesina ir vėl, žinoma, į laisvę išleidžia. Tai jos ir žilo idealisto kun. Bukanto prisijaukintas paukštelis. Be to, jiems sekėsi prisijaukinti ir laukinę antį, ir zuikelį ir išviso Židikų klebonijos dideliame sode įvairių įvairiausių paukštelių buvo, rodos, daug daugiau, kaip kur kitur.

Pagal darbų tvarką iš eilės, jei vasaros laikas, Marija eina dirbti į sodą: bitynan (ji buvo specialistė bitininkė), prie gėlių, prie medžių. Kiek nuo šio darbo lieka laiko, ji skiria jį rašymui. Po pietų prasideda gyvieji reikalai. „Pana Marija" eina į senelių prieglaudą, į ambulatoriją ir ten atlieka gailestingosios sesers pareigas. Priiminėja įvairiausius interesantus. Eina su krepšeliu į apylinkės kaimų turtingesniuosius, o iš jų į tas lūšneles, kur skurdas, nepriteklius, apleidimas... Grįžusi namo turi dar rūpintis švietimo, organizacijų reikalais: tai kurios nors or-jos skyriaus pirmininkas atėjo pasitarti (Židikų apylinkės visų kat. organizacijų ji buvo vyriausia globėja, nuolatinė prelegentė), tai prašo kas paruošti paskaitą, tai keno nors laiškas parašytinas ar perskaitytinas, išrūpintinas leidimas ir t.t. ir t.t. ir jau atlikus visus tuos reikalus, ji visą ilgą (10—10,30 val.) vakarą skiria rašymui, skaitymui. Ir taip kasdie, nuo savo apaštalavimo pradžios. O ta pradžia buvo sunki. Židikuose Marija apsigyvena 1915 m. Vokiečių okupacija. Lietuvybės reiškimasis visur gniaužte gniaužiamas. Marija slaptai moko keliasdešimt vaikų. Sužinoję vokiečiai, kimba, sutrukdo. Vėliau jie patys leidžia viešą mokyklą. Marija vaikščioja po kaimus, renka mokinius, ieško būsimųjų mokytojų ir ruošia juos. Bet ne tik vaikai buvo reikalingi Marijos triūso. Jos šaukėsi visas pilnas skurdo kaimo gyvenimas. Daug badaujančių, daug medžiagiškai ir morališkai Didžiojo Karo palaužtų aukų. Marija imasi labdarybės ir organizacinių darbų. Įsteigia šv. Vincento Pauliečio dr-jos skyrių, seneliams prieglaudą ir neturtingiesiems ambulatoriją. Įsigyja net mažą vaistinėlę. Kasmet ruošia loterijas, iš turtingesnių prašo paramos, rūpinasi parapijos salės statymu. Į kultūrinį darbą įtraukia ypatingai jaunimą. Suaugusiems šviesti įsteigia Vysk. Valančiaus Liaudies universitetą. Ji pati ir vyriausia jame prelegentė. Skelbia blaivybę, savo pavyzdžiu ragina prie darbštaus ir tvarkingo gyvenimo, pratina skaityti knygas ir laikraščius — šviečia. Ji darosi visos parapijos, visos apylinkės

brangia, spinduliuojančia siela. Jai žinomi visos apylinkės ligonys, elgetos, vargšai — gyvenimo prislėgtieji. Ji guodžia juos, šelpia, į būklę įeina motiniškai, rūpestingai. Save ir savo laimę užmiršus, ji teikia šviesos, paguodos ir džiaugsmo tiems, kurie mažiausia to turi.

Vienas labai patikimų židikiečių mane informavo: pati nors žiemą ir per pusnis ar naktį nešdavo vargšams, ligonims šilto valgio, net nuo savęs nutraukdama. Keletą kartų į mėnesį, paprastai per šventes, vargšais užplūsdavo pilni namai — tai produktų dalinimo diena. Eina bobelės, senukai su maišeliais, ryšulėliais, o p. Marija piausto, svarsto duoną, mėsą, pilsto miltus, grūdus. Kas penktadienį neturtingųjų ligonių apžiūrėjimas ambulatorijoj. Prisirenka jų visa eilė, o p. Marija kartu ir gydytojo asistentė ir vaistininkė. Padeda apžiūrėti ligonius ir čia pat ruošia receptus. Vaistų bonkutės, milteliai, svarstyklės ir t.t. (Mirus, ant jos staliuko rasta, matomai, dažnai vartota knygutė apie auskultaciją). O kiek ji „amžinai" paskolino pinigų! Ateina kas nors verkia, prašo ir išprašo, o jau apie atidavimą nė nekalbėk. Vekselių nei parašų nė vienu atveju neėmė.

1921 m. Vilniaus gimnazijos lietuvių abiturientų laida. Tarp mokytojų yra ir dabartinis vysk. M. Reinys.

Nenuostabu, kad visa apylinkė jautė turinti savo tikrą apaštalę. Ne pamokslai, ir bendrai žodžiai, bet tikru altruizmu persunkti darbai, pavyzdžiai, pasiaukojimas visus į save traukė, kėlė ir labai giliai reformavo... Apaštalė skruzdė keliolikos metų bėgy labai tyliai Židikų apylinkę darė vis kitokesne. Ir atsiskyrus jai iš ten visi pajuto, ko neteko. Liūdėjo aukšti Lietuvos vy-

rai, bet gal dar giliau — kaimiečiai, vargšai, ligonys. Jie ligi šiol ir dar ilgai minės: „gera buva p. Marija, švinta buva“! O iš tų paprastų, nemeluotų žodžių įsitikini, kad jais užakcentuojama labai brangios vertybės, realizuotas nelygstamai aukštas idealas. Paviršutiniškai žiūrint atrodo: kas ypatingo? Kokius žygius atliko? Tiesa, buvo mūsų tautiškojo atgimimo pionierė, didelio talento, bet neapsti rašytoja. Foersterio lietuvintoja. Taip. Bet ar tik dėl to ji mums brangi? Koki gi darbai vainikuojami tikraisiais laurais? Mes drįstame tvirtinti: Marijos Pečkauskaitės misija tyliame Žemaitijos kampely buvo nelygstamai heroiškesnė ir aukštesnė, negu pav. nors ir gerbtiniausio mūsų diplomato Tautų Sąjungoj. Židikiečiai sako: — Ji nepadarė žygių, bet visas jos gyvenimas buvo didvyriškas. Tai buvo labai didelė asmenybė, bet buvo labai ir labai kukli siela. Ir todėl ji liks mažai pažinta, nes ten jums vos pažįstama ir tik iš raštų, o čia artimiesiems ji buvo paprasta ir apie jos paprastumą jie neras reikalo kalbėti.

Ir aukštosios pareigos gali būti atliekamos smulkia dvasia, nešvariais motyvais — arba priešingai, nors ir neperdidžiausias pažiūrėti darbelis skaisčios sielos, kilnių motyvų veikėjo gali būti taip sudvasintas ir įprasmintas, jog jis darys didžią palaimą. Amžių patyrimas liudija, kad kas pasauly yra didžiausio tebuvo įvykdyta besidarbuojant tyliai, kantriai, savęs išsižadėjus. Kažkas pasakė: darbai, tyliai pasislėpus atlikti, yra, tikrai sakant, didžiausi, didvyriškiausi darbai, nes jiems trūksta laurų vainiko ir garsingos garbės.

Kilniųjų asmenybių spinduliuojąs veikimas tėra tik pažymys, išdava jų idealistiškojo nusiteikimo, bet jokiu būdu dar neatskleidžia pačių asmenybės gelmių. Saulės spindulys tėra tik spindulys, bet ne pati saulė. Kas visiškai įžvelgė į didelę sielą? Kas tikrai ją suprato ir įvertino? Ar nebuvo ji žiauriai iš visų iškirsta ir palikta vienišė? Mes visi jaučiame, kad Marija buvo didi asmenybė. Ir žavi mus ne vien tai, ką ji yra nuveikusi, bet daug daugiau tai, kokia siela veikė — jos dvasios gilybė, jos motyvai, jos auka, jos altruizmas, jos drąsus ir griežtas nusigręžimas nuo „populeriųjų“ šūkių, jos artistiškas Evangelijos realizavimas pagal giliausį mūsų dienų šauksmą.

Iš prigimties turtinga brangiom dvasios vertybėm: gabi, inteligentiška, subtili menininkė, jaučianti ir mylinti, išauklėta, vėliau aukštai išsimokslinus, ji, rodos, galėte galėjo gyvent aukštų žmonių rately, eiti aukštas pareigas, džiaugtis garbe, gyvenimo malonumais. Bet ji pasirinko *griežtai kitą linkmę*. Šis didelės sielos gestas, rodos, kažkaip nepaprastas, paslaptingas. Gyvenimo filosofijoje jis ryškėja žvelgiamas tik per *Amžinybės, Evangelijos, Meilės* ir *Aukos* prizmę.

1. *Amžinybė*. Aukščiausias taškas, nuo kurio galima žiūrėti į gyvenimą, yra amžinybės taškas. Tik vienas tikras yra visam kam mastas — tai sub specie aeternitatis. Mes skubam ir

praeisim greit. Mūsų vietas užims kiti. Kiti gyvens, jaus, kentės, džiaugsis, mąstys, mylės ir ieškos. Bet ir jie skubės dar kažkur toliau. Viskas taip laikina, taip trapu.

Žemėje viskas praeina. Žemės gyvenimas — tai nuolatinis kitimas, judėsys, nuolatinis mirimas ir gimimas, tai momentai, kurie be paliovos keičia kits kitą. Bet amžinoji žmogaus dvasia, šiame nepastoviame materijos pasauly uždaryta, trokšta amžinybės. Juo aukščiau ji kyla viršum tos materijos, juo labiau trokšta, juo skaudesnis jai tas trapumas, tas nepastovumas, tas nepatvarumas visų žemės daiktų.

Viską, į ką mes žiūrime šioje žemėje savo kūno akimis, tematome taip, tartum stovėdami tamsoje prieš baltu uždangalu užtiestą langą. Už to lango šviesa patvinęs kambarys, spalvų ir kvapų jūra, gražių gražiausia muzika — bet mūsų akys teregi juodus šešėlius ant balto uždangalo, o ausys tesugauna atskirus, nesurištus su kits kitu ir daugiausia žemuosius garsus. Tik sielos akis ir ausis tepajėgia prasiskverbti per uždangalą ir sugauti viso to grožio, visos tos harmonijos ir spindėsio nors trupinėlį.

Taip įvaizdžiai stovi čia prieš akis nepastovumas visų žemės daiktų, tas amžinasis faktas, kad viskas tik irios formos ir nykstantieji šešėliai. Kaipgi kvaila ir juokinga iš visų jėgų kibtis į irias formas ir nykstančius šešėlius! Kaip kvaila ir juokinga dėti širdį į tai, kas turi savyje mirties grūdą, gaudyti nykstančius šešėlius! *M. P.*

Ir buvo į šias tiesas Marija įsigyvenusi visa savo sielos gilybe. Amžinybės idėja visoje jos raštų ir darbų kūryboje yra ryškiausių varsų fonas. Tačiau ji taip pat šventai tikėjo, kad tos irios formos ir tie nykstantieji šešėliai yra įžanga į tikrąjį gyvenimą. Iš čia seka pagrindinė tiesa apie mūsų amžinąjį tikslą, kuris yra „mūsų amžinosios sielos tobulinimas“. Visi kiti tikslai — turtas, žemės laimė, garbė — turi trauktis į antrąją eilę ir tiek tepriimtini, kiek nekliudo siekti to tikslo. Jei mūsų giliausioji sąžinė sako, kad kliudo, tai, į nieką neatsižvelgdami, turime atstumti juos nuo savęs, atsigręžti nuo jų visiškai į kitą pusę. Vyriausias tikslas jau visuomet turi tą traukiančią galią, kad jam pasiekti nesigailima jokių pastangų — jis yra tokia vertybė, dėl kurios aukojama viskas, ko tik jis reikalauja. Skaudūs gyvenimo smūgiai, kurių Marija turėjo daug ir didelių, jai tik pagilino amžinybės ir sielos skaistėjimo paslaptis. Visus šiurkštaus gyvenimo palytėjimus ji kėlė aukštyn, pynė į amžinybės ilgesį, į visą laikinybę pažiūrėjus lyg pro šalį praeidama. Suprantama, kodėl jos raštuose tiek švelnios melancholijos, tokia nuoširdi ištrėmimo dienų filosofija... Nuolat stiebtis į Amžinąją Saulę ir ugningai Jos ilgėtis, be abejo, yra tai vienintelė tikra jau čia žemėje laimė, tačiau tos slaptingos laimės teįsigyjama tik skaudžių skaudžiausiais savęs išsižadėjimais, aukom, kova, kentėjimais. Tai gyvenimo tragizmas, tai konfliktų konfliktai tik smulkių kovotojų teišvengiami. Tačiau tikrus kovotojus vainikuoja ir tikra pergalė. „Visos pastangos

tobulėti, visi tylūs savęs pergalėjimai ir pasiaukojimai artimui, visi kietumai sau pačiam, o švelnumai artimui, tada, kai idealą užstoja debesys vargšui šios žemės kovotojui atrodo gal būt beprasmiški. Bet štai, tavo sieloj tarsi angelai apreiškia tau džiaugsmingąją žinią, kaip aną šventąją naktį: paprasčiausiame dalyke gimsta tavo išganymas, kaip Kristaus prakartėje. Ir vėl žinai, kad tavo Išganytojas gyvas ir kad šita dulkėta tikrenybė yra aukštesniojo gyvenimo scena, prieš kurį blanksta visi žemiškieji įvykiai...

Pasaulis eina toliau savo keliu, kaip ėjęs, naktis leidžias ir praeina, nauja diena aušta, fabrikai švilpia, gatvės ūžia ir skamba garsiai skleidžiamos dienos naujienos. Bet tau visa tai dabar atrodo lyg sapne, lyg šešėlis, ir netikra, nes pajutai kitą pasaulį. — Tu vėl pamatei dangaus Jeruzalę, tau skambėjo amžinojo džiaugsmo varpai, tu girdėjai antžemiškus chorus, tu jutai Dievo malonę anapus žvaigždėtų naktų" (Foersteris).

Visas viltis, visus troškimus, visas kovas ir laimėjimus koncentruoti amžinybei, tai reiškia gyventi tikėjimu ir pasitikėjimu tikrai karštu, tikrai šventu, tikrai kūdikišku. Maža dulkėtoj žemėj tokių didvyrių, bet mes juos vadiname gražiausiu vardu — *amžinybės žmonėmis*. Jų šūkis:

Dulkių pasauly tarnauti šviesos pasauliui!

2. *Evangelija*. Jei dabartis tėra tik tada prasminga, kai per ją siekiama amžinybės, tai veržimasis amžinybėn tėra tiek prasmingas, kiek jis remiasi amžinąja Kristaus Evangelija. „Aš esu Tiesa, Kelias ir Gyvenimas". „Aš esu gyvenimo Duona". „Mano žodžiai yra dvasia ir gyvybė." Marijos asmenybės aureolė — skaisčioji Evangelijos dvasia. Dvasia, kuri ją per visą gyvenimą puošė, gaivino ir kėlė į didingas krikščioniškosios tobulybės viršūnes.

Tobulybės turinys — meile pražydusios dorybės — visuomet tas pats, bet formos — antraeilis dalykas — gali būti įvairios. Jos labai daug priklauso nuo asmens savybių, laiko reikalavimų, vietos aplinkybių. Modernieji laikai šiandie ir iš religijos, rodos, reikalauja naujų formų, iš šventojo — naujo tipo. Reikalaujama, kad moderniojo žmogaus psichikai jis būtų paprasčiau įžvelgiamas, artimesnis visuomenei, be ypatingo individualaus kondensavimosi, būtų aktyvus. Marija tai realizavo. — Jei manyčiau, sako ji, kad visi katalikai, norį būti išganyti, turi palikti vienuoliais, tai pirmų pirmiausia pati būčiau įstojus į vienuolyną. Žinau gerai, kad ne kiekvieną Dievas šaukia ten eiti, kad pasaulyje reikalingi visokie pašaukimai, kad pas Dievą „yra daug buveinių". — Aistringai veržiamosi į religinio gyvenimo aukštumą, ji pasilieka pasaulietiška, paprasta, tyli savo tautos darbuotoja, pamylėtųjų žemaičių švietėja — kultūrintoja, didi humanistė.

Jos subtilus įsiklausymas į laiko reikalavimus ir pasaulietiškojo gyvenimo stiliaus dvasinimas primena suomių didvyrę Matildą Vrede, belgę Margaritą Lekeux ir kit. Tačiau ji ilgėte ilgėjosi tos dvasinio gyvenimo harmonijos, kuri tėra gerai sutvarkytuose vienuolynuose. Ji labai aukštai vertino seserų vienuolių pasiaukojimą, o vienuoliškojo gyvenimo žvaigždės šv. K. J. Teresės „Sielos Istoriją“ greta šv. Rašto kasdie paskaitydavo su didžiausiu dvasios pakilimu. Ir nebūdama vienuolyne ji gyveno tikrai vienuoliškai. Labai dažnai atsisakydavo net nuo leistinų dalykų ir griežtai buvo linkusi į askezą. Pasiliko vienui viena, be jokio ypatingai sau artimų asmenų ratelio, be šeimos židinio, daugiau ar mažiau visuomet trukdančio visai atsiduoti šventajam altruizmui. Juk ji taip troško būti tobula Evangelijos darbininke! Bet:

„ką gi reiškia visa atnaujinti Kristuje? Tai reiškia siekti to, kad šioje žemėje viskas darytųsi pagal Kristaus mokslo principus, tai reiškia stengtis padėti Dievo Karalystei ateiti į žemę. Ką gi reikia daryti tuo tikslu? Ar agituoti, šaukti mitingus, skaityti referatus, steigti draugijas, trumpai sakant, veikti socialiai? Žinoma, reikia ir to. Bet tai nėra pirmaeilis, svarbiausias dalykas. Tai teturi būti svarbiausiojo dalyko *išdava,* o pats tasai dalykas yra *atnaujinti patį save* ir tik per save — visa. Pirmiau turi būti saulė, paskui tik spinduliai. Pirmiau reikia sukurti saulę savyje, paskui tiktai galima spinduliuoti į kitus. Tas tegali atnaujinti kitus, kas pas save yra atnaujinęs, tas tegali tvarkyti kitus, kas yra sutvarkęs savo vidaus chaosą. Geriau visai nebandyti naujinti kitų, jei neįstengiame naujinti savęs, nes chaotingą siela chaosą tegimdo ir tikrai atnaujinti Kristuje neįgali nieko. To principai pasilieka bergždžiomis formulėmis. Juk ir kryžuočiai anąmet kovojo dėl Kristaus, norėdami mus atnaujinti Jame! Mat, ir kitaip manantiems katalikas turi imponuoti ne paviršutiniškai, bet savo dorine jėga.

Tai pamatas visam katalikiškajam veikimui.“ *M. P.*

Čia užakcentuojama ta šventa tiesa, kad ne tiek svarbu tai, ką žmogus *veikia,* kiek tai, kas jis *yra.* „Pirmų pirmiausia lavina buvimas, — sako Foersteris, pakilęs buvimas, o paskui tik veikimas ir kalbėjimas.“ Pirma doktrina, paskui veikimas. Dar daugiau. Pirma kontempliacija, paskui veikimas, paskui auka — štai trys etapai, per kuriuos tik tegalima prieiti aukštą dvasios kultūrą. Be kontempliacijos nėra tikro veikimo, be veikimo nėra tikros aukos. Jei ši tiesa į visus veikėjus įleistų savo šaknis, šiandie nematytume tiek nesveiko aktyvizmo, tokio chaotiško nusiteikimo „veikti“, tiekos tuščių pastangų ir rezultate — pesimizmo.

Pagal Evangeliją, norint pasiekti didžias vertybes, nereikia būti ura veikėju. Labai reikšminga bus ir tai, ką nors ir mažiausiame žmonių rately, nors ir nuošaliausioj, tyliausioj savo aplinkumoj skaisčia ir didele siela padarysi. Tu nebūsi graužiamas reformos nerimo, bet iš tikro reformuosi labai daug, nes iš pat pagrindų reformuosi pats save, per save artimą ir taip di-

dinsi bendrąją pasauly gėrio sumą. Nes kiekvienas, kuris kyla, kelia ir pasaulį. Prašydamas palaimos iš aukšto, tu nesigrauši, jei likimas lyg tyčia laužys tavo geriausius norus ir pastangas. Pasak Foersterio, dangus tavo misiją papildys ir toliau tęs. Argi tos tiesos nepaliudija tūkstančiai pavyzdžių? Ar mes nenujaučiame, kiek jie savo maldom ir aukom mums teikia šviesos ir stiprybės? Ar mes žinome, kiek neapsakomai daugiau vertės turi viena šventos sielos malda, negu visi neramios sąžinės veikėjo triukšmai? Teisingai R. Zaičikas sako: „Esama ir akiai nematomų veikalų, kurie tačiau į žmones veikia didesniu sėkmingumu, negu išviršinio darbštumo pavyzdžiai. Savęs pašventimas ir tada jau aukojimasis kitiems, rodos, visoje Kristaus Evangelijoje yra vedamoji mintis. Marijos visos pastangos ir karščiausi troškimai tebuvo sukoncentruoti tik šia linkme. Kilimą aukštyn ji laikė reikšmingiausiu dalyku.

Tačiau taip nusiteikti, pasisavinti giliąją Evangelijos mintį, pasak Foersterio, įleisti šaknis amžinybėn, anaiptol nereiškia būti pasyviu ir nereikšmingu šioje žemėje. Visai priešingai! Kas tiki ir pažįsta *gyvąjį Kristų,* tas per šį gyvenimą pereina nepalyginamai veikliai, energingai, reikšmingai. Mat, jis nuolat kupinas skaidresnio gyvenimo vilčių, žino, kad kylant aukštyn reik remtis žeme, veržiantis į amžinybę, negalima nusigręžti nuo savo artimo, kuris kiekvienas yra mūsų brolis. Iš tikro, antrojo gyvenimo paslaptis glūdi kiekviename santykyje su mūsų artimu. Aukotis tam artimui, dirbti jam, bet dirbti dvasingai, išgryninus visas intencijas bei motyvus. Ta prasme visai teisingai sakoma, kad Kristaus religija — tai veiklumo, stiprybės džiaugsmo, heroizmo religija. Dideli šventieji yra ir dideli kultūrininkai.

Marijos asmenyj labai aukštai harmonizavosi protas su širdim, jausmai su valia, malonė su prigimtim, tikrasis idealizmas su žemiškuoju realizmu. Ji savo tautoje, savo apylinkėje matė tylaus, bet milžiniško darbo programą ir ligi savo paskutiniųjų gyvenimo valandų didvyriškai ją teberealizavo. Giliausias įsitikinimas jai sakė: ne bėgimas nuo pasaulio, bet jo sudvasinimas, pašventimas, sukrikščioninimas. Daryti gera. Būti visiems visu kuo. Būti amžinąja lempele prieš Kristaus altorių. Degti ištikimai, tyliai, džiaugsmingai. „Visur ir visumet, sakė ji, elgtis taip, kaip Kristaus pasielgtų mūsų dėtas ir eiti tiesiu keliu be jokių kompromisų".

Taip suprasti ir realizuoti Evangeliją reiškia tikrai Dievažmogiu sekti.

(B. d.)

Feliksas Breimeris

Tarp saulės ir šešėlių

Nuskambo taurės ir pradingo aidas.
Aš vienas vėl, kaip vienuma.
Išbėgo paskutiniai sutemų akordai,
Nuskrido su aistria daina.

Jau nebežiūri į mane užgesę žvilgiai,
Nesimeldžia beliepsnės lūpos —
Nebėra nieko, tiktai aš — tas laivas —
Kurs tylumoj taip tyliai tyliai supas.

Išblėsta pamažu tamsos šešėliai —
Ateis aušra, jau greit ateis!
Ateis aušra, tas vieškelio didysis sargas,
Ir perpiaus rūsčią naktį švyturiais...

Tada išeisiu aš iš savo rūmų
Ir atsistosiu prieš auksinį tolį...
Praskris bespalviai sutemų akordai,
O aš ilgėsiuos jųjų, kaip ligšioliai...

Ant. Paplauskas

Naktis po uosiu

(Skiriu E. M.)

Pašlamėk, pašlamėk man šią naktį,
Pašlamėk apie ilgesį, žalias uosi.
Šlamesy tavo man mėlynos akys vaidenas
Ir visa visa skęsta žieduose.

O tavo akyse palšvi ežerai supas,
Skendėja melsvų vosilkų plotai.
— Lūpų šypsniuose tulpių žydėjimas,
Rausvi saulėtekiai, toliai šarvuoti.

... Tu pašlamėk, pašlamėk man šią naktį,
Pašlamėk apie ilgesį, žalias uosi.
— Man kartais taip gaila taip gaila žalių dienų —
Mėlynakių naktų, praleistų žaliose lankose — — —

... O tavo akyse saulėlydžiai skęsta gailiai
Su rasotom lankom ir žydėjimu klonių.
... Ir Lietuvos girių melsvumas ir laukų melsvų
Ilgesys — akių tavo fioletiniam fone — — —

A. Maceina

Gyvenimas ir poezija

(Dėl A. Jakšto straipsnio *Mūsų kova su „trečiafrontininkais“* 1931 m. „Žid.“ 8—9 nr.)

Nenuilstąs mūsų kultūros darbininkas gerb. A. Jakštas naujausiam „Židinio“ nr. yra parašęs straipsnį, įvardintą *Mūsų kova su „trečiafrontininkais“*, kuriame kviečia visuomenę organizuoti apsigynimą nuo trečiafrontizmo. „Tasai apsigynimas turėtų apsireikšti ne vien paties *Tr. Fronto* neskaitymu, bet ir nepirkimu tų naujoviškos poezijos rinkinių, kurie bus parašyti trečiafrontiškai, nors savo turiniu ir nebūtų bolševikiški. Nė vienas katalikas neturėtų duoti lėšų tos rūšies poezijai leisti. Taip pat nė vienas kat. laikraštis neturėtų savo skiltysna dėti tos poezijos kūrinių. Lietuviai katalikai turėtų viešai pareikšti, kad 1932 m. neskaitysią ir neužsisakysią nė vieno katalikiško laikraščio, kurio 1930 m. komplete rastųs nors vienas trečiafrontiškai parašytas eilėraštis.“ Kova prieš poezijos pakrikimą pas mus vedama jau ne nuo šiandie. Tam buvo griebtasi įvairių priemonių: ir satyros, ir rimtos kritikos, galop gerb. A. Jakštas kviečia visuomenę imtis dar griežtesnių būdų kovai ne tik su tikraisiais trečiafrontininkais, bet ir su katalikų poezija, kuri, nors ir nebūdama bolševikiško turinio, vis dėlto formos atžvilgiu turi daug ką bendro.

Deja, keliolikos metų gyvenimas parodė, kad toji kova buvo visiškai nevaisinga, kad poezijos pakrikimas, nepaisydamas jokio priešinimosi, pamažu įleido savo šaknis žodinėj mūsų kūryboj (Ir ne tik žodinėj). Visa tai verčia mus stipriai abejoti, ar ir gerb. A. Jakšto pasiūlytos kovos priemonės neliks nevaisingos, tuo labiau kad jos yra grynai neigtinio pobūdžio. Jos liepia visuomenei izoliuotis nuo moderniškos poezijos. Bet izoliuotoji poezija nė kiek nemažiau ilgėsis visuomenės, kaip save izoliavusioji visuomenė — poezijos. Tarp visuomenės ir kūrybos bus padarytas tuščias tarpas, kurį užpildyti kitokia poezija (kad ir pv. klasiškos formos) moderniško gyvenimo chaose nėra įmanoma.

Todėl ir „Ateitis“, nedavusi savo skiltyse nė vieno eilėraščio, kuris savo turiniu bent kiek įžeistų katalikiškąją pasaulėžiūrą, vis dėlto nepasižada nedėti tų poezijos dalykėlių, kurie savo.forma nebus toki, kokius norėtų matyti gerb. A. Jakštas. Tuo anaiptol „Ateities“ redakcija neaprobuoja dabartinio poezijos pakrikimo. Tik ji šito pakrikimo priežasčių ieško ne pačioj poezijoj, bet visai kitur, ir todėl kovoja ne su poezija, bet

su tuo kaltininku, kuris krikdo pačią poeziją, būtent — su p a k r i k u s i u d a b a r t i e s g a l v o j i m u i r v e i k i m u.

I. POEZIJOS PAKRIKIMO PRIEŽASTYS

Norint surasti vaisingų būdų atgaivinti tikrojo meno kūrimą ir supratimą, visų pirma reikia žinoti giliausias dabartinio kūrybos pakrikimo priežastis, reikia jas pakirsti pačiose jų šaknyse, nes kova su paviršiumi, kai gelmės lieka nejudinamos, niekados neduos pageidaujamų vaisių. Tuo reikalu ir norėtume pakalbėti.

a) Gyvenimo įtaka kūrybai.

Bet kurios tautos — net ir visos žmonijos — kūrybos galingumas yra tiesiog proporcingas dvasinės kultūros galingumui. Juo kuri tauta yra aukščiau pakilusi kultūroj, juo ir jos kūryba bus galingesnė. Tikram meno klestėjimui yra reikalinga net tam tikras minimalinis materialinis apsirūpinimas, nes kur daug energijos išeikvojama kovai už pragyvenimą, ten josios nebelieka kūrybai. Todėl pirmykščių nekultūringų tautų gyvenime randame tik kūrybos užuomazgą, nes ten ir visas kultūrinis išsitobulinimas irgi glūdi dar tik užuomazgoj. Ir priešingai, aukštai kultūringose tautose ir kūryba yra pasiekusi aukšto laipsnio, nes šitokios tautos žmonės turi dvasinio prisirengimo artinti tikrovę prie josios pirmavaizdžo, kas ir yra tikrasis kūrybos pašaukimas.

Kas čia pasakyta apie kūrybos klestėjimo priklausomybę nuo kultūros klestėjimo, tas pat tinka kūrybos sumenkėjimui, naujų srovių gimimui ir įvairiausiems joje vykstantiems pasikeitimams. Jau nuo senovės žinomas posakis, kad „inter arma silent musae". Kur žvanga ginklai, ten tyli mūzos, nes karo metu atpalaiduotas žmoguje gyvuliškumas užgniaužia kilniausias žmoniškumo aspiracijas, be kurių kūryba nėra įmanoma. Be to, visuotinis sujudimas, nervinimasis, materialinis nuskurdimas — vis tai kūrybą trukdą veiksniai, kurie karo metu paglemžia visą gyvenimą. Taip pat dideli kultūros krypties pasikeitimai, sudarą tikrą perversmą žmonių galvojime ir veikime, daro savotiškos įtakos kūrybai, iš karto ją apsilpnindami, o toliau atgaivindami jau naujais pavidalais. Taip buvo krikščionybės įsigalėjimo ir stabmeldiškos kultūros nykimo metu, taip darėsi baigiantis viduriniams amžiams, taip yra ir šiandie.

Vadinasi, kūryba yra tiek ankštai susijusi su gyvenimu, jog galime drąsiai pasakyti: *koks gyvenimas, tokia ir kūryba.*

Todėl norint visu platumu apžvelgti dabartinės poezijos pobūdį, visų pirma reikia suvokti dabartinio gyvenimo pobūdį, reikia sugauti charakteringiausią jo bruožą.

b) Dabartinio gyvenimo chaotiškumas.

Nereikia daug galvoti ir tyrinėti, kad įsitikintume, jog vyriausias moderniškojo gyvenimo bruožas yra chaotiškumas. Jo šaknys glūdi tame, kad naujųjų laikų kultūra atsisakė nuo vedamųjų religijos principų ir leidosi pati viena klajoti savo nežinojime. Dabartinis gyvenimas eina akių plotu, be jokio tikslo, be nurodymų, stumiamas tik nesąmoningo gaivalo jėgos, ir todėl viena gyvenimo sritis įnirtusioj kovoj pakyla prieš kitą, todėl žmonija šiandie yra netekusi nuovokos apie pilnutinį gyvenimą. Mes, A. D. Seitillangės žodžiais betariant, esame panašūs į traukinį, kurį paleido pašėlusiu greitumu. Nei ženklų nei iešmininkų nesimato. Planeta nebežino, kur keliaujanti.

Šiandie žmonės mąsto labai mechaniškai, gilinasi tik į vieną kurią kertelę, nepaisydami gyvenimo maximų. Vienas galvoja tik apie auklėjimą, kol pamato, kad žmonijos gyvenime auklėjimas yra tik dalelė ir kad yra neišauklėtų žmonių daug gudresnių už išauklėtus. Kitas mąsto tik apie materialinį apsirūpinimą, kol galop pastebi, kad visi bankai subankrutija, jei nepaiso dorovės reikalavimų. Trečias dievina politiką, kol per didelius ir skausmingus bandymus patiria, kad politika be didžiųjų idėjų yra visiškai neįmanoma. Žmonių galvojimas dabar bėga nuo daiktų, o ne į daiktus. Tai išcentrinis mąstymas, paskui kurį seka ir išcentrinis gyvenimas.

Visumos suvokimas yra žuvęs. Šiandie visa analizuojama, skirstoma, stebima atskiros dalelės, o kas yra vidiniai buities ryšiai, jau nebemokama pasakyti. Mokslas suskaldytas į šakas ir šakeles. Tai tiesiog, pasak A. M. Weiss'o, sumoteriškėjimas. Kaip moteris susirūpinusi tik mažmožiais, taip dabartinis mokslas tik detalių tyrinėjimu. Jo nagrinėjimas ir kūrimas šiandie daugeliu atvejų žadinamas ne to šviesaus polėkio, kuris atsiranda naujų idėjų pagimdytas, bet materialinės naudos.

Pasaulis šiandie yra daug labiau susiskaldęs, negu kada nors pirmiau. Nepaisant Tautų Sąjungos, šiandie yra nuolatinis karo stovis, nors oficiališkai ir nepaskelbtas, tarp tautų ir tarp rasių. Net ir vienos kurios tautos vieningumas šiandie yra daugiau biologinis, negu dvasinis. — Šeimos gyvenimas visiškai pakrikęs. Vyro ir moters santykiai, iš esmės turį pašvęsti taip vieną, taip kitą pusę, yra išvilkti iš religinio pobūdžio. Viskas matuojama kūniškumu, o dvasios vienybė pasidarė nebesuprantama.

Naujųjų laikų žmogus savo išdidume paskelbęs kovą antprigimtajam pasauliui, tuo pačiu ją paskelbė ir prigimtajam, ir ši dvejopa kova, nepaisant išviršinių laimėjimų, viduje jį visiškai nuskurdino ir apnuogino. Todėl labai teisingai šveicarų rašytojas H. Federer sako: „Kultūros dirbtinumas ir sugedimas daug gero pražudė senoje gamtoje, būtent, kad mes netekome beveik jokio sąryšio su vandeniu, su šviesa, su oru, su vėju, su malonia gyvulių siela ir tik arba mes tiranizuojame arba esame

tiranizuojami — ir tuo daugiau praradome, negu laimėjome elektra, spalvų fotografijomis ir orlaiviais“[1]).

Ir katalikai didelėj daugumoj yra įtraukti į šitą visuotinį gyvenimo pakrikimą. Ir jų žygiai mokslo, visuomeninio ir politinio gyvenimo srityse dažnai visiškai nesiderina su jųjų principais. Ir pas juos viešpatauja įvairiausių idėjų sąmyšis, neaiškumo ir nenuoseklumo skraiste gaubiąs jų teoriją ir praktiką. Ir pas juos religija yra atitrūkusi nuo gyvenimo, pasidariusi tik vienos kertelės dalykas, tuo tarpu ji turinti būti širdies krau-

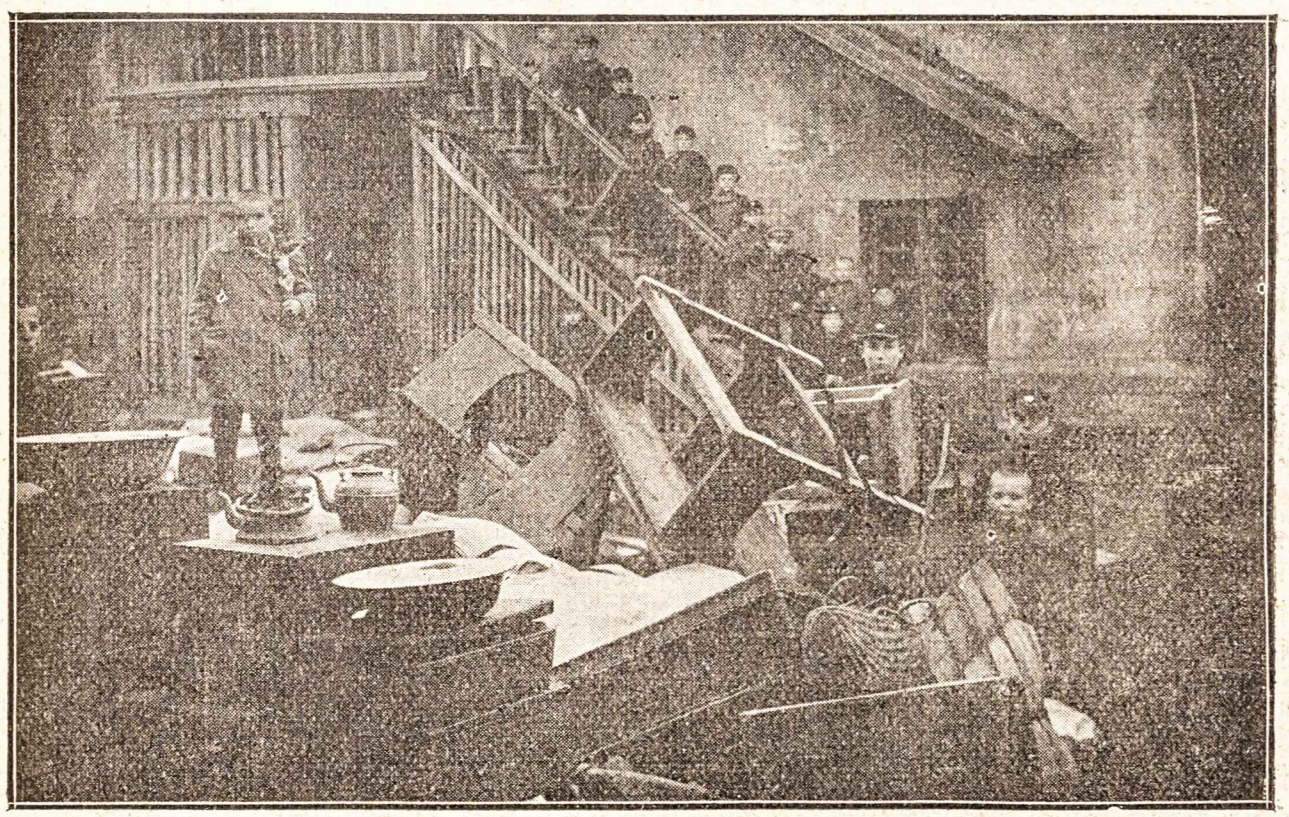

Taip Vilniuje lenkai iškrausto lietuvius mokinius.

jas, gaivinąs visas gyvenimo sritis. Argi šitokio pakrikimo nejaučiama ir pas mus? Ar į tą visuotinį chaoso šėlimą nėra įtrauktas ir mūsų šalies gyvenimas? Taip!

c) Poezijos pakrikimas, kaip visuotinio chaoso pasėka.

Esant tokiam gyvenimui, ar galima laukti kitokios kūrybos! Teisingai sakoma, kad s t i l i u s y r a ž m o g u s. Tad jei moderniškojo žmogaus sieloje yra keisčiausias mišinys įvairiausių idėjų, pradedant bolševikiškomis ir baigiant religiniais atsiminimais, paveldėtais iš namų aplnkos, ar galima ko kito laukti ir poezijos stiliuje? Jei moderniškasis žmogus visiškai nemoka turimus savo principus pritaikinti gyvenime, ar jis mokės juos.

[1]) „In Franzens Poetenstube“ 11—12 psl. 1922 m.

įgyvendinti kūryboje? Jei moderniškasis žmogus yra virtęs jautrių nervų gabalėliu, jei yra įtikėjęs į patologijos visagalybę, vietoj tikėti į Dievą, jei jį iš lygsvaros išmuša kiekvienas nepasisekimas, kiekvienas skausmas — ko kito galima laukti ir iš kūrybos stiliaus? Nenuoseklumas gyvenime — nenuoseklumas poezijoj. Logikos stoka gyvenime — logikos stoka ir poezijoj. Netvarkingumas gyvenime — netvarkingumas ir poezijoj. Stilius yra žmogus. Koks žmogus, toks gyvenimas, tokia ir poezija.

Todėl mes nesmerkiame modernškosios poezijos, nes josios pakrikimas yra tik visuotinio chaoso pasėka. Ji yra labai charakteringa gyvenamajam mūsų amžiui ir, kaip tokia, turi savo reikšmės. Joje spindi šių dienų žmogaus pažiūros į įvairiausias gyvenimo sritis: į religiją, į meilę, į žmogų, į moterį ir tt. Moderniškieji poetai — ir visi menininkai labai dažnai nesąmoningai šitas pažiūras atskleidžia savo kūriniuose. Todėl būtų visai atbulas darbas kovoti su šitais kūriniais, kviest visuomenę izoliuotis nuo jų, kada jie yra ne kas kita kaip tos pačios visuomenės pažiūrų konkretus įkūnijimas. Reikia kovoti su pačiomis pažiūromis, reikia pirmiau pakrikimą nugalėti žmonių galvojime ir veikime, o tik tada jis bus nugalėtas ir kūryboj.

II. PRIEMONĖS ATGAIVINTI POEZIJAI.

Gerb. A. Jakštas minėtam straipsny poezijos pakrikimui nugalėti siūlo „visuotinę panieką ir visišką ignoravimą“. „Tai vienintelė sėkminga priemonė kovoje su Lietuvon besiveržiančia trečiafrontiškąja pseudokūryba.“ Iš tos didžiulės įtakos, kurią gyvenimas daro kūrybai, galime suprasti, jog gerb. A. Jakšto siūlomoji priemonė nėra nei vienintelė nei tuo labiau sėkminga. Iš savo pusės mes norėtume pasiūlyti visai kitokių priemonių, kurios gali kai kam atrodyti visiškai neturinčios sąryšio su poezija, bet kurios įgyvendintos iš tikro pakeistų kūrybos veidą.

a) Sutvarkyti pakrikusį galvojimą.

Kol net ir katalikų galvojimas nebus tvarkomas aukščiausių principų, kol nuoseklumo ir logikos stoka, lyg koks slogutis, slėgs moderniškojo žmogaus mintį, tol ir poezija bus pakrikusi.

Tai ypač reikia pasakyti apie menininkus. Šiandie jie labiau, negu kurie kiti, neturi jokių pažiūrų nei į pasaulį, nei į gyvenimą, nei į savo pašaukimą. Tuo tarpu pasaulėžiūrinių mokslų studijos vargiai keno nors yra taip nemėgiamos, kaip šių dienų menininkų. O juk tik šitie mokslai — taigi ne literatūros veikalai — gali sudaryti aiškias ir nuoseklias pažiūras, tik jie gali atskleisti gilesnę buities prasmę, be kurios visa šių dienų kūryba nešioja didelę lėkštumo žymę. Taigi *uolus menininkų studijavimas pasaulėžiūrinių mokslų yra pirmoji konkreti priemo-*

nė išeiti iš kūrybos pakrikimo. Šiose studijose jie susiras ir aiškų savo pašaukimo supratimą. Apie meno tikslą daug kas kalba ir ginčijasi — tik ne menininkai. Jie nežino, kam yra pašaukti, ir kokia jų reikšmė kultūros gyvenime. Jiems labai dar neaišku, kad mokslas suieško tikrovės pirmavaizdžius, dorovė juos realizuoja žmoguje, o menas — medžiagoje. Taigi artinti medžiaginę tikrovę prie josios pirmavaizdžio kaip tik ir yra meno tikslas ir menininko pašaukimas.

Šitokios studijos privalomos ir meno kritikams. Bet jie turi dar vieną pareigą, būtent: *krikščioniškais principais remti normas vertinti meno apraiškas.* Šitos normos, aišku, turi būt sudarytos pagal literatūros ir estetikos mokslų dėsnius, bet jos giliausioj savo esmėj turi susieiti ir su krikščioniškais principais. Tik tokiu būdu bus galima sudaryti vieningas kritikos matas. Tuo tarpu dabar chaotiškumas viešpatauja kritikoj nė kiek ne mažiau, kaip ir pačioj kūryboj, žadindamas pakrikimą ligi visiško nesusivaikymo.

b) Sutvarkyti pakrikusį gyvenimą.

Kol bus pakrikusi aplinka, kurioje kuriama poezija ir iš kurios ji ima taip siužetus, taip motyvus net ir vaizdus, tol pakeisti poeziją nėra beveik jokios vilties.

Tai tinka ir naujajai katalikų literatūrai. Šiandie katalikų visuomenė turi dar labai maža teisės reikalauti iš poezijos aiškaus krikščioniškumo, nes jos pačios žygiai politikoj, ekonomijoj, ūkyj dažnai eina visai ne pagal krikščionybės principus. Krikščioniškos logikos stoka žymi praktinį šių dienų katalikų gyvenimą, josios stoka todėl ryški yra ir katalikų kūryboj. Ir tik tada, kai katalikiškos pasaulėžiūros principai bus išvystyti ligi galo ir pritaikinti praktikoj, tik tada bus galima ir iš kūrybos to pat reikalauti.

Katalikų veikimo nekrikščioniškumu norime ne pateisinti poezijos nekrikščioniškumą, bet tik parodyti šio pastarojo šaltinį, nes tik šaltinį užtvenkus upelis savaime išdžius.

Taigi *kelias į katalikų literatūros sukrikščioninimą eina tik per katalikiškosios pasaulėžiūros principų įgyvendinimą visose praktinio gyvenimo srityse.* Tuo tarpu gerb. A. Jakšto siūlomas boikotavimas tik parodytų dar didesnę žmonių logikos stoką, nes ta pati visuomenė dėl menko katalikiškumo boikotuotų katalikų literatūrą, o toleruotų visai nekatalikiškus josios atstovų žygius teisėj, politikoj ir ekonomijoj. Boikotas yra reikalingas, tik visai atvirkščias.

Išlaisvinimas poezijos iš dabartinio pakrikimo pareina ir nuo menininkų gyvenimo sukrikščioninimo. Šiandie meno kūrėjų gyvenimas gal būt daugiausia yra atpalaiduotas nuo dorovės reikalavimų, kas galų gale pasireiškia taip menku kūrybišku produktingumu, taip ryškiu pakrikusio gyvenimo atsispindėjimu jų kūryboj. Todėl teisingai sako Ad. Mickevičius, kad

„tur ateiti laikas, kada vėl reikės būti šventam, norint būti poetu“[1]). Tam reikia ir dvasininkų prisidėjimo. Jeigu išviso šiandie kalbama apie pastoracijos išdiferencijavimą pagal profesijas, tai ypač šitą mintį reiktų taikyti menininkų pastoracijai, nes šitie kultūros darbininkai daug kuo yra kitoniškesni už kitus. Kodėl pv. gavėnios metu nebūtų galima surengti rekolekcijų specialiai menininkams? Tai būtų daug didesnis žingsnis į literatūros sukatalikinimą, negu jų kūrinių boikotas, kas psichologiškai žadina visuomet tam tikrą užsispyrimą. Boikotu galime užgniaužti nemėgiamą kryptį, bet juo negalima sukurti naujos. O be josios visuomenė negyvens.

Kai bus sutvarkytas taip visuomenės, taip menininkų gyvenimas, poezijos pakrikimas tada savaime pranyks. Todėl mes norėtume kviesti visuomenę ne boikotuoti naujųjų katalikų literatūrą, bet pirmiau reformuoti pagal Krikščionybės principus savo gyvenimą. Ir pats A. Jakštas savo straipsnyj cituoja Fr. Zach'o žodžius, kad „jau nuo 4co metų sąmoningai buvo vykdomas revoliucinimas žmonijos dvasios, žmoguje glūdinčio žvėries išlaisvinimas“. Todėl visai nenuostabu, kad galų gale šitas žvėries viešpatavimas mūsų laikais pasirodė ir poezijoj. Žmonijos dvasios revoliucinimas — gal geriau krikdymas — eina ir šiandie. Jo apraiškos matyti ir mūsų šalyje. Ir tik šitam pragaištingam darbui užkirtus kelią, bus išvengta ir poezijos surevoliucijonėjimo. *Reikia visų pirma pašalinti trečiafrontizmą iš gyvenimo, o iš poezijos jis savaime pranyks.*

Trumpai formuluodami mūsų pažiūras į poezijos pakrikimą ir jam išvengti priemones, galėtume taip nusakyti:

1) Poezija yra labai ankštoje priklausomybėje nuo gyvenimo; koks gyvenimas, tokia ir kūryba;

2) dabartinis gyvenimas yra pakrikęs visose srityse;

3) šiandieninis poezijos pakrikimas yra šito visuotinio chaoso pasėka;

4) tam pakrikimui nugalėti reikia:

a) menininkams uoliai studijuoti pasaulėžiūrinius mokslus,

b) kritikams, be to, krikščioniškais principais remti normas vertinti literatūros apraiškas,

c) praktiniam gyvenime įkūnyti katalikiškosios pasaulėžiūros reikalavimus,

d) bendrai — *sutvarkyti žmonių galvojimą ir veikimą.*

---

[1]) Cit. „Žid.“ 1 nr. 1924 m.

H. Senkevičius.

Kas atsitiko kartą Sidone

Abdolonimas parpuolė kniūpščias Prieš Marhabalį, turtingą Sidono pirklį ir gulėjo tol, kol Marhabalis paklausė, ką tai turėtų reikšti. Tada jis pakilo ir ėmė kalbėti.

— Viešpatie! visą mano turtą sudaro tik mažutis daržas, kuriame auginu ridikus, svogūnus ir rožes. Bet esu jaunas, darbštus ir doras. Žinau, kad tai, ką tau pasakysiu, gali pasirodyti beprotybė, arba mažiausiai įžulumas. Kadangi tačiau Sidone esi vadinamas Išmintinguoju, tikiuosi, kad neužsidegsi rūstybe. Šit pamilau tavo dukterį, žavingą Thalestris, ji taip pat mane myli — tad maldauju tavęs, viešpatie, kad leistumei jai tapti mano žmona.

Marhabalis pirmą akimirką norėjo apšveisti Abdolonimą dramblio kaulo lazda, kurią laikė savo rankoje, arba pašaukti vergus, kad šie numestų jį nuo laiptų; bet susilaikė, nes iš tikrųjų nieko nebuvo pratęs daryti gerai neapsvarstęs. Sidone jis vadinta ne tik Išmintinguoju, bet ir Tikslinguoju, kadangi mėgo išsikalbėti, mėgo plačiai išdėstyti savo mintis ir visa įrodinėti nesugriaunamais ir aiškiais, kaip ant delno, argumentais, kiek sveikas ir rimtas pirklio protas viršina bet kurį kitą mintyjimą. Todėl jis nutilo taip ilgam laikui, kiek rekalinga, kad persipiltų smėlis klepsidroje, o paskui iš lėto šiaip prabilo:

— Abdolonimai! Su savo dukterimi, jei iš tikrųjų tavo rožių kvapas ją apkvaišino ligi proto praradimo, pakalbėsiu skyrium ir turiu vilties išmušti jai iš galvos nepadorias mintis. Dėl tavęs gi mano nusistatymas yra šioks. Visuomet branginau tave dėl tavo daržovių. Ridikai, kuriuos man parduodi, niekados nebuvo išpurtę, o tavo svogūnai ne tik yra skanūs, bet ir taip maloniai atsirūgsta, jog nekartą pirkliai Birsoje*) pas mane teiraujasi, pas ką aš juos perkąs. Tai reiškia, jog tai, ką darai, darai gerai. Dėl to neužsidegiau iš karto pykčiu, ypač, kad niekad nebuvau matęs, kad pyktis atneštų kam kokią naudą. Bet pats rimčiau pagalvok apie savo negudrų norą! Žinai, kad aš, Marhabalis, priklausau prie Sidono vyresnybės; penki mano laivai kursuoja tarp Finikijos, salų ir Graikijos; du lanko Sicilijos ir Kartaginos kraštus. Turiu tris šimtus vergų, štai šiuos rūmus Sidone, namus ir du dideliu prekių sandėliu Tyre, neskaitant stiklo fabriko ir dažų dirbtuvės. Toks yra mano lobis, kuris su laiku teks mano dukteriai, kadangi ji yra vienintėlis teisėtas mano kūdikis. O dabar klausiu tavęs: ką tu turi? kiek pelno tau

---

*) Birsa buvo Kartaginoje, autorius tačiau mano, jog kartaginiečiai įvairius finikietiškus pavadinimus buvo atsinešę ir naujojon savo tėvynėn.

duoda tavo daržovės ir kaip didelis yra iš tikrųjų tavo daržas, kurį įdirbi?

— Mano daržas — atsakė Abdolonimas — ne ką didesnis, o Marhabali, už šitą kambarį, kuriame stoviu tavo akivaizdoje! Bet be to aš turiu asilą ir kupiną meilės širdį.

— Vidutiniškas asilas vertas penkiasdešimt finikietiškų drachmų, tai reiškia, tris kartus mažiau, negu ši lazda, kurią laikau rankoje ir kuria pirmą akimirką norėjau tave apkulti, ko tačiau nepadariau, lygiai dėl įgimto man susitvardymo, kaip ir dėl to, kad kartais jos nesulaužyčiau. Kas dėl meilės — meilė yra ugnis. Kas turi miltus ir skauradą, gali ant jos kepti blynus. Bet pasakyk man, Abdolonimai, kur yra tavo miltai ir skaurada?

Abdolonimas nuleido galvą ir tylėjo.

O Marhabalis, jo tylėjime matydamas savo protavimo triumfą, nusišypsojo patenkintas ir kalbėjo toliau:

— Mano duktė turi užtektinai drabužių ir brangenybių, bet visa tai ji turi todėl, kad jos tėvas nešiojo galvą ant sprando ir sugebėjo irtis per gyvenimą. Bet jei tu sutiktum Thalestris nuogą, ant vienos negyvenamos uolos, kokių yra daug mūsų pakrantėse, ką tu tokiame atsitikime darytum?

Abdolonimas užkaito ligi ausų.

— O Marhabali, kaip aš turiu į tai atsakyti?..

— Aš ne apie tai kalbu — nutraukė jį susierzinęs pirklys. — Noriu tik tau priminti, kad jei ją sutiktum nuogą, tai visa tavo meilė neturėtų jai ne tik už ką nupirkti auskarų ir apyrankių, bet net ir žiurstuko. Juk tavo apsiauste yra skylių, pro kurias šviečia tavo keliai, nuo ravėjimo žemėti ir pažaliavę. Laimei mano duktė negyvena ant plikos uolos ir nėra taip nuoga, kaip graikų deivės. Bet įvykiai vaikščioja žmonėse. Kad geriau mane suprastum, duosiu tau pavyzdį. Šit mūsų miestą ir šalį užėmė makedoniečiai, kurių valdovas Aleksandras persų valstybę ir visą pasaulį apvertė aukštyn kojomis. Mūsų karalių Stratoną vienas jo vadų, Hefestjonas, išvarė, kad jo neliko nė kvapo ir, rodos, žada mums paskirti naują valdovą... Jis jau supėjo užgrobti keletos pirklių turtus, kurie prieš atvyksiant makedoniečiam ragino gintis. Turiu, tiesa, vilties, kad manųjų nekonfiskuos. Esu žmogus blaivus ir moku skaitytis su tikrove. Finikija šiandie yra žodis be prasmės. Lai ginasi Tyras, jei jam nestinga tokių norų, Sidonas turi savo reikalų ir apie juos turi galvoti. Esu pareiškęs tokias pažiūras Birsoje ir pasistengsiu, kad mano žodžiai pasiektų Hefestjoną. Bet prileiskime, kad atsitiko kitaip ir kad dėl nesusipratimo arba neteisingo įskundimo mano turtai būtų konfiskuoti. Ką tokiam atvejuje padėtų jums tavo meilė? Ar ji atstotų jums pastogę galvai priglausti ir ar įstengtų jus išmaitinti? Ką tu galėtum įnešti į šią bendrovę, išskyrus ridikus ir meilę? Sakais esąs jaunas? — gerai! Bet ar tu vienas Sidone turi sandėlį su šiom prekėm? Sakais esąs darbš-

tus? — taip pat gerai. Bet ir kiekvienas vergas, nori, ar nenori, turi būti darbštus. Kuo gi tu geresnis už vergą? Kad doras? Ana va! Prieš dvi dienas grąžinai man drachmą, kurią tau mano užvaizda permokėjo už daržoves, nes manei, kad tuo mane palenksi. Bet sutikim, kad esi doras — tai kas? Kodėl gi turėčiau labiau branginti dorą neturtą, negu dorą turtą? Žmogus doras, o be to turtingas, kvepia nardu, kadangi gali kasdie juo išsitepti, tavo gi dorybė atsiduoda mėšlu, kurį ligi mirties vartysi, kadangi nieko kito nesugebi.

— Aš moku skambinti citra! — sušuko nelaimingas Abdolonimas.

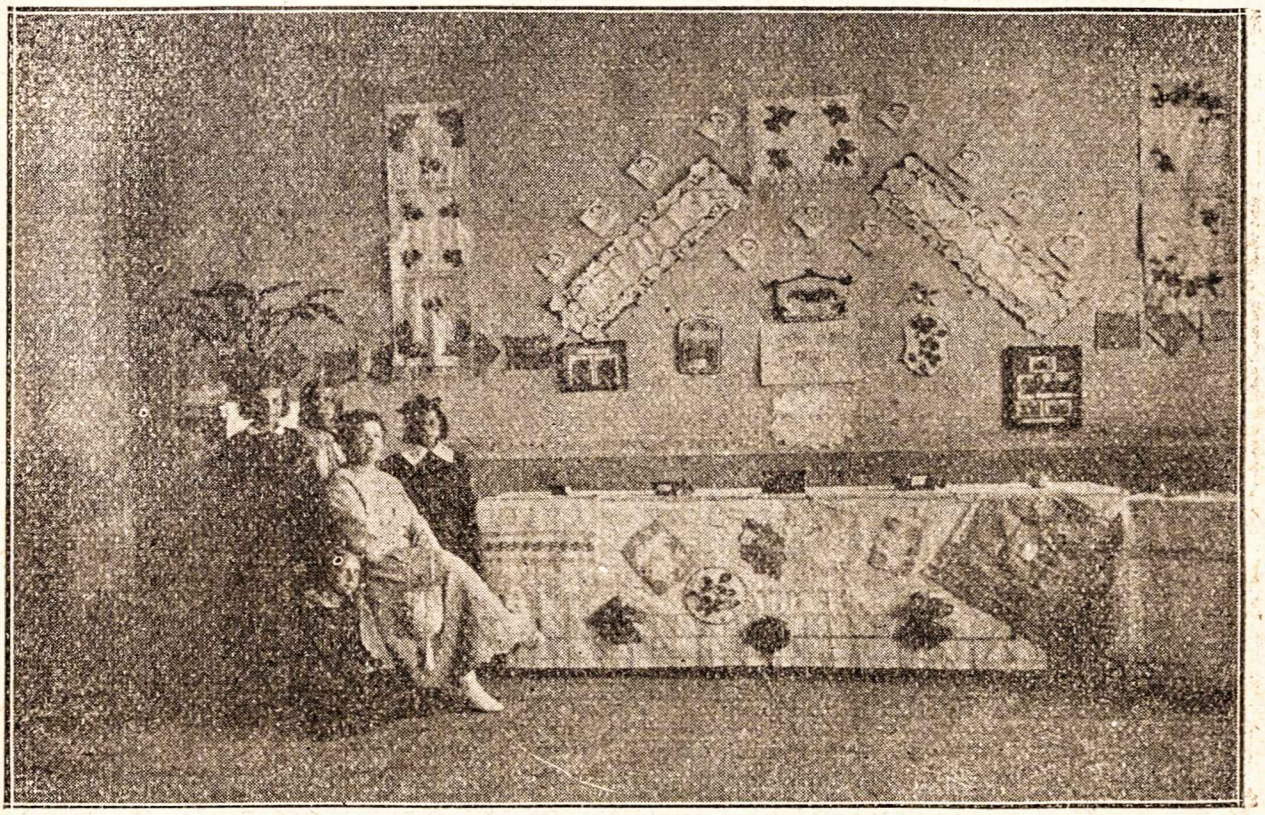

Liet. mergaičių rankdarbių paroda Vilniuje.

— Geriau tau būtų, jei apie tai visai nekalbėtum — atsakė Marhabalis. — Tai gali patikti mano dukteriai, bet ne man. Žinau, kad pas graikus, kas neskambina citra yra laikomas atsilikėliu ir barbaru. Yra ten žmonių, kurie nieko kito neveikia, o tačiau pagarsėja ir — nors sunku tam tikėti — jie labiau gerbiami, negu dailidės, kurie stato laivus, ir net negu pirkliai. Bet graikai tai vaikų tauta, mūsų gi Sidonas — tai rimtas ir išmintingų žmonių apgyventas miestas. Kas dėl manęs, tai manau, kad jaunas, sveikas ir tvirtas žmogus, kuris, vietoje dirbęs, skambina bet kokiu instrumentu arba rašo eiles, — nes ir tokių pasitaiko pas graikus — nusipelno tokios paniekos, kaip žvirblis, kuris čirškia ant stogo be jokios naudos sau ir kitiems. Tai-

gi, jei būtum tik muzikas arba poetas, būčiau iš karto liepęs numesti tave nuo laiptų, nes išmintingais žodžiais nekalbama su pusgalviais.

— Tad negaliu turėti jokios vilties! — sušuko Abdolonimas.

— Viltį, jei tau patinka, gali turėti, bet negali turėti ir neturėsi mano dukters. Pats pasakei, kad tavo prašymas yra beprotiškas, o aš įrodžiau, kaip du kart du — keturi, kad tai yra nesąmonė ir net kvailystė, ko tad dar čia belauki?

— Marhabali, — tarė Abdolonimas — nenorėjau sakyti tau apie tai, kas nėra mano nuopelnas, bet gal girdėjai, kad, nors esu beveik taip neturtingas, kaip vergas, tačiau esu kilęs iš senųjų Sidono karalių giminės ir kad visoje Finikijoje nėra žmogaus, kuriame tekėtų kilmingesnis negu mano kraujas.

Čia Marhabalis vėl valandėlei susimąstė ir su sau įprastu apsisvarstymu tarė:

— Girdėjau ir nors nelaikau tai dalyku visai tikru, sutinku, jog tai yra šis tas. Tai šiek tiek pateisina tavo įžulumą ir kartu yra antras motyvas, dėl kurio neliepiau numesti tave nuo laiptų. Iš tikrųjų Sidone yra nemaža pirklių, kuriuos sužavėtų tavo karališkoji kilmė. Bet aš, nors pats nepriklausau liaudžiai ir gerbiu tradicijas (padorūs žmonės visados privalo jas gerbti), reikaluose tačiau, kaip jau esu tau minėjęs, visų pirma esu realistas. Taigi pasakysiu tau, kad jei būtum kilęs iš daržininkų giminės ir tapęs karaliumi, nesvyruodamas atiduočiau tau savo dukterį, nes, pirma, galėtum padaryti mane rūmų prekių pristatytoju, ko veltui siekiau dar prie karaliaus Stratono, o antra, turėčiau sutikti, kad tas, kuris sugebėjo kastuvą pakeisti skeptru, turi reikalams galvą geresnę net negu mano. Bet jei tu, būdamas karalių kilmės, skursti kaip ir tavo tėvas skurdo, ir esi tik daržininkas, tai ką aš apie visą tai galiu manyti? Tai, būtent, kad tavo protėvių eilėje buvo ištisos lepšių kartos ir kad tu esi toks pat lepšis, kadangi pasitenkini savo likimu. Dėl visų tų priežasčių kartoju tau dar kartą, kad neduosiu tau dukters — ir, be to, sakau tau iš anksto, kad daugiau mano namuose nesirodytum, nebent iš dėkingumo už pamokymą, kurį tau esu davęs, nuleisi man bent dešimtą procentą už ridikus ir svogūnus.

Išgirdęs tai, Abdolonimas perplėšė ir taip jau suplyšusį savo drabužį ir be abejonės dulkėmis ir pelenais būtų pabarstęs sau galvą, jei ne tai, kad tvarkingo Sidono pirklio namuose nebuvo ant grindų nei dulkių nei pelenų.

* * *

Bet kai viršum Sidono užtekėjo mėnulis, ir nurimo užmigę šunes, skaistveidė Thalestris jauno eunucho apdare netikėtai atsistojo priešais Abdolonimą, kuris, skambindamas citra, verkė savo darželyje — ir, laužydama rankas, sušuko:

— O, Abdolonimai! — viskas žuvo, perniek visa viltis!

— Perniek! — sudejavo jaunuolis.

Ir, išgavęs iš citros stygų atatinkamai graudų akordą, padėjo ją į šalį, apkabino mergaitę ir ėmė bučiuoti jos henna nudažytas blakstienas. Kiek nuraminęs suskaudusią širdį, Abdolonimas paklausė:

— Ar kalbėjai su tėvu Thalestris ir ar jo rūstybė nekrito ant tavo mielos galvos?

— Tėvas nepyko, — atsakė ji, — bet paguldė mane ant kelių ir ligi kraujų nuplakė tavo rožių rykštėmis, kad pajusčiau, jog tavo dovanose man slepiasi ne džiaugsmas, bet skausmas!..

— Dievai! — sušuko nusiminęs ir kartu užsidegęs Abdolonimas — leisk man išbučiuoti tavo žaizdas!

Bet mergaitė nuleido akis:

— Ne, Abdolonimai, to aš negaliu leisti...

Atėjo tylos valandėlė, tik Sidono lakštingalos, pasislėpusios kiparisuose, tarsi perlų kruša apibėrė daržą ir abu mylinčiuosius.

— Abdolonimai... — sušnibždėjo mergaitė.

— Klausau, Libano lelija.

— Šit papirkau sargus ir vogčia išbėgau iš namų, kad pasakyčiau tau, jog be tavęs mirtis man bus malonesnė už gyvenimą.

— Tat mirkime kartu, Thalestris!

— Nusinuodykim, Abdolonimai!

— Aš turiu rūsyje iš cikutos ir medaus pagamintus sausainius žiurkėms, kurios naikindavo mano darbo vaisius. Suvalgykim juos ir nuženkim kartu į šešėlių kraštą!

— Tebunie taip — atsakė Thalestris.

Taigi Abdolonimas atsikėlė, kad atneštų mirties sausainių, bet mergaitė padėjo jam ranką ant peties.

— Dar neseniai užgeso vakaro zara, — tarė, — ligi aušros dar toli, o naktis taip kvapsni ir stebuklinga. Neužilgo amžinoji tamsa uždengs mūsų akis, tad pažiūrėkime dar į tas dangaus šviesesles, kurios mirga viršum mūsų galvų.

Padėjo ji jam galvą ant peties, atkreipė akis į mėnulį ir pradėjo kalbėti į jį tyliu ir liūdnu balsu:

— Tanit, Tanit, o tu išblyškusi ir skaisti deive, kuri plauki dabar, kaip sidabro valtis viršum miegančio Sidono, kodėl gi tu švieti mums paskutinį kartą?

O Abdolonimas:

— Tu, kuri kas mėnuo miršti ir vėl atsikeli iš numirusių, užmigdyk mus, o paskui vėl prikelk naujam gyvenimui.

— Arba apipink mus savo spindulių sidabro tinklu ir patrauk į save...

— Arba pakeisk mūsų meilę savuoju blizgesiu, kad ji nemirtų kartu su mumis, nes ne gyvybės mums gaila, bet meilės...

— O Tanit!

— O Tanit!

Vėl užstojo tyla, tik kiparisai drebėjo nuo lakštingalos giesmių.

Thalestris sėdėjo kurį laiką nejudėdama, su atgal atmesta galvute ir praviromis lūpomis, tarsi siūlydama jas mėnuliui, bet staiga krūptelėjo ir nubudo lyg iš miego.

— Kur aš esu? — paklausė.

— Prie mano širdies — atsakė jaunuolis.

— Juk mes turime mirti, Abdolonimai?

— Taip, o mano gražioji!

— Ar tu myli mane?

Abdolonimas patraukė ją į save, įsisiurbė į jos lūpas ir jie pasiliko taip, iki pritrūko jiems kvapo.

Tada vėl sušnibždėjo Thalestris balsas, panašus į upelio čiurlenimą:

— Abdolonimai, juk mirtis visa išriša ir nuo visko išlaisvina?

— Išlaisvina... — patvirtino jaunuolis.

O ji kalbėjo toliau:

— Jei tad mirtis visa išriša ir nuo visko išlaisvina, tai... tai kas? Abdolonimai?..

— Ką nori pasakyti, mano miela?

— Thalestris pridengė akis baltute ranka, kaip jazmino žiedas.

— Ak! tik nepamanyk ko pikta!..

Tada jis pažvelgė į ją ir, nors neužilgo turėjo mirti, tačiau matyt, susirūpino jos sveikata, nes pasakė:

— Rasa krinta...

— Rasa krinta — atsakė, kaip aidas, Thalestris.

— Ir nakties šaltis jau darosi įkyrus. Ar matai šitą šėtrą, mieloji, kurią laurai ir vijokliai tarsi apsiaustu dengia. Eikš, mano gražioji! Eikš, mano prietele! Ten drebulys neperims tavo mielo kūno ir mirti ten bus ramesnė užveja.

Tad ji, paklusni mylimojo žodžiams, atsikėlė ir pasirėmusi ant jo paties ėjo į šėtrą, kartodama lyg per sapną kažkokiu keistu į giedojimą panašiu balsu:

— Ra-sa krin-ta, ra-sa krin-ta...

Ir juodu išnyko po laurų apsiaustu. Lakštingalos nutilo. Tada ištikimas asilas, kuriuo Abdolonimas išvežiodavo po Sidoną daržoves, nežinia dėl ko vidury nakties ėmė bliauti ausį rėžiančiu į juoką panašiu balsu:

— Hi-hau, hi-hau, hi-hau!

*

* *

Mėnulis, kuris kažkaip buvo nepastebėjęs, kur juodu dingo, ilgai jų ieškojo darže. Slankiojo takeliais, nueidavo nuo takelių, nušviesdavo gėlių ežias, pažvelgdavo į tarpežes tarp ridikų ir svogūnų lysių, sidabru apliejo šėtros sienas ir net norėjo pažvelgti į vidų, bet, negalėdamas prasiveržti pro laurų ir vijoklių tankmyną, metė tuščius ieškojimus ir nuplaukė Tyro link prie jūros.

O juodu, tarp kvapsnaus šafrano ryšulių, rengėsi bendrai mirčiai — ir rengėsi tol, kol jų nepažadino garsūs šūkavimai, kurie staiga pasklido prie daržo vartelių.

Tada juodu iššoko iš šėtros — ir siaubas, o kartu ir nusistebėjimas sukrėtė juodu pamačius vaizdą, kuris pasirodė prieš jų akis.

Raudona žibinto šviesa nušvietė gatvę, darželio tvorą, palmes ir kiparisus, o prie vartų knibždėte knibždėjo žmonių minia.

— Tai tėvas siunčia manęs ieškoti! — suriko nusigandus Thalestris.

— Pasislėpk į šėtrą — sušuko Abdolonimas.

Ir, pagavęs kastuvą, kuris pasipainiojo jam po ranka, atsistojo, pasiryžęs ginti mergaitę.

Tuo tarpu dalis minios pripildė darželį, bet sustojo tam tikrame atstume, tarytum perimta baime išvydus grąsinančią jaunuolio statulą — ir tik dešimtis žmonių, su mitromis ir ilgomis finikiškomis togomis, išėjo į priekį. Nustebęs Abdolonimas pažino, jog tai dešimt kilmingiausių Sidono jaunuolių.

O jie, prisiartinę prie jo, puolė kniūpšti ir kurį laiką gulėjo nejudėdami, paskui pakilo ir vienas jų, laikydamas rankose purpurinį apsiaustą, taip prabilo:

— Sveikas Abdolonimai Pirmasis, karališkojo kraujo aini, Sidono ir Libano valdytojau, visų mūsų viešpatie ir karaliau!

Čia vėl priklaupė, o jų pavyzdžiu sekdama minia, toliau stovėjusi, taip pat parpuolė ant kelių, kartodama:

— Sveikas, sveikas Abdolonimai Pirmasis!

Abdolonimas kurį laiką pastirusiomis akimis žiūrėjo tai į jų veidus, tai į jų mitras, tai į liepsnojančius žibintus, pagaliau, kiek atsipeikėjęs, pamanė, jog tai tur būt Sidono ponaičiai, kokioj nors puotoj įsitraukę, nutarė padaryti sau pramogą išjuokdami jį vargšą, tad karčiai ir piktai paklausė:

— Ko ieškote ir ko norite, o kilmingieji, mano darže?

— Viešpatie, —atsakė tas, kuris buvo anksčiau kalbėjęs: — Aleksandras, pasaulio valdovas, įsakė Hefestjonui, išvarius Stratoną, paskirti naują Sidono karalių. O kadangi, einant praamžinomis Sidono teisėmis, tik tas gali mus valdyti, kieno gyslomis teka senųjų valdovų kraujas, todėl, būdami Hefestjono stovykloje, nurodėme tave, kadangi lygiai tavo kilmė, kaip ir tavo kuklumas bei didelės dorybės daro tave vertą Sidono sosto ir skeptro.

Bet Abdolonimas, vis dar netikėdamas kalbėtojo žodžiams, atsakė:

— Mano kilmė iš tikrųjų yra karališka, todėl blogai ir nevykusiai darote, jei atėjote tyčiotis iš vargšo, kuris, žinokite, turi mirtį širdyje ir kastuvą rankoje.

Į tai pasiuntinys ištiesė jam purpurinį apsiaustą ir labai rimtai tarė:

— Abdolonimai, sužadink savo širdyje karaliaus vertus jaus-

mus; pamesk abejones ir pamesk savo suteptus drabužius! Apiplauk savo rankas ir veidą nuo žemės dulkių — ir apsivilk šiuo apsiaustu, kurį Aleksandro ir visos Sidono tautos vardu tau atnešu. O kai atsisėsi Sidono soste, kaip visų piliečių gyvybės ir mirties valdovas, atsimink tuomet kai kada savo pirmesnę būklę, neleisk puikybei save supančioti ir išsaugok visas tas dorybes, kurios šiandie iškėlė tave į sostą*). Gyvuok ir valdyk, o Baalo akie — ir lai rytdienos saulė prašvinta tau ne šiame vargingame darže, bet tavo karališkoje pilyje!

— Gyvuok mums, Baalo akie! — pradėjo šaukti balsai iš minios.

— Iškilusis Libano kedre!

— Kilniaminti ožiaragi!

— Avine, kaimenės vadove!

— Gyvuok ir valdyki!

— Valdyk, bausk ir atlygink!

*

* *

Abdolonimas turėjo įtikėti.

Tačiau nevyko tuoj į pilį, pareikšdamas, kad prieš tai norįs pasimelsti į naminius dievus, kurių globa pasirodžiusi tiek galinga — ir pasikalbėti tyloje ir vienatvėje su savo sąžine. Bet kai gatvė ir daržo takeliai ištuštėjo, atidėjo ilgesniam laikui pasikalbėjimą su dievais ir su sąžine, o tuo tarpu, pridėjęs rankas prie lūpų, du kart sušuko pusbalsiu:

— Thalestris! Thalestris!

Mergaitė išbėgo iš šėtros.

— Esu, viešpatie.

— Girdėjai?

— Girdėjau ir... puolu kniūpščia prieš savo karalių.

Bet jis ją sulaikė ir tarė:

— O, Thalestris mums jau nebereikalingi sausainiai su cikuta.

— Tau, viešpatie, — atsakė ji, — negalima mirti, nes Sidono likimas sudėtas į tavo rankas, jei tačiau ir man neleisi mirti, kas gi bus su manimi nelaiminga?

O Abdolonimas priglaudė ją ir pradėjo kalbėti su didele saldybe, bet jau ir su karališku rimtumu:

— Klausyk, Thalestris. Pirkliškas tavo tėvo protas pasirodė aklas ir kvailas, bet tavo meilė išmintinga ir matė kiaurai pro likimo uždangą. Tačiau, pirm negu pakartosi tuos žodžius savo tėvui ir pirm negu pasakysi jam, jog karalius jam atleidžia, žinok, kad esi karaliaus karalienė.

Išgirdus tai mergaitė pasviro, kaip pakirstas žiedas, ant my-

---

*) Ši prakalba yra beveik tikslus vertimas iš Kvinto Kurcijaus, kuris savo veikale *„De rebus gestis Alexandri Magni“* taip aprašo jauno ir neturtingo daržininko Abdolonimo pašaukimą į Sidono sostą.

limojo rankų, nes jautri jos širdis, nebegalėdama pakelti laimės pertekliaus, valandėlę visai paliovė plakus.

Tada Abdolonimas įnešė ją vėl į šėtrą, kad rūpestingiausiomis priemonėmis sugrąžintų jai sąmonę.

*

* *

Marhabalis, kuris kaip protingas ir savo sveikatą saugojąs žmogus, eidavo anksti gulti, nieko nežinojo, kas naktį atsitiko Sidone. Bet kai žinias išnešiojanti Ossa, nuo aušros apskrisdama miestą, pabeldė su naujiena į jo rūmus, jis taip apmirė iš nusistebėjimo ir baimės, jog atsisėdo ant grindų, ir nusitvėrė rankomis už didžiųjų kojų pirštų ir tokioje būklėje išbuvo tiek laiko, kiek jo reikia patikrinti penkis šimtus maišų vilnų.

St. Ušinskis Madona

O kai pagaliau atsipeikėjo, pirmiausiai pastatė sau klausimą:

— Kas dabar bus?

Ir, kadangi buvo įpratęs giliai apgalvoti kiekvieną būklę ir daryti aiškius sprendimus, todėl, visai išsiblaivęs, taip pradėjo protauti:

— Abdolonimas man atkeršys, kadangi išvadinau jį vergu ir liepiau nešdintis lauk iš mano namų. Taigi pasmerks mane mirti, užgrobs mano turtus, o jei naujos garbės akivaizdoje Thalestris neišgaravo jam iš galvos, jis paims ją kaip vergę į savo pilį. Veltui taip pat tikėčiaus, kad jis viso to nepadarys, kadangi jis tapo karaliumi ir gali tai padaryti. Tai yra baisus dalykas, bet neišvengiamas. Gyvenimas be turtų yra tiesa blogesnis už

mirtį, o jei ateina toki laikai, kada sveiko proto matu negalima matuoti nei įvykių nei žmonių, tai niekai iš manęs pasaulyj. Nes iš kur aš galėjau pramatyti, kad daržininkas taps karaliumi? Iš niekur! Tokių dalykų gali tikėtis tik tas, kuriam trūksta vieno balkio. Visa tai yra tiesa, lygiai kaip ir tai, jog kiekvienas žmogus turi mirti. O tačiau aš bijau mirties ir net labai bijau. Kitaip nejausčiau tų skruzdžių, kurios, rodos, vaikščioja mano nugara ir negirdėčiau tų kurčių atbalsių savo viduriuose. Bet ar yra čia kokia išeitis? Nėra. Yra tačiau įvairios mirties rūšys. Be abejo garbingiau yra būti iškeptam aliejuje, negu būti prikaltam prie kryžiaus, nes aliejaus gorčius kaštuoja penkias finikietiškas drachmas, o kryžių galima sukalti iš dviejų senų balkių. Bet mirtis ant kryžiaus yra lengvesnė, todėl bevelyčiau būti nukryžiuotas, negu iškeptas. Fatališkai visa tai įvyko, kad kalbėjau Abdalonimui kažką apie skauradą. Kas tačiau galėjo įspėti, kad v a k a r bus taip nepanašūs į š i a n d i e? Vakar ko tik neįsakiau numesti Abdolonimą nuo laiptų už tai, kad jis norėjo vesti mano dukterį, o šiandie, tur būt, tenka man prašyti dievų, kad kuo greičiausiai paimtų ją sau kaip vergę, nes tuomet gal ji rastų būdą kaip nors užtarti mane. Kaip ten bebūtų, reikia man nueiti pas ją atsisveikinti ir pamokyti, ką ji turi sakyti karaliui. Tiesa, nuplakiau ją vakar rožių rykštėmis gana skaudžiai, bet jei ji paveldėjo iš manęs nors žiupsnelį sveiko proto, juk turi suprasti, jog tėvas, nepatenkintas dukters pasirinkimu, turi teisę ir pareigą kokiu nors būdu jai tai parodyti. Taip! Nenoriu veltui save raminti, bet visa mano viltis Thalestris ir reikia kuo greičiausiai su ja pasikalbėti.

Taip kalbėdamas su savo susikrimtusia siela, jis nužingsniavo į mergaitės kambarį, kuri po praėjusios nakties įspūdžių miegojo taip stipriai, jog vos jam pavyko ją prikelti.

— Thalestris, mano vaikeli, — tarė iškilmingai — atidaryk akis ir ausis, nes nelaimingasis tavo tėvas, kuris yra mirties akivaizdoje, ateina atsisveikinti su tavimi ir suteikti tau paskutinį palaiminimą.

Čia pasakė jai didžią nakties naujieną ir visa tai, ką pirmiau buvo svarstęs savo sieloje.

Bet ji klausė jo viena ausimi, lepiai ir tingiai raivydamasi, o pagaliau, gerai išblaivėjusi, staiga paslėpė pagalviuose savo šviesų veidelį ir prapliupo tokiu skambiu juoku, tarsi kas stiklinius karolius būtų išbėręs ant marmurinių grindų.

— Išsigimus dukte! — sušuko pasipiktinęs Marhabalis. — Tu juokiesi, kai tavo nelaimingasis tėvas, kuris yra mirties akivaizdoje, ateina atsisveikinti...

Bet negalėjo baigti, kadangi Thalestris pašoko iš purpurinio guolio taip greitai, kaip paukštis purptelėja iš gėlių krūmo, ir, apkabinus tėvui kaklą, visa rausva, panaši į tekančią aušrą, vienu atsikvėpimu ėmė kalbėti:

— Tėve, karalius tau vakar atleido, o man pasakė, jog esu karaliaus karalienė!

Marhabalis pavirto į akmens stabą — ir, tik ilgai patylėjęs, tarė:

— Grįžki į lovą, Thalestris, kadangi kojas man taip pakirto, jog turiu atsisėsti.

Taigi Thalestris vėl įšoko į patalą, o jis atsisėdo prie jos, nusiėmė kepuraitę, kartą ir kitą perbraukė per nuskustą galvą ir paklausė:

— Tai tu matei karalių?

— Mačiau.

— Kada?

— Šiąnakt.

— Buvo pas tave?

Mergaitė vėl paslėpė veidą pagalvyje.

— Ne, aš buvau pas jį.

Ir vėl tyla.

— Prieš išrinkimą, ar po išrinkimo? — paklausė pasikeitusiu balsu Marhabalis.

— Ir prieš išrinkimą ir po išrinkimo.

— Uf!..

.....

— Thalestris!

— Klausau, tėve...

— Ir tu... ir tu sakai, kad valdovas buvęs tau taip malonus?..

— O! dar ir kaip!

— Neslėpk veido į pagalvius... Ar jis buvo malonus prieš išrinkimą, — ar po išrinkimo?

— Ir prieš išrinkimą ir po išrinkimo.

— Uf!..

.....

Thalestris iš tikrųjų liovė slėpusi savo veidą pagalviuose, kadangi pastebėjo, jog, jai pasakojant, tėvo veidas vis labiau nušvinta ir daros tiesiog linksmas.

Marhabalis gi pagaliau nusišypsojo ne tik linksmai, bet ir šėlmiškai. Pagrasino dukteriai pirštu, lengvai pagavo ją už ausies ir, pasilenkęs prie jos, paklausė:

— O kaip tu manai, kas bus jūsų rūmų prekių pristatytojas?..

Išvertė *K. Bauba.*

Jon. Kuzmickis.

Estetikos reikšmė

Gali būti protas labai išlavintas, o valia puikiai išauklėta, bet kame stinga dailės meilės, ten bus tuščias tarpas.
V. Reinas.

Gyvename modernizmo epochą. Aplink mus verda dinamiškumas, kuris yra šios epochos pažymys. Technika taip įsuko, įbėgdino naujų tiesų beieškantį žmogų, jog šiam jau nebėra kada ir apsidairyti. O amžinas gyvenimo ratas, tas nepatentuotas perpetuum mobile, vis sukasi, nė valandėlės nesustoja. Šiandie svarbiausią vaidmenį visur ir visame vaidina mokslas. Kurios nors įstaigos baigimo diplomas, rodos, jau atbaigia žmogų prusinti, jau jis mano esąs kvalifikuotas inteligentas. Daugelyj šių laikų mokslo įstaigų vyrauja žinių perteikimas, o tuo tarpu pats auklėjimo darbas yra labai ir labai apleistas.

Mokyklos, kaip kultūros kėlėjos, tikslas — vispusiškai išauklėti žmogų. Vadinasi, be mokslo žinių, mokinys iš mokyklos turi išsinešti tvirtą pasaulėžiūrą ir teisingą krikščioniškos etikos supratimą. Kiekviename žmoguje ugdytini gėrio polinkiai, o naikintini blogio apsireiškimai.

Tačiau be šių suminėtų dalykų yra dar vienas svarbus veiksnys, kuris kultūrina tautas ir įneša į jų gyvenimą šviesių pragiedrulių, tai e s t e t i k a. Jos tikslas — išmokyti žmogų įžvelgti gamtoje ir mene glūdintį grožį ir pakreipti jo gyvenimą estetiška kryptimi. Estetas, arba grožio mylėtojas, turi būti jautrios sielos žmogus (jausmai pirmas estetinių įspūdžių tarpininkas), kad galėtų suprasti kūrinius ir juos pamėgti; estetas, savaime aišku, nepakenčia dvasios disonansų. Taigi „estetinis auklėjimas yra reikalinga, bet ne vienintėlė sąlyga vesti žmogų ten, kur siekia kiekvienas auklėjimas, būtent — d o r i n ė n laisvėn“ (R. Kerschensteiner). Kaip matome, estetikos tikslas labai kilnus ir sunkiai įvykdomas.

Žmogus gimsta estetu. Mažas kūdikis šypsosi, išvydęs kokį nors blizgutį ir tiesia savo silpnutę ranką pagauti grakštų saulės spindulį. O kas taip myli gamtą, paukštelius, ką taip žavi skaisčioji saulutė, jei ne vaiką? Atimk nuo vaiko žaislus, atskirk jį nuo estetika dvelkiančios aplinkumos, ir tuo jo jaunutę sielą prikalsi prie prometėjiškos uolos: jis merdės.

Estetikos objektas — grožis. Ji tarpsta ten, kur saulėta, kur skamba harmoningi himnai. Estetinimas, sako prof. St. Šalkauskis, privalo pratinti žmogų visų pirma dailinti gražiomis lytimis visą materialinį gyvenimą savyje ir aplinkiniame pasaulyje, o paskui, remiantis savaiminga kūryba, eiti į dailiojo meno kūrybą ir kelti gyvenimą į naujus grožio laipsnius. Vadinasi, estetikos šūkis — per suestetintą žmogų į visuomenę, į grožinio

meno kūrybą! Apskritai, kiekviena idėja jungia vienos pasaulėžiūros žmones. Tas pats yra ir su grožiu. Grožis, tarytum magnetas, jungia įvairius žmones, centralizuoja juos apie tą patį objektą.

Menas ir grožis reiškiasi įvairiom's formomis. Tačiau visa tai, ką mes matome aplinkoje, galima padalyti į gamtos padarus ir žmogaus kūrinius. Nekartą žmogus susižavi gamtos vaizdais, nekartą gėrisi gražiais jos peizažais. Gamtoje glūdi daugybė meniškų vaizdų, kokių nė geniališkiausias dailininkas neatvaizduos medžiagoj. Tačiau, antra vertus, nemažiau mus užimponuoja bei teikia pasigėrėjimo ir žmogaus rankomis sukurti kūriniai. Iš jų mes išskaitome kūrėjo sielą, atrandame ir mums taip aktualių dvasios problemų. Juk menas — kūryba yra sielos atvaizdas. Jis parodo jos dinamiškumą, veržimąsi į priekį prie naujų pasaulių. Yra kūrėjų, kurie ekstazės valandoj palieka šią žemę ir etero bangomis nusiiria į svajonių sukurtą metafizinį pasaulį.

Kūryba, kokios rūšies ji būtų, išreiškiama subjektinga forma. Ji dažniausiai yra paremta sveiku jausmu ir grožiu. Tad ir grožis, kaip ir kūryba, yra subjektingas dalykas. Norint suprasti kūrėją ir jo skausmais pagimdytus kūrinius, reikia pačiam būti kūrėju. (Kaip suprasti kūrėjas? Red.). Juk tik širdis širdį ir protas protą tesupranta. Čia jokių kontrastų negali būti.

Jei jau kalbame apie kūrėjus, tai turime atsiminti, kad jų kūryba yra įvairi. Štai vienas užsiima architektūra, antras — skulptūra, trečias — plastika, ketvirtas — muzika ir, pagaliau, grožine literatūra. Estetas kiekviename šių meno šakų kūrinyj randa daug individualumo. Muzika... juk ji, anot L. Beethoveno, yra apsireiškimas, aukštesnis už visą išmintį ir filosofiją. Mėgstąs muziką yra daug kuo Kūrėjo apdovanotas žmogus. Bethovenas, kuriam pasaulis buvo karsto tyla, muzikoje rado užsimiršimo ir metafizinio pasaulio pėdsakų. Kan. dr. J. Tumas yra kartą pasakęs: „Pradžia estetiškojo žmonių lavinimo — muzika. Tikroji muzikos sesutė — vokalinė poezija... Dvasiškai tobulėti tiesiog nėra galima paneigiant muzikos, giesmės plėtojimą. Muzika natūralioji, būtinoji dalis viešosios pedagogikos". O kur poezija, grožinė literatūra? Atsivertęs knygą, randi visai kitą pasaulį, gyveni kitu gyvenimu. Poezija didina skaitytojo fantaziją, daro įtakos jo protui, bendrina charakterį. Muzika ir poezija dar prieš Kristaus gimimą buvo laikomi svarbiais jaunuolio auklėjimo akstinais. Juk meno tikslas ir yra išauklėti gražią, skaisčią sielą.

O ir jau minėtoj gamtos harmonijoj estetas atras tauraus pasigrožėjimo. „Visagali! — sušuko Bethovenas. — Miškuose aš laimingas, — aš laimingas miškuose, kur kiekvienas medis kalba Tavim, Dieve, kokia grožybė! — Šituose miškuose, ant šitų kalnų — rimtis Tau tarnauti!"

Daugelis yra įsitikinę, kad menas, dailė turį tiktai dailei tetarnauti. Tačiau mes kartu su prof. Mykolaičiu tarkime: „Ne, ne dailė dailei, bet dailė žmogui, dailė gyvenimui, didžiam gyvenimui, gyvenimo pilnybei pasiekti!“ Dailė turi būti palenkta žmogui, o ne atitraukta į dantiškas sferas; juk dailę pats žmogus savo pajėgomis kuria.

Taip, iš gamtos ir žmogaus rankomis sukurtų kūrinių kiekvienas galime, lyg iš šaltinio, semti savo dvasiai stebuklingo maisto. Kiekvienas turime būti estetas, nes to reikalauja mūsų pačių garbė. Mokėdami įžvelgti grožio kūriniuose ir aplinkos

Šių laikų Robinzonas.

gyvenime, ir patys savo gyvenimą pakreipsime estetizmo keliu. Kiekvieno žmogaus estetinė kultūra reiškiasi jo elgesiu, drabužiais, kalba, eisena ir net žvilgsniais. Tačiau geriausias estetinio išsiauklėjimo liudytojas yra mūsų kambarys. Čia pasireiškia ir mūsų skonis, ir tvarkingumas, ir prieraišumas prie kurio nors objekto. Mėgdami grožį, mes valdomės, biaurimės nemoralumu, savo gyvenimą įvedame į normalų kelią, žodžiu — stengiamės visur ir visame matyti simetriją, harmoningumą. Aiškus dalykas, kad estetikoje turi dominuoti moralumo dėsniai.

J. V. Eichendorf.

Ryto malda

O stebuklinga tu, tyla gilioji!
O kaip aplink pasaulyje jauku!
Viršūnės medžių tik tyliai siūbuoja,
Lyg eitų Viešpatis tyliu lauku.

Tarytumei naujai gyvent pradėjau;
O kur gi dingo rūpesčiai, vargai?
Kas vakar dar sugniužinti norėjo,
To rytmečio aušroj gėdžiuos tikrai.

Eisiu kaip pakeleivis linksmu veidu
Gyvenimu su jo džiaugsmu, kančia,
Kaip tiltu, kurį, Dieve, tu nuleidai
Ateit per laiko upę pas tave.

Jei skamba mano dainos tik tuštybėj
Dėl atlygio paikybės vien pigaus:
Nutrauk stygas, ir stosiu amžinybėj
Virpėdamas prieš tave pagaliaus.

Vertė *A. Tyruolis.*

Kai kam iš tokių minčių peršasi labai neprotinga abejonė: tai gal, girdi, estetika, jei ji yra tokia didelė moralumo saugotoja, gali pavaduoti religiją? Juk čia mes kaip tik turime reikalo su įvairiais metafiziniais pasauliais, įvairiomis idėjomis... Tačiau taip maną klysta. Labai gražų atsaką tokiems suformulavo A. Hergetas: „Estetinis auklėjimas visai nemano doros ir tikybos idealo pakeisti dailės idealu. Tai būtų nesąmonė: tikyba ir dora turi amžinosios vertybės ir yra aukščiausias žmonijos idealas... Kaip tikybinis nusiteikimas sugebėjo gaivinti dailę, rodo dailės kūriniais išpuoštos bažnyčios".

Tad ieškokime grožio mene, tobulėkime estetiškume, o mes tuo pačiu atrasime slaptingas duris į tą užburtąjį, amžiais papildomą naujais turtais, rūmą. Mes tada atrasime pasaulį, kur kryžiuojasi mūsų viltys, sapnai ir lūkesčiai, kur skamba harmoningi saulėto himno garsai. Plačiai atsidarys tada mums naujo pasaulio angos durys, sužibės šimtai saulių, kurios puošia tos karalystės erdves ir mes, pagaliau, pasijusime ten, kur dabar tik didieji genijai bei menininkai nukanka, apie ką Putinas sako:

Žinau aš, drauge, pasaulį didį,
pasaulį gražų, pasaulį tyrą,
kaip šviesų rytą, kai gėlės žydi,
o skaidrios rasos nuo lapų byra.

Georges Houben

Belgijos moksleivių jaunimas

Red. prierašas. Autorius šio straipsnio, kurį specialiai „Ateičiai“ parašė, yra Bruxelles moksleivių regijono pirmininkas ir didelis lietuvių draugas. „Ateities“ red-ja tolimam savo bendradarbiui čia ir taria nuoširdų padėkos žodį už malonų mūsų šalies ir jos jaunimo prisiminimą. Autorius tarp kitko ketina aplankyti ir Lietuvą.

Brangūs Lietuvos draugai!

Su dideliu džiaugsmu ir malonumu esu dėkingas geriems mano draugams Dielininkaičiui ir Leimonui, kurie man davė progos pasiųsti jums širdingiausių Belgijos žesisto linkėjimų.

Jie manęs prašė suteikti jums žinių apie Belgų katalikų moksleivių sąjungą JEC: tai darau su dideliu malonumu ir esu dėl to laimingas, nes tai man duoda progos parodyti, kad užsieny kiti jaunuoliai dirba, kaip ir jūs, to paties Kristaus Karaliaus karalystei.

Mūsų belgų JEC Sąjunga nori, kaip ir jūsiškė, visiškai sekti su šventu vieningumu Jo Šventenybės Popiežiaus Pijaus XI aiškius ir tikslius nurodymus: „Jaunuomenės judėjimo nariai tededa didžiausį rūpestį pasiruošti ir išsiauklėti būsimam jų apaštalavimui“ (laiškas Kard. Bertram). Ji nori užkirsti kelią supasaulėjimui, kuris stengiasi belgų inteligentiją atitraukti nuo Dievo.

Ji (JEC) stengiasi dėl to pirmiausia galingai išugdyti savo nariuose tvirtą krikščioniškumą, kurs nepaišytų jokios pajuokos, jokių bandymų ir kuris padarytų juos visuomet drąsiais Kristaus ir Tėvynės kareiviais.

Toliau ji nori pasiųsti tuos savo karius laimėti savo draugus, tikslu padaryti iš jų savo eile tikrus krikščionis ir gerus patriotus.

Bet šiame veikime JEC negali užmiršti, kad ji iš vienos pusės kaip Katalikų Akcijos susibūrimas, turi palaikyti įvairius esančius religinius organizmus (eucharistininkai, kongregacijos ir tt.) ir jais tikėjimo reikaluose remtis, tokiu būdu pasiduodama direktyvoms Švento Sosto laiško Italų katalikų Akcijos Vyriausiam pirmininkui Ciriaci. Iš antros pusės, kaip jaunų inteligentų susibūrimas, ji turi skatinti savo narius atkreipti ypatingą dėmesį į jų profesinį darbą, kad iš jų išeitų būsimieji tautos kadrų vadai.

Realizavimui savo dvejopo tikslo — daryti įtakos sau ir kitiems, mūsų JEC turi: pirma — savo lavinimosi ratelius (Cercles d'Etudes), dvasinio veiklumo centrus, kur išsiauklėja, pasiruošia vyriškam apaštalavimui Katalikų Akcijos inteligentijoj kovotojai — darbininkai, ir antra — ji turi daug veikimo būdų į didžiąją moksleivių masę.

Lavinimosi rateliai, kaip katalikų tikėjimo karšti židiniai, duoda pirmoj eilėj pagrindą gyvam pamaldumui, kuris yra būtinas kiekvienam apaštalavimui. Dažna komunija, kasdieniniai apmąstymai ir malda yra lavinimosi ratelių narių pažymiai.

Savo lavinimosi tikslo realizavimui, lavinimosi rateliai turi trejopą lavinimosi programą, būtent: pastovūs dalykai, keičiąsi ir atsitiktiniai (Aš mielai jums kitą sykį paaiškinčiau kuo užsiimama, jei tai būtų jums įdomu. Mielai lauksime. *Red.*).

Pagaliau, gyvoje lavinimosi ratelių atmosferoje, jaunas apaštalas (žesistas) užgrūdina savo dvasią ir ją paruošia uoliau kovoti už dvasinę mūsų Karaliaus karalystę.

Veikimo į didžiąją moksleivių masę būdai yra labai įvairūs. Pagrindinis, aišku, kaip visur, yra nuolatinis ir atkaklus atskirų žesistų veikimas į atskirus asmenis. Nuo šito darbo ypač svarbu neatsitraukti. Neužmirškime, kad tai dirbame ne savo garbei, bet Kristaus garbei: mes neturime teisės apsileisti.

Antra priemonė svarbumo atžvilgiu yra mūsų savaitinis laikraštis „Le Blé qui lève", žesistų idėjų platintojas, kurių sintezis yra: katalikiškumas, praktiško gyvenimo supratimu... Laikraštis atvaizduoja didžiajai publikai (skaitytojams) mūsų judėjimą, kaip krikščioniškos kultūros organizmą, kuris įsispraudžia į visas žmonių veikimo sritis. Jis stengiasi sukurti visiškai naują dvasos būklę, supažindamas savo skaitytojus su visomis didžiosiomis moderniško gyvenimo problemomis. Šio tikslo realizavimui jis spausdina kaip apaštalavimo, taip ir visuomenės mokslo, meno, mokslo, literatūros ir specialių praktiškų straipsnių.

Kaip katalikų organas, jis taip pat spausdina grynai religinio turinio straipsnių, kaip pav. adventas, popiežystė ir tt.

Trečia priemonė yra mokykliniai susirinkimai, Kard. Mercier'o sekcijos, parapijos ir federacijos, kurios skiriasi savo pobūdžiu, bet ne esme, poilsio valanos, ekskursijos, atostogų namai, sportas, pagaliau visos progos veikti disciplinuotą jaunų moksleivių minią.

Bet vadovauti — tai pramatyti. Kas būtų su JEC, jei ji rūpestingai nepasiruoštų savo ateičiai? Tam užtikrinti yra padariusi su Croisade Eucharistique (Eucharistinis Kryžiaus karas) susitarimą, kuriuo šie du judėjimai teikia viens kitam pagalbą tuo būdu, kad šiandieniniai Croisade Euch. nariai yra būsimieji žesistai.

Tačiau JEC nedirba savo egoistiškam tikslui... Ji kreipia savo narius į apaštalavimą darbininkijoje pagal susitarimą tarp JEC ir JOC (Jeunesse Ouvrière Cátholique) federacijų. Štai turinys to susitarimo. Tikslai: 1. Praktiškas so-

cialinis žesisto auklėjimas, 2. Žesistų teikiama pagalba jaunesniųjų žosistų (préjosistes) judėjimui išplėsti. Vykdymas: 1. Vadovaudami įvairiems lankymams žesitai prižiūri jaunesniuosius žosistus; 2. Susirinkimuose jie priruošia ekskursijas ir lankymus, organizuoja ir vadovauja poilsio valandoms; 3. Ekskursijose ir lankymuose jie žadina jaunesniuose žesistuose intensyvų apaštalavimo troškimą, nugalintį entuziazmą ir gero bei grožio supratimą.

JEC perveda savo narius į JIC (Jeunesse Indépendente Catholique), kai jie užsiima laisva profesija arba dirba pramonėje, ir į JUC (Jeunesse Universitaire Catholique), jeigu jie eina į universitetą.

Pagaliau yra aišku, kad tvirtai pagrįstų visą šitą veikimą, Tautinė Federacija (JEC) kalbančių prancūziškai, turi rūpestingai sutvarkyti savo 4500 narių, kuriuos ji turi po 3 metų savo buvimo. Štai mūsų žesistų organizacijos schema.

Tautinis Komitetas (Comité National) — renkasi kas du mėnesiai.

Tautinė Taryba (Conseil National) — renkasi į trimestrą sykį, kur dalyvauja federacijų pirmininkai ir sekretoriai. Šie du organizmai leidžia vadų biuletenį, skiriamą sekcijų (mūsų supratimu — kuopų. Vert.) vadams.

Federalinis Komitetas (Comité Fédéral). Renkasi kas du mėnesiai.

Federalinė Taryba (Conseil Fédéral). Renkasi trimestrą sykį, kur dalyvauja federacijos sekcijų pirmininkai ir sekretoriai.

Federalinė studijų diena (Journée d'études fédérale) — skiriama lavinimosi ratelių nariams.

Federalinis susirinkimas (Assemblée fédérale) — dalyvauja visi mūsų federacijos nariai. Šie abudu susirinkimai yra metiniai.

Vietinės Sekcijos Komitetas (Comité de Section Locale).

Vietinė Taryba (Conseil Local). — Čia yra pakviesti atstovai įvairių grupėje esančių specifiškų veikimų, pav. misijų ir tt.

Sekcijų lavinimosi rateliai (Cercles d'études des sections) — savaitiniai.

Sekcijų susirinkimai (Assemblées de sections) — trimestriniai.

Le Blé — laikraštis visiems.

Toki yra belgų žesistų judėjimo pažymiai.

Bet niekumet nepamirškime, kad JEC sudaro dalį didelės šeimynos ACJB (L'Association Catholique de la Jeunesse Belge). Būdama šios organizacijos kadruose, ji (JEC) dirba su kitomis specialiomis federacijomis didžiuliam katalikų darbo lauke, kaip pavyzdžiui platina gerą spaudą, veikia Belgų Katalikų Radio naudai, kuriam žesistai yra davę 15.000 ligi 22.000 narių,

J. Gustas S. S.

S O S

Gal atmeni tą dramatišką pagalbą kuri buvo suteikta skęstančiam laivui „Karpatijai"?

Jei neatmeni, tai aš papasakosiu. Vidury vandenyno „Karpatijoj", vežančioj su viršum 500 keleivių, kilo gaisras. Niekaip nebuvo galima jo užgesinti, ir kapitonas tuoj liepė radiotelegrafuoti į visas šalis, kad grėsia didis pavojus. Telegrama buvo šiokia, išreikšta pirmutinėmis trijų angliškų žodžių raidėmis: *S(ave)* = gelbėkite, *O(our)* = mūsų, *S(ouls)* = sielas, gyvybes. Telegrafistas be paliovos telegrafavo žodį *SOS* ir dvi skaitlines, nurodančias geografiškojo platumo ir ilgumo laipsnius. Visi jau buvo benustoją vilties, tik štai visu greitumu atūžia vienuolika trantsatlantikų gelbėti brolio pavojuje. Tie vienuolika vandenyno kolosų ratu apsupo „Karpatiją", tačiau su nepaprastu širdies skausmu turėjo būti tik tragingos scenos regėtojais, nes vandenyno bangos taip baisiai šėlo, jog nei skęstantieji nei gelbėtojai negalėjo nuleisti valčių ir griebtis darbo. Penki šimtai žūvančių keleivių, baisiai šaukdami, tiesė rankas į aplink stovinčius laivus, o lubos traškėdamos degė jau beveik po jų kojomis, tiršti dūmai juos akino ir užėmė kvapą. Nebuvo, rodos, jau jokios vilties, kaip štai vieno iš atbėgusių laivų kapitonui ateina mintis šaukti radiotelegrafu dar daugiau laivų, ir jis liepė siųsti šią telegramą: *Jei yr laivas, prikrautas aliejaus, skubiai teatplaukia.* Netrukus štai atskuba nedidelis laivas, visas juodas, aprūkęs dūmais, kurio kapitonas megafonu tuoj ėmė kalbėtis su tuo, kurs liepė duoti telegramą, ir gavo šį paliepimą: „Prisiartink prie degančio laivo ir supilk jūron visą aliejaus krovinį". Liepimas tuoj buvo išpildytas. Aliejus, pasiskleisdamas ant vandens, sutramdė bangas ir neleido vėjui jas kelti. Tuo būdu pagal visiems žinomą fizikos dėsnį, jūra buvo, jei nevisai, tai bent tiek nuraminta, jog buvo galima nuleisti valtis ir išgelbėti 500 keleivių ir visus skęstančio laivo tarnautojus. Tuoj po to liepsnojąs laivas dingo bangose.

Ar nenumanai, kur noriu pakreipti šį pasakojimą? Ne? Noriu jį šiam tam pritaikinti, ir manau, kad manęs išklausysi ne-

---

kaip šiandie apskaitoma, toliau kinas, knygų skaitymas ir tt. Ji išleidžia kaip ir kitos didelės federacijos leidinių, skiriamų žesistams.

Aš tikiuosi, brangūs draugai, kad galėsiu jus sudominti ir kad ši maža apžvalgėlė šiek tiek prisidės sustiprinti jūsų apaštalavimo uolumą; aš esu visiškai jūsų dispozicijoj, jeigu jūs panorėtut pilnesnių žinių, ir trokštu sykiu su jumis, *kad Kristus viešpatautų tuojau visame Lietuvos gyvenime.*

kraipydamas galvos iš nuobodulio, kaip šilkvabalis prieš užsnūsdamas pradėdamas verpti, kaip mažas vaikelis, kurs, lyg prikaltas, klauso pasakėčios, bet kai iš pasakėčios imama išvesti pamokymas, jis... nuobodžiauja.

ŠAUKIMAS IR PASIPRIEŠINIMAS.

Pirmiausia, visiems aiškus dalykas, kad kiekvienas jaunuolis yra, lyg tas laivas, turtingas ir stiprus. Ar atmeni Titaniką, apie kurį jau pasakojau praėjusį kartą? Taigi tu pradedi gyvenimo kelionę. Bet, kelionės metu pajunti savyje staiga kylantį gaisrą. Karštos liepsnos, daužomos jas šimteriopai didinančio vėjo: liepsnos ir vėjas, kuriomis Dantės pragare ir skaistykloje kankinami ištvirkėliai. Apie tą neišvengiamą gaisrą, apie tą pajutimą degančiu jau kalbėjau ir todėl nekartosiu.

Dabar noriu, kad man pasakytum ar aš įspėju ir gerai atvaizduoju tavo sielos būklę, kai kiti, išgirdę tavo šaukimą arba, geriau sakant, pamatę kai kuriuos ženklus, kuriuos ir nenorėdamas parodai, atbėga, apstoja ir rengiasi gelbėti. Ir tu ar žodžiu ar neramumu ar nusiminimu ar kitais ženklais telegrafuoji į apie tave esantį pasaulį: *SOS* — gelbėkite mūsų sielas. Ir aplink tave subėga gelbėtojai: tėvai, giminės, auklėtojai, geri draugai. Bet ir tau pasikartoja „Karpatijos“ tragedija: *la bufera infernal che mai non resta* (nenurimstančioji pragaro vėtrą), kaip sako Dantė, kelia aplink tave baisias bangas. Tu šauki, protestuoji ir atstumi, kas tik nori prisiartinti. „Ko norite iš manęs! Ką manote? Ko laukiate? Kokius pamokslus man sakote? Rūpinkitės savais reikalais; nesikiškite į mano dalykus!“ ir t.t. ir t. t.!

Ar tai nėra tos bangos, kurios laiko tave toli nuo gelbėtojų ir niekais verčia jų darbą?

Tikrai tragiška būklė. Nevilties šauksmu šaukti pagalbos, šauksmu išsiveržusiu labiau iš visos prigimties, kaip iš proto; galėti pasitikėti tuo, kas moka ir gali pagelbėti, ir paskui ožiškai priešintis, stumti, kad neprisiartintų!

Kas turi patyrimo jaunimo gyvenime, gali pasakyti, kad devynios dešimtys iš šimto gal taip ir žūva: dega ir šaukte šaukia pagalbos, bet tuo pačiu laiku ir trukdo, kad pagalba jiems nebūtų teikiama. Gyvenimas, deja, rodo mums visą eilę tų pelenais virtusių būtybių, kurie, anot Lacordaire'o, po jauna išvaizda vilkte velka per greit atėjusią, vos dvidešimties metų senatvę: vargingos atmatos nepataisomų skenduolių!

Kas yra tie, kurie išsigelbi? Tai laimingieji, ant kurių išdidumo ir priešgynumo bangų išmintinga ranka sugebėjo išlieti meilės ir pagalbos aliejų, vardan To, kurs yra tik Meilė, ir Gėris.

Paklausk dvasios vadovų, turinčių reikalų su jaunimu, sąžinių ir sielų draugų, ką jie rado tuose jaunuoliuose, kurie buvo

laikomi atspariais užsispyrėliais ir iš tikro buvo toki tiems, kurie ėjo prie jų tik su sąžinės ir šalto protavimo pagalba. Jie atsakys, kad vos tiktai tie jaunuoliai buvo supažindinti su Jėzumi — Meile, tuoj jie nurimo ir pamatė pavojų, kuriame buvo, atvirai išpažino ir atmetė savo niekybes ir paklusnūs klausė patarimų ir pamokymų; ir tai tie, kurie net šimtui atkištų šautuvų būtų priešinęsi ir žuvę, bet nepasidavę.

Tą ir dar daug ko jie tau galėtų pasakyti, jei ant to, kas dėjosi tarp jų ir sielų, nebūtų uždėta saugi Dievo ranka, liepianti laikyti paslaptį.

ATVIRA JŪRA.

Užtat pirmas jaunuolio veiksmas, kur susipratęs žvelgia į Dievą, yra Jam tarti: *„Visos mano durys yra Tau atviros, trokštu, kad ateitum pas mane!“* Tuo būdu Dievas yra pamilstamas visa širdimi, o meilė padaro kiekvieną paklusniu Jo tarnu. Tiktai tuo būdu jaunuolis gali laukti palaimintos ir laimingos ateities, nes taip atviroms širdims Dievas yra duosnus, o Jo duosnumas šimteriopai viršina mūsų duosnumą ir meilę.

Vienas rašytojas sako, kad jaunuolio širdis lyg jūra, atvira visiems vėjams ir vedanti į visus uostus. Pasakymas teisingas, tačiau reikia dar pridėti: ji veda į visus uostus, bet reikia turėti kompasas arba vedanti ir stiprinanti žvaigždė.

O niekas taip neveda ir nestiprina, kaip meilė. Tai gyvenimas po mylinčio ir viską suprantančio Tėvo akimis, tai vadovavimas brolio, kuris yra kartu ir Žmogus ir Dievas, ir mūsų kelionės draugas, ir mūsų užmokestis, kelionę baigus.

Štai aliejus, kurį šventa ir graži religija pilnomis rankomis pila ant ūžiančių mūsų aistrų bangų ir mūsų santykiavimo punktų, kad nebūtų trynimosi ir cypimo!

Mielas drauguži, būsi pažengęs didelį žingsnį priekin savęs atradimo keliu, kai suprasi, kurią Meilę reikia turėti galvoje, cituojant šiuos lotynų poeto žodžius: *Viską nugali meilė, ir mes pasiduokime meilei.*

Būdamas mažas, labai mėgdavau turėti klėtkoje paukštelių, ir buvau girdėjęs, kad, jeigu prieš perinčią patelę padedama margų skudurėlių, tai išperėti jaunikliai būna taip pat margi... Nežinau, ar tai tiesa... Tačiau štai kas yra tikra tiesa: jei nuolatos turėsi nukreipęs sielos akis į Dievą, į Jėzų, į Mariją, nė nepasijusdamas įgausi jų mintis, jų jausmus. Būdamas su geriausiais, ir pats tapsi geras.

A. Berget.

Paukščių kelias ir visata

Kai pažiūri aiškią naktį į dangų, matai nesuskaitomą daugybę deimantų, kurie spinksi tamsiam skliauto aksome.

Labai seniai žmogus pastebėjo, kad jų spindėjimas nėra vienodas: todėl astronomai ir suskirstė žvaigždes pagal mažėjančių „dydžių“ (šiandien vadinamų magnitudes) tvarką. Žvaigždžių suskirtymas į apibrėžtus „dydžius“ yra toks, kad kiekviena tam tikro didumo žvaigždė yra dur ir pusę karto šviesesnė negu tolimesnio didumo.

Galingų moderniškų teleskopų dėka, ypatingai dėka foto aparatų (su daugelio valandų išlaikymu) buvo galima įregistruoti žvaigždžių iki 21 didumo. Šios pastarosios plika akimi yra nematomos, nes net ir labai geru regėjimu apdovanotas observatorius gali pastebėti žvaigždes tik iki 6 didumo. Danguje priskaitoma 21 žvaigždė pirmo didumo, 52 antro... ir 5200 šešto: iš viso 7600 žvaigždės, kurias gera akis gali pamatyti be instrumentų. Apskritai galima pasakyti, kad vieno didumo žvaigždžių skaičius iš tikro yra tris ir pusę karto didesnis, negu aukščiau pažymėta. Su galingiausiais vimaliniais observavimo instrumentais galima pastebėti ir suskirstyti žvaigždes iki 15 didumo, o su fotografijos aparato pagalba — iki 21 didumo.

Štai rezultatai skaičiais: bendras pastebimų žvaigždžių skaičius iki 15 didumo yra 15 milijonų; skaičius iki 21, didumo pakyla iki 900 milijonų, vadinasi, netoli milijardo, bet jų apytikris skaičius siekia du milijardu.

Jei prileistume, kad žvaigždžių padalinimas padarytas pagal „tankumo“ taisyklę, tai galima būtų šie rezultatai, nežiūrint ligšiol ištyrinėtų dangaus sričių, taikyti daug mažesnio didumo dangaus kūnams; šiam darbui yra atsidavęs amerikietis astronomas Seares. Šis mokslininkas ištyrė žvaigždžių koncentracijos laipsnius skliaute. Mes pažiūrėsime, kokius jis gavo rezultatus; bet pirmą pažiūrėkim, kas yra paukščių kelias.

*

Jūs visi esat matę paukščių kelią, kuris eina per dangų. Senovės žmonės jį vadino „pieno keliu“, kad susimbolintų legendą, kuri pasakoja, jog iš deivės Junonos krūties nulašėjęs vienas pieno lašas ant dangaus skliauto.

Bet visa tai, kas, plika akimi žiūrint, atrodo balsva juosta, pažvelgus pro galingą instrumentą, atrodo daugybė žvaigždžių, kurios stebina žmogų.

Naujausi ir sėkmingiausi tyrinėjimai leidžia teigti, kad paukščių kelias yra milžiniškos plokščios spiralinės linzės pavidalo. Mūsų saulė yra viena iš tų gausingųjų žvaigždžių, kurios

drauge sudaro „dulkes“, parodančias mums kitus tolimo dangaus kūnus, kaip, pavyzdžiui, rūkuotus Medžioklės šunis arba Andromedą.

Mūsų saulė, maža žvaigždė, stovi prie centro tos plokščios spiralės, kurią astronomai vadina „pieno žiedas“. Jei mes žiūrėsime šio žiedo linkme arba statmeniškai, tai pamatysime daug

Amerikietis rašytojas Upton Sincler, susirgęs nervų suirimu.

daugiau žvaigždžių pirmoj linkmėj negu antroj, nes pirmoj linkmėj reikia perverti žvilgsniu daug didesnė žvaigždžių masė. Sakoma, kad „žvaigždžių tankumas“ didėjąs žiedo „ekvatoriuje“ ir mažėjąs einant į jo „polius .

Prileisdami, kad žvaigždžių skaičius, pagal jų tankumo taisyklę, siekia 30 didumą, galime suskaičiuoti, kad apytikris paukščių kelio žvaigždžių skaičius siekia trisdešimt milijonų!

Bet koks tuomet galėtų būti paukščių kelio, šios neišmatuojamos linzės, didumas? Mes tuojau tai pamatysim.

Prisiminkime vienetą, kurį astronomai vartoja matuoti dangaus erdvių atstumams. Šis vienetas vadinasi šviesmetis, t. y. atstumas, kurį per vienerius metus perbėga šviesos spindulys su 300.000 kilometrų greičiu per sekundę. Fantastiškas greitis! Šviesmetį sudaro 9460 milijardų kilometrų. Pagelba metodų, kuriais surandami spinduliavimo fenomenai, ir spektroskopinių matų pavyko „išmatuoti“, kelių „žvaigždžių debesų“ di-

dumo tvarką, — „žvaigždžių“ paukščių kelio plokštumoj. Taip pat pavyko sužinoti, kad šios begalinės linzės diametras, pagal didumo tvarką, turėtų būti d u š i m t a i tūkstančių šviesmečių!

*

Bet nevienas yra paukščių kelias, kuris sudaro mūsų „visatą“; yra kitų „visatų“, kurios dėka fotografijos aparato ir galingų teleskopų buvo pastebėtos jau prieš 35 metus.

Kiekviena šių tolimų „visatų“ turi paukščių kelią, panašų į mūsiškį. Tokių kelių d a b a r yra daugiau negu m i l i j o n a s.

Aš sakau d a b a r, nes, jei amerikiečiai realizuos savo projektą padaryti parabolinį 5 m. diametru veidrodį, didžiausią iš ligi šiol žinomų, mes galėsime pamatyti keturius milijonus rūkuotų spiralių.

Šių „spiralių“ nuoga akimi mes nematysime, bet pastatę fotografijos aparatą su daugelio valandų išlaikymu, daugelį nakčių pakartojimu, gausime griežtą šių tolimų pasaulių atvaizdą.

Taip, labai tolimų pasaulių! Gražioji rūkuotoji A n d r o m e d a, viena iš geriausia matomų spiralių, yra tokiam atstume, kuris pagal didumo tvarką turi 870.000 šviesmečių. Tam tikros spiralės, kurios vos pastebimos, yra nuo mūsų saulės sistemos atskirtos daugiau negu a š t u o n i ų m i l i j o n ų š v i e s m e č i ų tarpais. Dėka s p e k t r o mes žinome šiuos „paukščių kelius“, paskendusius begalybėje, kad jie yra, kaip ir mūsiškis, sudaryti iš nesuskaitomų saulių, kurios spinduliuoja milžiniškuose atstumuose.

Aštuoni milijonai šviesmečių! Tiek metų eitų spindulys nuo dangaus kūno, kol pasiektų mūsų akį arba fotografijos aparato objektyvą. Mes „matome“ šią spiralę ne tokią, kokia ji yra dabar, bet tokią, kokia ji buvo 8 milijonai metų prieš mūsų observavimą. Per šį laiką ji galėjo pasikeisti, evoliucijonuoti ir net visai pranykti.

Kiekviena šių spiralių, kurių yra milijonas, susideda, be abejo, kaip ir mūsų p a u k š č i ų k e l i a s, iš daug milijardų žvaigždžių, saulių, apie kurias sukas planetos, ant kurių gyvena mąstančios būtybės!

Kokios yra tos paslaptingos būtybės, tie „dangaus broliai“? Iš ko jie yra padaryti? Kaip jie gyvena? Tai neatmenama mums šiandie mįslė. Naujausi astronomų tyrinėjimai parodo, kad erdvė yra be ribų(?). Be to, kas žino rytojaus mokslo pažangą? Čia tektų priminti reikšmingas pasakymas: „Tikėti visa tam, kas atrasta, yra didelė klaida: t. y. statyti horizontą pasaulio riboms“.

Vertė *Juoz. Tininis.*

Iš *„Candide“*, 1931 m. 386 Nr.

A. Graževičius.

Liaudies dainų elementas V. Krėvės kūryboje

a) Bendros pastabos, b) kokios dainos ir kuriuo būdu Krėvės panaudotos, c) Krėvės stilizuotos dainos, d) panaudotos atskiruose kūriniuose jų siužetams ir atskiriems epizodams, e) dainų poetika Krėvės kūriniuose, f) teigiama ir neigiama dainų reikšmė Krėvės kūrybai.

a) V. Krėvė šiandie vienas žymiausių lietuvių rašytojų — kūrėjų. Jo įvairaus žanro kūriniai yra gana populiarūs ir aukštai vertinami.

Tuo tarpu nenagrinėdami jo populiarumo priežasčių ir nesiimdami vertinti jo kūrybos, vis dėlto turime pastebėti, kad ypačiai jis visų dėmesį traukia savo pastangomis suvesti į atbaigtą sintezį individualaus kūrėjo menininko ir savo krašto liaudies žodžio kūrybą. Tuo Krėvė bene ir daugiausia populiarus. Ne visi net ir žino jo „Dangaus ir Žemės sūnų“ ar „Pratjekabudda“, bet „Dainavos šalies senų žmonių padavimai“ ir kiti jo kūriniai, turį tautosakos elemento, plačiai žinomi ir skaitomi.

Turint tai galvoj, svarbu panagrinėti tautosakos elementą Krėvės kūryboje, nes tik su šiuo dalyku gerai susipažinus, ir pati Krėvės kūryba tegali būt tinkamai suprasta ir įvertinta.

Tiesa, nagrinėti šį klausimą yra nemaža sunkumų, ypačiai dėl tautosakos faktų stokos, nes dar didelė dalis yra neužrašyta ir nepaskelbta. Vis dėlto tai, kas jau paskelbta, duoda šiek tiek galimumo šį dalyką panagrinėti. Tam reikalui daugiausia pats Krėvė yra pasidarbavęs surinkdamas ir paskelbdamas nemaža dzūkų tautosakos.

Paskelbtoji dzūkų tautosaka yra tarsi raktas į Krėvės kūrybą — iš ten sužinome daugelio V. Krėvės kūrinių siužetų, didvyrių, aprašomų vietų, pagaliau poetikos ir stiliaus kilmę. Pasirodo, kad tai visa savo šaknis turi dzūkų tautosakoje.

Iš turinčių tautosakos elemento V. Krėvės kūrinių tenka paminėti „Dainavos šalies senų žmonių padavimai“, „Šarūnas Dainavos kunigaikštis“, „Likimo keliais“, „Jausmų pasaka“, „Girių paslaptis“, dainas „Liaudies stygomis“ ir smulkesnių dalykų. Jie visi daugiau ar mažiau remiasi tautosakos faktais, parašyti laikantis tautosakos stiliaus ir iš viso glaudžiai su ja susiję.

Tuo tarpu nesiimsime šio klausimo spręsti visu platumu. Apsiribosime šį kartą vien liaudies dainų elemento nagrinėjimu Krėvės kūryboje ir pažiūrėsime, ką ir kaip iš jų Krėvė savo kūrybai ėmė ir ką tuo laimėjo jo kūryba.

b) Liaudies dainas Krėvė naudoja labai plačiai ir įvairiai. Jo raštuose randame imtas įvairias dainų rūšis. Nors nėsant vienos tinkamos ir bendrai priimtos mūsų liaudies dainų klasifika-

cijos, sunku jas smulkiai ir sistemingai suskirstyti, bet atsižiūrint į vyraujantį motyvą galima suminėt iš Krėvės panaudotų dainų ilgėtines ir meilės, karo, nedalios, darbo, žaidimų, raudas ir k.

Žinoma, ne visų šių dainų lygiai yra į Krėvės kūrinius patekę. Daugiausia ten aptinkame karo ir meilės dainų. Jos davė Krėvei daugiausia medžiagos jo kūrinių siužetams, epizodams ir net poetikai. Juo labiau, kad karo dainose Krėvei pasisekė aptikti šiek tiek epinio elemento, kas buvo jam ypačiai pravartu kūriant savo „padavimus", „Šarūną" ir panašius dalykus. Karo dainų ciklas, kuriose šiaip ar taip minimas Šarūno vardas arba jo būdas, darbai ir žygiai ir kuris, gal būt, yra tik nuotrupos kadaise buvusio herojinio epo, kaip toliau pamatysime, turėjo labai didelės svarbos to paties vardo Krėvės dramatizuotai, kaip jis pats pavadino, senų dienų pasakai.

Liaudies dainas Krėvė savo kūryboje ne vienodai panaudojo. Dalį jų tik stilizavęs įdėjo į savo raštų rinkinius arba įspraudė į didesnių savo kūrinių tekstą, kitas panaudojo savo kūrinių siužetams, atskiriems epizodams, imdamas tų dainų siužetus, atskirus motyvus, dainos fragmentus arba pasinaudodamas dainoj minimu vardu, įvykiu ir t.t. Be to, jis labai plačiai panaudojo dainų poetiką ir epinius kūrinius ne tik išpuošė dainos stiliumi, bet davė jiems ir lyrinę dainos dvasią ir nuotaiką.

c) Tik stilizuotų ir ištisai patekusių į Krėvės raštų rinkinius arba įspraustų ištisai į didesnius jo kūrinius dainų yra gana daug. Pluoštą tokių stilizuotų liaudies dainų randame atskirai surinktų I jo raštų tome (69—98 psl.) pavadintų „Liaudies stygomis". Čia įdėta 30 dainų. Apie tiek pat randame „Šarūne" ir dar vieną kitą „Žente", „Skirgailoj", „Jausmų pasakoj" ir k.

Dalis tų dainų buvo dar 1913 mt. spausdinta „Vaivorykštėj", skyriuje „Iš lietuvių liaudies poezijų", kur prie jų buvo pridėta redakcijos pastaba, kad tai V. Krėvės stilizuotos liaudies dainos. Spausdinant Krėvės raštų rinkinius prie tų dainų jokios pastabos nepridėta, kas kartais sudaro iliuziją, kad tai esą sekimai liaudies dainomis, bet palyginus jas su „Dainavos krašto liaudies dainų" rinkinio atitinkamomis dainomis dėl tų Krėvės dainų jokios abejonės nelieka, kad tai grynai liaudies kūryba.

Dėl šių dainų apie Krėvę tenka kalbėti vien kaip apie liaudies dainų stilizatorių. Čia tegal būt klausimas, kaip Krėvei tai pavyko: ar nuo to nenukentėjo dainų stilius, ar nenutolta perdaug nuo liaudies dainuojamų variantų ir šiaipjau ar Krėvės stilizuotos dainos nėra kuo nors iš esmės pakitusios.

Sulyginus liaudies dainuojamus ir Krėvės stilizuotus variantus tenka pripažinti, kad tai Krėvė atliko su dideliu sugebėjimu ir dainų dvasios pajautimu bei stiliaus pažinimu. Jis griežtai saugoja dainos liaudiškumą, nuotaiką, sakinių konstrukciją ir visą jų poetiką su visais jos niuansais. Pagaliau ir prie lieudies varianto beveik visuomet laikosi labai artimai.

Paimkime tik šį pavyzdį:

Liaudy užrašyta.

Šėriou žirgelį
Juodų bėrelį
Šėriou žiemelį
Ir pavasarėlį
Ganiou žirgelį
Žalioj pievelej
Girdiou žirgelį
Straujoj upelėj
Balnojau žirgelį
Ankstų rytelį
Jojou kermošiun
Vidudeienėlėj.
Suscikau pulkelį
Jounų mergelių,
Jounų mergelių
Kai baltų gulbelių.

Dld. 29, 51[1])

Krėvės stilizuota.

Šėriau žirgelį, juodą bėrelį,
Šėriau žiemelę, pavasarėlį.
Ganiau žirgelį žalioj pievelėj,
Girdžiau žirgelį sraujoj upelėj.
Balnojau žirgelį ankstų rytelį
Iš namų jojau vidudienėlį.
Užvijau būrį jaunų mergelių
Kai baltų gulbių ant ežerėlio.

K. K. I 69.

Iš palyginimo matome, kad be kalbos suliteratūrinimo ir naujo paskirstymo eilutėmis stilizuotas variantas niekuo daugiau nesiskiria nuo liaudies varianto.

Žinoma, yra viena kita daina ir kiek daugiau nutolusi nuo liaudies varianto negu aukščiau cituotoji, bet ir ten skirtumas nėra didesnis, kaip kad būna ir tarp dviejų tos pat dainos liaudies variantų. Juo labiau, kad Krėvė, jei ir įneša kokį naują motyvą, tai ne kokį nors paties sugalvotą, bet imtą iš pačių dainų. Tai ryškiai rodo, kad ir ši daina:

Liaudy užrašyta.

Oi, oi, oi, oi, oi,
Dzievuli manas,
Kų aš padariou
Jaunas būdamas!
Kų aš padariou
Jaunas būdamas:
Apsiženiuou
Bemandraudamas.
Cia šliūbau jocia,
Cia vainon stocia,
Nei kam man jaunam
Žirgo banocia.
Tėvulis sanas
Žirgų balnojo,
Brolalis mažas
Vainon nujojo.
Aikium, sesulės,
Oukšton kłėtelėn
Raugcia brolalio
Voinelėn jocia.

Dld. 62, 121.

Krėvės stilizuota.

Vai tu Dievuli, Dievuli manas,
Ką aš padariau, jaunas būdamas:
Tai apsivėdžiau bemandraudamas
Gulbinai lėkė baltu laukeliu,
Karelin šaukė visų bernelių:
Kaip aš dar jaunas karelin josiu.
Gėda berneliui, jaunam raiteliui:
Senas tėvulis žirgą balnoja,
Jaunas brolelis karelin joja.

K. R. I, 96

---

[1]) Sutrumpinimai reiškia:

K. R. — Krėvės Raštai. Pirma cifra pažymi tomą, antra — puslapį.

D. K. d. — Dainavos krašto liaudies dainos. Pirma cifra pažymi pusl., antra — dainos nr.

D. š. p. — Dainavos šalies senų žmonių padavimai.

Čia matome Krėvės stilizuotam variante įneštą gulbinų šaukiančių bernelius į karą motyvą, bet jis dainos iš esmės visai nekeičia, lygiai kaip ir tai, kad tame pat liaudies variante toliau esantį laukimo iš karo brolį sugrįžtant motyvą Krėvė visai praleidžia.

Žinoma, negalima teigti, kad visos Krėvės raštuose randamos dainos yra tik stilizuoti liaudies kūriniai. Randame ten ir sekimų tomis dainomis. Tiesa, ne visuomet net ir galima griežtai nustatyti, kur Krėvės parašyta, o kur tik stilizuota, nes autorius yra taip įsigilinęs į tautosakos, o ypač dainų, stilių, taip su juo suaugęs, kad iš po jo plunksnos išėję dalykai kartais visai neįmanoma atskirt nuo liaudies kūrinių. Vis dėlto yra ir visai aiškių sekimų. Iš jų galima paminėti Vaidulio dainas apie Vydėvutį ir Margelį (Šarūnas, II d. K. R. V 24 ir 66 psl.), sudėstytus į dainą padavimus apie karalių Žvaigždikį (Likimo keliai, I d. 22—39 psl.) ir dar vieną kitą.

d) Be tų, kurias Krėvė tik stilizavęs ištisai įspaudė į savo raštus, daugelį dainų dar jis panaudojo savo kūrinių siužetams sudaryti arba atskirus epizodus kurdamas.

Medžiagą siužetams Krėvė ėmė dažniausiai ne iš atskiros dainos, bet iš tam tikro dainų ciklo arba šiaipjau visos kurios nors dainų rūšies. Taip, kaip jau minėta, iš gausaus karo dainų ciklo, ypač iš tų, kurios mini Šarūno vardą, Krėvė nemaža pasinaudojo sudarydamas „Šarūno“ siužetą. Jei tos dainos ir nėra davusios visų pagrindinių „Šarūno“ idėjų ir siužeto bruožų, tai bent didelę reikšmę yra turėjusios. Visas tas kariško elemento gausumas, paties Šarūno karingumas, kerštingumas, atšiaurumas ir kai kurie kiti būdo bruožai, jo pilies vardas ir kai kurie įvykiai didele dalim paimti iš dainų. Tiesa, šio Krėvės kūrinio siužetui daug davė ir Šarūno padavimų ciklas.

Jei palyginti Šarūno dainų ciklą su padavimų, tai pamatysime, kad padavimai daugiau bus davę pačiai Šarūno maištingos ir savotiškai prometeiškos dvasios koncepcijai, o dainos daugiau jį vaizduoja kaip karį. Šarūno turinys ir atskiri epizodai, kiek jie rišasi su įvairiais karo žygiais, remiasi daugiausia dainomis, nors prologas, kur naktigoniai seka padavimus, lyg nurodo, kad čia lemiamos reikšmės turės padavimai.

Kalbėdami dėl Šarūno dainų ciklo pažiūrėkime, ką ir kaip apie jį dainos nusako.

Iš šio ciklo dainų mes gauname pamatyti, kad Šarūnas yra valdovas ir karys, kuris šaukia bernelius ir veda juos į tolimas šalis kariauti. Šarūno kariaujamos šalys, kaip kalba dainos, vilioja jį savo turtais, nes ten „auksalis džiarška ir vynelis teka“ ir kitų lobių, matyt, turi nemaža. Karo garbės ir keršto motyvai dainose beveik neiškyla. Tai teaptinkame padavimuose.

Apie jo žygius iš dainų dar sužinome, kad Šarūno raiteliai svečias šalis terioja ir grįždami parsigabena didelį grobį, nors kartais ir jie pralaimėdavo:

Oi, jūs, Šarūno berneliai,
Mandri raitužėliai,
Buvo jumiem neviliocia
Jaunųjų mergelių.
Oi, jus, Šarūno berneliai,
Mandri raitužėliai
Buvo jumiem nevirgdzycia
Sanų motužėlių.
Buvo jumiem nevyrgdzycia
Savų motinėlių,
Buvo nekrigdzycia
Tų mažų vaikelių.

Taip kalbama Šarūno berneliams, nes

Nujojo berneliai
Dzidzion kelionėlėn,
Patrocino žirgelius
Ir šveidrias šoblalas.

Dkd. 324, 156.

Kitur betgi kalbama apie pargabentus iš karo grįžtant lobius.

Išjoj ponas karaliūnas
Gudo šalin vajavoti...
Grįžo jaunas raitužėlis
Tas Šarūnas Šarūnėlis,
Paskui vežė margas skrynias
Ir žalią šilkelį.

Be karo žygių dar dainose randame, kur tas karalius Šarūnas gyveno, taip pat kai ką net apie jo šeimą. Dainos kalba, kad Šarūnas buvęs Balyno pilies valdovas: tai jis grįžta iš karo žygių, ten yra ir jo sena motulė ir mergužėlė:

In Balyno kalnų
In aukštus dvarelius.
Joja pulkai bernelių,
Raitų raitužėlių
Visi raici giedodami
Ir šoblatėm džiarškydami.
Cik vienas bernelis
Šarūnas raitelis
Nei gieda nei šaudo
Cik sunkiai dūsouja.
An Balyno kalnelio,
An dzidziojo dvarelio
Susciko jaunų mergelį,
Baltų lelijėlį.

Dkd. 148, 76.

Pasirodo, kad išjodamas „ponas karaliūnas gudo šalin vajavocia paliko mocynėlį ir jaunų mergelį“ Dld. 229, 113.

Apie jo būdą irgi randame šį tą. Jis ne tik karingas, bet

taip pat kerštingas ir gana žiaurus. Yra keli dainos variantai, kad motinėlė įskundžia Šarūnui jo mergelę neištikimybe ir tuomet Šarūnas

Emė (mergelį) už rankelių
Emė už baltųjų,
Rodė šoblalį
Rodė šviedrųjų.
Kirto galvelį
Kap aguonėlį.
.....
.....
— Tai tau, mergela,
Mani viliocia
Tai tau, mergela,
Su kitais uliocia.

Dld. 148, 76.

Taip pat jis kitų sielvartų nesupranta. Kai mergelė skundžias, kad jos bernelis žuvo šaltai atsako:

Aš turiu, mergužėla,
Šimtus šimtų bernužėlių.
Šimtus šimtų bernužėlių,
Mandrų raitužėlių,
Išsirinkie, mergužėla,
Iš visų sau vieną.

Dld. 116. 60.

Tiek maždaug, apie Šarūną pasakyta dainose randame. Kitose dainose nors ir minimas Šarūno vardas, bet apie jį nieko ryškiau nepasakyta.

Yra, tiesa, dar dainų, kurios turi epinių žymių ir greičiausiai bus to paties Šarūno dainų ciklo, bet jau pats Šarūno vardas ten neminimas. Spėti, kad jos priklauso tam pačiam ciklui, duoda pagrindo tas dalykas, kad randame dainų, kurių vienam variante dar minimas Šarūnas, kitam jau neminimas arba minimas kas nors kitas.

Taigi matome, tie Šarūną nusakanti bruožai nėra gausingi ir ryškūs. Netgi pasitaiko tokių dainų, iš kurių galima būtų spręsti, kad Šarūno vardas turi tokios pat prasmės dainose kaip, pavyzdžiui, Dunojus, kuris dainose toli gražu nežymi geografijoj žinomą upę.

Palyginus liaudies dainas ir Krėvės Šarūną tenka pripažinti neabejotinas jų giminingumas ir, žinoma, kartu Krėvės Šarūno kilmė iš dainų. Vienur ir kitur Šarūnas narsus karys, valdovas turįs daugybę narsių bernelių raitužėlių, status ir atšiauraus būdo, Balyno pilies valdovas ir t.t.

Iš viso, kas jau kalbėta, reikia pasakyti, kad liaudies dainos turėjo gana didelę reikšmę ir įtaką tiek pačiam „Šarūno“ siužetui, tiek paties Šarūno charakteristikai ir iš viso šiam Krėvės kū-

niniui personažo, turinio ir atskirų epizodų atžvilgiu. Visi tie žygiai į gudų šalį, žuvimas svetimoj šaly arba nelaisvėn patekimas, laukimas iš karo grįžtančių bernelių yra ne kas kita, kaip liaudies karo dainų motyvai. Pagaliau ir veikėjai, ypačiai jaunimas yra šiuose Krėvės kūriniuose toki, kaip juos vaizduoja dainos. Berneliai — tai raitužėliai, kurie joja į svečias šalis kariautų. Jie jauni ir drąsūs. Išjodami pažada mergelėms dovanų. Būtinai turi ristą žirgą, aukso pentinėlius, plieno kardelį. Išdidūs, kaip tinka kariams, pasitiki savo kardu ir viską juo sprendža, kovoj brangiai parduoda savo gyvybę, priešų lavonais tiltus nugrindę. Nesiskundžia niekuo, nebent jei mergelė už kito ištekėjo.

Mergelės irgi iš dainos — rūtas ravėja, brolelį ar bernužėlį į karą palydi ir grįžtančio laukia, liūdnas dainas dainuodamos.

Žodžiu, „Šarūnas“ yra ne tik prikaišiotas ištisų dainų, bet daugeliu kitų atžvilgių su jomis gimininga.

Be „Šarūno“ dar reikia paliesti du lyriški ciklai, kuriems siužetus Krėvė paėmė beveik vien tik iš dainų, būtent, „Jausmų pasaka“ ir „Girių paslaptis“. Pirmasis pagrįstas ilgėtinių ir meilės dainų motyvais, antrasis — meilės ir karo, tik jo pabaiga, be dainų, turi dar pasakos ir padavimų elemento.

Pirmasis parašytas analogiškai dainų paralelizmui. Tai eilė pašnekesių pradžioj mergelės su močiute, o bernelio su tėveliu, toliau mergelės su rūtelėmis, o bernelio su žirgeliu, o pagaliau abiejų jaunųjų — mergelės ir bernelio. Visas šis ciklas parašytas liaudies dainų motyvais ir stiliumi. Kitur tiek priartėta prie dainos, kad tiesiog, užuot rašęs naują, Krėvė įterpia atatinkamą liaudies dainą.

Antrasis vaizduoja, kaip bernelis į karą jodamas randa pabarėj mergelę rugelius piaunančią ir dainuojančią. Bernelis prašo leisti jam žirgelį pabarėly paganyti ir pačiam pasilsėti. Nors mergelė iš pradžios nesutinka, bet vėliau nusileidžia meiliems bernelio žodžiams.

Visi šitie motyvai galima aptikti dainose. Labai dažnai dainose bernelis jodamas randa mergelę ar rugelius piaunančią, ar linelius ravėjančią... Tuomet bernelis sėda nuo žirgelio arba ir žirge sėdėdamas pradeda su mergele kalbėti, meilius žodžius sakyti. Mergelė, kaip geras tonas reikalauja, pradžioj branginasi ir šelmį šalin varo, kad nesutaršytų pabarėlio. Tik vėliau pradeda meiliai kalbėti. To pat laikosi ir Krėvė.

Vis tai meilės dainų elementas. Toliau, siužetui papildyti, imamos karo dainos. Meilūs žodžiai pasakyti, bet bernelis pasisako į karą jojąs ir turįs su mergužėle skirtis. Išjodamas mergelei pažada gyvas ar miręs grįžti prie jos, savo mylimos. Bernelis ilgai negrįžta, o mergelė ilgis, liūdi ir savo nedalią skundžia. Pagaliau grįžta jau berneliai iš žygio, bet tik jos bernužėlis negrįžta — „viduj lauko šalia Vilniaus apmarino jauną sal-

dus miegas. Žirgų kanopelės klojo jaunam patalėlį, kulkos paukštytės dainelę dainavo, o jau guldė migdė bernužėlį šveitrusai kardelis.“ Tai jai papasakoja vienas grįžtančių raitelių. Mergelė rauda ir dalią keikia. Čia jau kaip ir pabaiga, bet Krėvė pridėjo dar du nariu šiam ciklui, kurie, kaip minėta, jau pagrįsti padavimais ir pasakomis.

Šis ciklas irgi labai artimas savo stiliumi liaudies dainoms, o kaip iš atpasakojimo matome, ir siužetas iš dainų sudarytas.

Nuo šių, kurių siužetams sudaryti Krėvė ėmė dainas, reikia skirti „Dainavos šalies senų žmonių padavimus“. Nors ten dainų elementas gausus, bet patys siužetai imti iš padavimų, o dainos panaudotos kitu būdu, būtent, Krėvė kūrė naudodamasis dainomis tik atskiriems epizodams kurti ir taip pat imdamas šiems savo kūriniams dainos stilių.

Ir ne tik „padavimuose“, bet ir kituose savo kūriniuose Krėvė šiuo būdu naudojosi dainomis. Atskirų epizodų, kuriems sukurti pasinaudota dainomis, randame gausiai ir aukščiau kalbėtuose Krėvės kūriniuose.

Kurdamas šiuos epizodus dainas panaudoja gana įvairiai: ar ima kurios nors dainų rūšies ryškiausius motyvus, ar vienos kurios dainos siužetą, ar pagaliau įvairių daių atitinkamus fragmentus ir juos pagal reikalą keičia, sujungia kelis...

Čia vieną charakteringą dalyką reik pastebėti, kad kūriniuose pagrįstuose padavimais vis dėlto atskiri epizodai daugiausia kurti dainų motyvais. Tas ypačiai ryšku „Dainavos šalies senų žmonių padavimuose“, o „Kunigaikščio Kunoto“ kūriny daina beveik visai nustelbia padavimo elementą.

Štai pav. kaip Krėvė rašo „Gilšėj“:

„Kai užjojo piršliai ant didžio dvaro, sulojo juodi kurtai, sužvengė šyvi žirgai ir užgirdo jaunoji mergelė, bajoro dukružėlė; jos akys tai pašvito, kaip saulelė tekėjo, lūpos kaip rožės pražydo, ir tarė žodelį, kaip paukštelis čiulbėjo: „Tėvuli manas, tėvuli senasai, leiski mane už jauno bernelio, jauno raitužėlio. Jei mane už jo neleisi, tai jau už kito nei netekėsiu. Testa geriau rūdyja ant rankos mano žiedeliai, tegul geriau vysta ant galvos žalia rūtelė, nei aš turiu už kito tekėti amžinam vargeliui.

Tai užtemė tamsūs debesėliai, tai sugriaudė griausmas — vai, širdo barė senas tėvulis jaunąją dukrelę už jaunosios žodelius.“ D. Š. P. 53—4 p.

Matome, kad šis piršlybų epizodas sukurtas vien iš liaudies dainų. Dainose labai dažnai randame tokį piršlybų pavaizdavimą, kad, kai užjoja bernelis ant uošvio dvaro, suloja juodi kurtai, sužvengia žirgelis ir mergelė nudžiunga, tik senas tėvulis nenori jos jaunam duoti.

Šį epizodą galima beveik ištisai sudurstyti iš atskirų dainų fragmentų, juos žodis žodin išrašant iš liaudies dainų, ir tarp jų jokio ne tik esminio, bet ir išviršinės formos skirtumo nerasime. Žinoma, tuo nesakome, kad Krėvė jį taip ir sudurstė. Tai rezultatas didelio įsigyvenimo į dainos stilių ir dvasią.

Arba vėl paimkime atitinkamą liaudies dainą ir palyginkime su Voverės, Šarūno žmonos, nužudymo epizodu (Šarūnas II d., K. R. V t. 258—60).

Kaip minėjome, Šarūnui grįžusiam iš karo įskundė jo žmoną Voverę, kurią jis jėga sau paėmė, kad ji esanti jam neištikima, ir jis įnirtęs ją nužudo.

Daina taip apie tai sako:

In Balyno kalnų,
In aukštus dvarelius
Joja pulkai bernelių,
Raitų raitužėlių.
Joja pulkai bernelių
Visi raici giedodami
Ir šoblałėm džiarškydami.
Visi raici giedodami
Ir šoblałėm džiarškydami.
Ir strielbełėm šaudzydami
Žirgelius muštravodami.
Cik vienas bernelis
Šarūnas raitelis
Nei gieda nei šaudo
Cik sunkiai dūsouja.
An Balyno kalnelio,
An dzidziojo dvarelio,
Susciko jaunų mergelį,
Baltų lelijėlį.
Ėmė už rankelių,
Ėmė už baltųjų,
Rodė šoblałį,
Rodė šviedrųjų.
Kirto galvelį
Kap aguonėlį
Puolė mergelė,
Kap lelijėlė.
— Tai tau, mergela,
Mani viliocia,
Tai tau, mergela,
Su kitais uliocia.

Dld. 148, 76.

Kaip matome, Voverės nužudymo epizodas visai sutinka su šia daina. Net įvykio vieta — Balyno pilis, ir atsitikimo laikas — Šarūno grįžimas iš karo žygio, visai sutampa.

Taip, kad Krėvė pasinaudodamas dainų motyvais kuria savo epizodus, galima dar matyt iš daugelio kitų vietų. Paimkime tik Voverės pašnekesį su Tautviliu:

Voverė (stovėdama prie vartelių)
Nėra jau ko mum, berneli, kalbėti,
Nėra ko, raitužėli.

Tautvilis.
Tai tau, tai tau, skaisti Voverėle,
Jau ne mano mergužėle:
Meilus žodelius tu kitam iškalbėjai.
Aš tau, Voverėle, daug kalbėsiu,
Gūdų žodelį porysiu.
.....
.....

Voverė
Kad aš būtau žinojus
Savo nedalelę,
Tai būtau nuėjus
Į gilų Nemunėlį.
Ten būtau pavirtus
Baltaja gulbele,
Tai būtau nuplaukus
Į rytų šalelę...

Tautvilis.
Tai ne aš kalbu, Voverėle,
Tau graudųjį žodelį,
Tai verkia verkia
Mano liūdnoji širdelė.
Vai kad tu kalta būtai buvus,
Geru noru už kito nutekėjus,
Nuimtau tau galvelę

Švitruoju kardeliu,
Kaip nuskinam žiedelį
Baltos aguonėlės.
.....
.....

Vai, kad būtau žinojęs
Savo nedalelę,
Geriau būtau karan nejojęs,
Nei savo mergelę
Kitam dovanojęs.

„Šarūnas“ II d. K. R. V, 144—6 p.

Čia matome, kad Krėvė kurdamas tiek priartėja prie dainos, jog net pašnekesys eina jau tiesiog dainos fragmentais.

Šitokių pavyzdžių, kaip Krėvė panaudoja liaudies dainas savo kūrinių epizodams, galima būtų nurodyt labai daug, bet jau aukščiau pacituotieji pakankamai ryškiai tai parodo.

e) Dabar dar reikia pažiūrėti, kaip panaudoja Krėvė savo kūriniuose liaudies dainų priemones ir stiliaus puošmenas.

Dėl to bendrai tenka pasakyti, kad visa tai Krėvė iš dainų paėmė ir savo kūryboj panaudojo labai plačiai. Kai kurių jo kūrinių stilius — tai liaudies dainų stilius. Ten jau, drąsiai galima sakyti, nėra beveik nieko Krėvės savo nei originalaus įnešta: visa išsireiškimo forma, simbolika, figūros, tropai ir kitos poetinės priemonės yra gryniausia liaudies dainų nuosavybė. Kad tuo įsitikintume, užtenka atsiversti bet kokį puslapį „Dainavos šalies senų žmonių padavimų“. Daugelį tokių Krėvės proza parašytų dalykų be didelio vargo galima būtų suskirstyt eilutėmis bei strofomis ir net liaudies melodija padainuoti. Sako, kiti net bandę tai padaryti, ir pavykę.

Nesileidžiant į smulkų nagrinėjimą čia apsistosime tik prie kai kurių dalykų.

Pirmiausiai krinta į akį Krėvės kūriniuose turinčiuose dainų elemento nepaprastas gausumas maloninių ir mažybinių daiktavardžių ir būdvardžių ir šių kūrinių tam tikras ritmas Jeigu, kaip minėjom, galima Krėvės proza rašytą dalyką suskirstyt eilutėmis ir strofomis, tai todėl, kad Krėvė rašydamas laikėsi tam tikro ritmo. Ir tai, būtent, liaudies dainų.

Paimkime kad ir šį pavyzdį:

— Tegu bernelis prašo tėvužėlio ir senosios motinėlės, tegu prašo jaunų brolelių, kad leistų mane jauną svetimon šalelėn, kur mylimas bernelis, kur traukia mane širdelė...

— Vai, mergele lelijėle, pikta tavo giminėlė, o aš jaunas bernužėlis svetimos šalelės. Tavo jauni brolužėliai su manim nesivadžiojo, tavo garsūs tėvužėliai manęs nedabojo: neduos tave, mergužėle, man jaunam berneliui.

Dšp. 45 p.

Arba vėl:

Ne šiauras vėjas girelę kelia, ne žaliasai ąžuolėlis ūžia, tik jaunas bernelis dalelę keikia, keršto dievų aukščiausių šaukia už jauną mergelę, už jos gelsvas kaseles.

Dalelę keikia ir plaukus sau jaunas rauna. Skausmas kaip replėm širdelę jam spaudžia.

.....
.....

— Gerai jums, broliai, kalbėti, didį kerštą žadėti. Kuo aš keršysiu, berneliai, kaip aš keršysiu raiteliai?.. Praradau mergelę per sa kvailystėlę!.. Praradau mergelę, nuvariau sa šyvą žirgelį, netekau šveidraus kardelio!.. Dšp. 27 p.

Iš šių pavyzdžių matome, kaip artimas proza rašytų Krėvės kūrinių ritmas liaudies dainų ritmui.

Iš tų pat pavyzdžių lengva pastebėti ir mažybinių ir maloninių daiktavardžių bei būdavardžių gausumą.

(b. d.)

Apžvalga

Teologijos-Filosofijos fakultetas šiandie yra virtęs karštų ginčų objektu. Iš vienos pusės norima jis sureformuoti taip, kad filosofijos skyriuje (kuris rengė mokytojus, visuomenininkus ir rašytojus) beliktų 5 katedros ir 7 dėstytojai. Tuo būdu susidarytų tokia būklė, kad dauguma studentų negalėtų baigti šiame fakultete pradėtų studijų. Reformos motyvuojamos taupumu, kadangi ir humanitarinių mokslų fakultete yra dėstoma daug tų pačių dalykų. Tačiau iš kitos pusės įrodoma, kad tokia reforma tegali būti pravesta susitarus su Apašt. Sostu, nes Konkordatas — tarptautinė sutartis — yra garantavęs fakultetui tokią juridinę būklę, kokią jis turėjo sudarant konkordatą. Taupumo sumetimai, kreipiant dėmesį į paralelizmą, negali būti nuoširdūs, nes panaikinamos ir tokios katedros, kurios mūsų universitete neturi sau paralelių, pav. sociologija. Be to, katalikai yra įsitikinę, kad jie turi teisę turėti savo mokslo židinį, kuriame katalikai studentai, katalikų profesorių vadovaujami, galėtų išugdyti savo mokslinį pajėgumą ir ateity, dirbdami mokytojo, žurnalisto, visuomenininko darbą, vestų tautą tuo keliu, kurį yra nurodęs Kristus, ir kuris be abejonės ves tautą į šviesesnę ateitį negu atgyvenęs savo amžių jau iš anksto neigiąs religiją „mokslas“.

Katalikų universitetas. Teologijos—Filosofijos fakultetas ligi šiol patenkindavo Lietuvos katalikų kultūrinių reikalavimų minimumą. Todėl katalikai moksleiviai ir veikėjai priėjo išvados, kad laikas Lietuvos katalikams įsisteigti savąjį un-tą, kaip jau seniai yra padarę kitų kraštų katalikai. Šis klausimas jau plačiai nagrinėtas spaudoje ir atremta visi iš karto labai smarkūs ir nervingi puolimai iš liberalų pusės. Girdėti, kad universitetas būsiąs labai moderniškas, visais atžvilgiais pritaikintas šių laikų reikalavimams. Katalikų universiteto steigimo idėja tiek iš katalikų visuomenės, tiek iš studentijos sulaukė karšto pritarimo, ką rodo ištisos eilės sveikinimų ir rezoliucijų. Vieną jų čia dedame:

Vytauto Didžiojo universiteto Teologijos—Filosofijos fakulteto, Filosofijos skyriaus studentų visuotinio susirinkimo, įvykusio 1931 m. rugsėjo 19 d. rezoliucija:

Vytauto Didžiojo Universiteto Teologijos—Filosofijos fakulteto filosofijos skyriaus studentai, girdėdami apie dedamas pastangas įsteigti Katalikų Universitetą, entuziastiškai sveikina šitą Lietuvos katalikų mokslininkų žygį, kuriam skirta atlikti didžią mūsų tautoje misiją:

a) taip *religiniu atžvilgiu* — sulaikyti beplintančią mūsų šalyje rytietišką nihilizmo ir vakarietišką liberalizmo dvasią,

b) taip *tautiniu atžvilgiu* — žadinti protinę konkurenciją ir tuo būdu

ugdyti intelektualinį mūsų tautos pajėgumą.

Studentų Ateitininkų Sąjungos konferencija įvykusi š. m. rugsėjo 26 ir 27 d. be kitų svarbių rezoliucijų, kaip katalikų universiteto, darbininkų organizavimo reikalu, priėmė taip pat reikšmingą rezoliuciją moksleivių ateitininkų klausimu.

Dail. St. Ušinskio moderninė paveikslų paroda. Š. m. rugsėjo mėn. Kaune buvo progos atsilankyti šioje nepaprastoje kauniečiams parodoje. Paroda meno kritikų daugumos įvertinta palankiai. Čia tik trumpai pastebėsime tą nuotaiką, kuri susidaro bežiūrint į visą eilę ekspresionistiškų moderniškų paveikslų. Menas, trykšdamas iš žmogaus sielos gelmių, ir parodo charakteringiausius tos sielos bruožus. Kokia gi šių laikų moderniško žmogaus siela? Mūsų žvilgsnis, klaidžiodamas St. Ušinskio paveikslų parodos sienomis, nepastebi nė vieno skaidraus, nuoširdžiai linksmo bruožo, čia niekas tikrai nesijuokia. Žmogus čia nuvargęs ir išsemtas, jo veido bruožai sunkūs, skeptiški arba pasipūtusiai kvaili (pav. Trys draugės). Tai moderniškas žmogus nusigrįžęs nuo religijos, su panieka žiūris į žemę, bet nesugebąs mesti žvilgsnio į dangų. Tiesa, ir čia dailininkas neatsisakė nuo religinių temų. Šiame „Ateities" Nr. pusl. 453 matome jo paveikslą „Madona". Be abejo visiems mums krinta į akis taip svetimos mums „madonos" kaklo ilgumas. Mes girdėjome aiškinimus apie „prailgintas lenktas liūdesio linijas", bet palikime nuošaliai tuos pateisinimus, kurių niekad patys neiššifruotume. Mes matome, kaip iš šio paveikslo trykšta storasprandiškumas ir vaikiškas naivumas (kūdikėlis). Ar ne taip moderniškas žmogus žiūri į religiją, neįstengdamas ar nenorėdamas įžvelgti jos gelmių: jos rimto amžinybės dvelkimo, bet kartu ir skaidrumo.

Mūsų veikimas

Sugrįžo iš ištrėmimo. Buvęs Moksl. At-kų S-gos C. V-bos sekretorius stud. J. J. Žemaitaitis ir eucharistininkų reikalų vedėjas stud. A. Masionis iš ištrėmimo jau sugrįžo. Jiems p. Krašto Apsaugos Ministeris bausmės nepanaikino, tik pakeitė gyvenamą vietą. Iš Kauno be policijos žinios jie niekur negali išvažiuoti; be to, jie laikomi priežiūroj ir kas šeštadienį turi policijoj registruotis.

Kasacijos skundą kunigų ir stud. ateitininkų byloje Vyr. Tribunolas savo posėdy rugsėjo mėn. 26 dieną atmetė. Joje buvo nuteisti du Moksl. At-kų S-gos C. V-bos nariai: stud. A. Masionis 1000 litų arba dviem mėnesiais arešto ir stud. K. Mockus 750 litų arba 1 mėn. ir 3 savaitėm arešto.

Naujoji Moksl. At-kų Sąjungos C. V-ba jau susitvarkė ir eina savo pareigas.

„Ateities" Redaktorius A. Maceina ir jo padėjėjas J. Senkus, norėdami atsidėti tik studijoms ir jas baigti atsisakė toliau redaguoti „Ateitį". Jų vieton redaktorium pakviestas K. Bauba ir redaktoriaus padėjėju J. Lebedys.

Ar baigsi mokslą

ar ne, bet įsigijęs geriausių knygų ir straipsnių visapusiško lavinimosi reikalui VYT. VALIUKEVIČIAUS redaguotą katalogą

„SKAITYTINOS KNYGOS"

pats gali kaip reikiant išstudijuoti pasirinktąją mokslo šaką. Šitoks katalogas lietuvių kalba yra pirmas. Jame nurodyti tiek lietuviškai, tiek svetimomis kalbomis geriausi įvairių mokslo sričių šaltiniai. Katalogo 242 pusl. Kaina Lt. 2,50.

sukrauta **Ateitininkų Spaudos Administracijoje, Kaunas, Laisvės Alėja 3**
Knygynams ir platintojams duodama dideli nuošimčiai. Atskiri asmens, imą už gyvus pinigus ne mažiau kaip po 5 egz. gauna knygą po 2 lt. su persiuntimu

Nepraleisk progos įsigyti

«Ateitį», kurios praėjusių metų numeriai tekaštuoja po 50 centų sąsiuvinis! Tik jubiliejiniai n-riai — 1925 m. ir reorg. konferencijai paminėti 1927 m. — po 1 lt.

Paskubėkit pasinaudoti tokia reta proga ir papildyti savo komplektus arba, kas jų neturi, ir visai naujai juos įsigyti. «Ateities» kai kurių n-rių yra net iš 1911 m.

Persiuntimui tereikia pridėti 10 ct. kiekvienam sąsiuviniui.

Užsakymus nemažesnei kaip 5 lt. sumai Adm-ja pasiunčia savo kaštu.

Kreipkitės, rašykit kuo greičiau į **«Ateities» Admin-ciją, Kaunas, Laisvės Al. 3.** Ji mielai Jums tuojau patarnaus.

Dabar visi skaito tik

didžiausį ir įdomiausį Lietuvos dienraštį

„RYTĄ"

kuris eina iliustruotas 8 pusl. kasdien, šeštadieniais —10-12 pusl., o prieš didesnes šventes — 16 pusl. Penktadieniais studentų skyrius— «Akademiškas Gyvenimas», šeštadieniais— «Moterų Skyrius», kuriuose nagrinėjama specialūs klausimai. «Rytas» duoda visada įdomią dail. literatūros atkarpą. «Ryto» žinios greitos ir teisingos.

Adresas: Kaunas, Duonelaičio g. 24.

Kaina: mėn. 5 — lit., metams — 50 lt.

Jaunoji drauge! Žengiant į gyvenimo rytą, būtinai reikalingas geras ir prityręs draugas—patarėjas. Juo geriausiai gali tikti jau vienuoliktus metus einąs įdomus ir aktualiausiais gyvenimo klausimais atsiliepiąs moterų žurnalas

„NAUJOJI VAIDILUTĖ“

Todėl nė viena moksleivė negali likti 1931 m. be **vienintelio savo** žurnalo. Moksleivėms žurnalas kainuoja **met. 5 lit.**
Adresas: «N. V.» administracijai Kaune, Laisvės Al. 3.

„Ateities“ administracija
Š. m. „ATEITIES“ 1 Nr.
ir
„Ateities Spindulių“ Adm-cija
Š. m. „Ateities Spindulių“ 2 nr.

PRITRŪKO

Kas tų numerių turėtų atliekamų, prašome pasiųsti minėtoms adm-joms adresu: Kaunas, Laisvės Alėja 3.

Smagios poilsio valandos

bus tam, kurs laisvu laiku skaitys įdomias knygas. Naujausi lietuvių kalba jaunimo mėgiamų autorių JULE VERNE'O ir MAYNE REIDO veikalai yra:
a) ***Už 20.000 mylių*** — fantastiška apysaka,
b) ***Kalnas Atsiskyrėlis*** — romanas.

Abi knygos daugiau kaip po 200 pusl. ir kaštuoja po 3 lit.

Reikalaukite visuose knygynuose.

Kas nebijote bakstelėjimų,

skaitykite naują, įdomų jumoro ir satyros gyvenimo laikraštį

„Yla“

Kaina iki metų galo 3 litai
Adresas: „Yla“, Kaunas, Kęstučio 11, b. 11

Jau galima **siųsti prenumeratą** „Ateičiai“ š.m. II-pusmečiui.